

**Стратегія діяльності ЄБРР
в Україні
на 2005-2007 роки**

(01 серпня 2005 р.)

ЗМІСТ

РЕКОМЕНДАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА	4
1 ПОРТФЕЛЬ БАНКУ	8
1.1 Огляд діяльності Банку до цього часу	8
1.2 РЕАЛІЗАЦІЯ ПОПЕРЕДНЬОЇ СТРАТЕГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	10
1.3 ВПЛИВ ПОРТФЕЛЮ БАНКУ НА ПРОЦЕС ПЕРЕХОДУ ДО РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ВИСНОВКИ	12
1.3.1 Фінансові результати	12
1.3.2 Залучення співфінансування	12
1.3.3 Вплив на процес переходу до ринкової економіки	12
1.3.4 Висновки на основі досвіду	13
1.4 СТРУКТУРА ПОРТФЕЛЮ	14
2 ОПЕРАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	15
2.1 ЗАГАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ З ТОЧКИ ЗОРУ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМ	15
2.1.1 Політична ситуація	15
2.1.2 Регіональна інтеграція	16
2.1.3 Соціальні умови та питання зайнятості	17
2.1.4 Питання прозорості	18
2.1.5 Реформа законодавства	18
2.2 ДОСЯГНЕННЯ ЩОДО ПЕРЕХОДУ ДО РИНКУ ТА ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ	19
2.2.1 Макроекономічні умови діяльності Банку	19
2.2.2 Успіхи та завдання у трансформації економіки	22
2.3 Доступ до капіталу та інвестиційні вимоги	28
3 СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ	30
3.1 ПРИОРИТЕТИ БАНКУ НА ПЕРІОД СТРАТЕГІЇ	30
3.2 ГАЛУЗЕВІ ЗАВДАННЯ ТА ПРИОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ	31
3.2.1 КОМПАНІЇ	31
3.2.1.1 Агробізнес	31
3.2.1.2 Виробництво	32
3.2.1.3 Нерухомість та туризм	33
3.2.2 ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР ТА ФІНАНСУВАННЯ МІКРО-, МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ	35
3.2.2.1 Банківський сектор	35
3.2.2.2 Мікрокредитування	38
3.2.2.3 Небанківські фінансові установи	39
3.2.3 ЕНЕРГЕТИКА	41
3.2.3.1 Ядерна безпека та ХАЕС-2/РАЕС-4	42
3.2.3.2 Підвищення енергоефективності	44
3.2.3.3 Електроенергетика	45
3.2.3.4 Природні ресурси: нафтогазовий сектор та гірничовидобувна промисловість	47
3.2.4 ІНФРАСТРУКТУРА	48
3.2.4.3 Телекомунікації	51
4 ІНШІ МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ ТА БАГАТОСТОРОННІ ДОНОРИ	54
4.1 МВФ, Світовий банк та МФК	54
4.1.1 МВФ	54
4.1.2 Світовий банк	54
4.1.3 МФК	55
4.2 БАГАТОСТОРОННІ ДОНОРИ	56
4.2.1 Європейський Союз	56
4.2.2 Європейський інвестиційний банк	56
4.2.3 Організація Об'єднаних Націй	56
Додаток 1 Політична оцінка	58
Додаток 2 Економічний розвиток та перспективи	65
Додаток 3 Реформування законодавства	70
Додаток 4 Стан охорони навколишнього середовища	80
Додаток 5 Вибрані економічні показники	84
Додаток 6 Підписані проекти Банку та потенційні проекти	85
І Підписані проекти Банку на 31 березня 2005 р. – загальна вартість проектів	85
ІІ Структура портфелю потенційних проектів на 31 березня 2005 р.	89
Додаток 7 Двостороння допомога	90
Додаток 8 Проекти технічної допомоги, пов'язані з діяльністю Банку в Україні	96
Додаток 9 КАРТА УКРАЇНИ	107

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

СНІД	Синдром надбаного імунodefіциту
ЗВГ	Запобігання Відмиванню Грошей
BAS	Консультативні послуги з підприємництва
ЦСЕ	Центральна та Східна Європа
ЄЕП	Єдиний економічний простір
CIDA	Канадське агентство міжнародного розвитку
ІСЦ	Індекс споживчих цін
ЧФУ	Чорнобильський фонд "Укриття"
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЕВ	Екологічний Відділ ЄБРР
ЕСКО	енергосервісна компанія
ЄС	Європейський Союз
EUR	євро
FAO	Сільськогосподарська організація ООН
FATF	Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів ОЕСР
ПІІ	Прямі Іноземні Інвестиції
ФУ	Фінансові Установи
ФПГ	Фінансово-промислова група
ПУМБ	Перший український міжнародний банк
ВВП	Валовий внутрішній продукт
Г8	Група восьми (Канада, Франція, Німеччина, Італія, Японія, Росія, Великобританія, Сполучені Штати)
ВІЛ	Вірус імунodefіциту людини
МФК	Міжнародна фінансова корпорація
МФУ	Міжнародні фінансові установи
МВФ	Міжнародний валютний фонд
INOGATE	Міждержавне транспортування нафти та газу до Європи
ХАЕС-2	Другий енергоблок Хмельницької АЕС
СУІ	Система (системи) управлінської інформації
ММП	Мікро- та малі підприємства
НАК	Нафтогаз України
НБУ	Національний банк України
АЕС	атомна електростанція
РЯБ	Рахунок ядерної безпеки
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
ОП	Охорона праці
ОБСЕ	Організація безпеки та співробітництва в Європі
БУ	Банк-учасник
ПКС	Паритет Купівельної Спроможності
РАЕС-4	Четвертий енергоблок Рівненської АЕС
УСБ	Угода МВФ про „стенд-бай”.
SIMEST	Італійська фінансова установа для розвитку та сприяння італійським підприємцям за кордоном
ПЗЗ	План здійснення заходів на об'єкті "Укриття"
МСП	Малі та середні підприємства
TAM	Turnaround Management (Управління перетвореннями)
ТС	Технічне співробітництво
ПСТ	Програма Сприяння Торгівлі
ТНК	Тюменська нафтова компанія
грн.	українська гривня
UMC	Ukrainian Mobile Communications (Український мобільний зв'язок)
УПМ	Українська Програма Мікрокредитування
UMTS	Універсальна система мобільних комунікацій
дол. США	долар США
ПДВ	Податок на додану вартість
СД	Складські Документи
COT	Світова організація торгівлі

РЕКОМЕНДАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА

Україна пройшла складні політичні випробування, і зараз перебуває на важливому перехресті свого перехідного періоду. Демократичні вибори Президента Віктора Ющенка підтвердили прихильність України до принципів багатопартійної демократії та плюралізму, які містяться у Статті 1 Угоди про заснування Банку. Ключові засади демократичної держави – прозорі вибори, незалежний парламент, активне громадянське суспільство та верховенство права – були посилені в результаті довгого виборчого процесу. Новий уряд готує програму з метою вирішення ключових завдань України щодо переходу до ринкової економіки та наближення до європейських стандартів і цінностей. Банк має зацікавленість та значні можливості для допомоги українському уряду у цій діяльності.

Українська економіка інтенсивно розвивалась на протязі періоду минулої Стратегії, при цьому рівень зростання ВВП становив 9,4 відсотки в 2003 р. та більше ніж 12 відсотків в 2004 р. Баланс платежів мав позитивне сальдо, що було результатом збереження стабільного попиту на український метал та продукцію машинобудування. Протягом більшої частини цього періоду Національний банк України (НБУ) застосовував заходи з протидії тенденції до підвищення курсу національної валюти та підтримував стабільний курс обміну по відношенню до долара США. Це, у свою чергу, сприяло постійному зростанню валютних резервів, сума яких досягла максимальної величини у середині вересня 2004 р. До передвиборчого періоду рівень інфляції був досить помірним, стан державних фінансів також був стабільним, і, з врахуванням незначного обсягу запозичень на європейському ринку, відношення державного боргу до ВВП неухильно знижувалось. Проте, послаблення системи контролю бюджетних витрат під час передвиборчого періоду мало значний негативний вплив, що спричинило зростання дефіциту бюджету як у 2004, так і у 2005 році та стало додатковим фактором інфляційного тиску.

Якщо швидко будуть вжиті політичні заходи з метою вирішення проблем податків та інфляції, це дасть можливість забезпечити сприятливі перспективи для продовження у майбутньому економічного зростання, хоча при цьому малоймовірно, що рівень зростання буде порівняним з тим, що спостерігався у 2004 р. Дійсно, темпи зростання у перші місяці 2005 р. вже зменшились, що частково відображає вплив політичної кризи, хоча вважалось, що цей вплив буде досить обмеженим. Очікується, що попит на фінансування для розширення та модернізації підприємств у період наступної Стратегії залишиться стабільним. Проте, надходження прямих іноземних інвестицій залишається на обмеженому рівні, і, незважаючи на стабільне зростання банківського сектору, слабка капітальна база багатьох банків може стримувати спроможність банків задовольнити ці потреби. Тому завдання ЄБРР на період наступної Стратегії мають три аспекти - продовжувати надання необхідного фінансування, різними шляхами сприяти зміцненню банківської системи та покращувати інвестиційний клімат для забезпечення сталості майбутнього зростання.

Протягом періоду минулої Стратегії Україна досягла певних успіхів у переході до ринкової економіки. Це включає реалізацію податкової реформи, впровадження нових Цивільного та Господарського кодексів, а також реформу пенсійного забезпечення. Банківський сектор динамічно зростає, не тільки у термінах

зростання обсягів депозитів та кредитування - також з'явилися декілька нових продуктів, зокрема, іпотечне кредитування. Це супроводжувалося певним посиленням банківського нагляду та успіхами у боротьбі з відмиванням грошей. Проте, не вирішувалися деякі ключові проблеми реформування, і залишається ще багато завдань. Хоча були досягнуті певні успіхи у приватизації, цей процес був затьмарений відсутністю достатньої прозорості. Україна знаходиться на 122 місці у Індексі сприйняття корупції за 2004 рік організації "Transparency International"; при цьому тільки три держави з країн діяльності Банку одержали нижчі місця у цьому рейтингу.

Найбільш нагальними завданнями перехідного періоду є наступні:

- покращення підприємницького середовища та боротьба з корупцією шляхом посилення судової системи, верховенства права, реформування державного бюрократичного апарату, спрощення регуляторного режиму для підприємців та завершення реформи оподаткування;
- вдосконалення корпоративного управління разом з введенням в дію нового законодавства про акціонерні товариства, яке має краще захищати інтереси міноритарних інвесторів;
- посилення фінансового сектору та збільшення його конкурентоспроможності разом з подальшим вдосконаленням регуляторної бази з метою стимулювання консолідації, посилення капітальної бази та забезпечення прозорості власності;
- впровадження подальшої широкомасштабної приватизації шляхом прозорих та відкритих процедур, та продовження процесу реструктуризації, особливо в галузях енергетики і телекомунікацій; та
- сприяння повній інтеграції України у світову економіку.

Новий уряд готує програму, яка, згідно до очікувань, буде спрямована на вирішення як мінімум більшості, якщо не всіх, завдань перехідного періоду, що перераховані вище. Керівними принципами, які визначені в Указі Президента, є потреба покращення інвестиційного клімату та заохочення інвестицій шляхом збільшення прозорості, зменшення податкового та адміністративного навантаження, боротьба з корупцією, розвиток фінансового сектору та формування прозорого та відкритого для всіх зацікавлених сторін приватизаційного процесу. Нові умови створять більше можливостей того, щоб Банк міг грати ведучу роль у політичному діалозі. Після укладання у лютому 2005 р. угоди з ЄС про реалізацію трирічного Плану дій, очікується, що наступними кроками уряду у напрямку інтеграції країни до європейської та світової економіки будуть отримання від ЄС статусу ринкової економіки та членство у СОТ. Банк зможе грати важливу роль у підтримці реалізації ключових складових Плану дій.

Важливим тестом для України з точки зору довіри міжнародної спільноти буде вчасне та успішне впровадження міжнародних заходів з ядерної безпеки та відповідної політики для її власних систем забезпечення ядерної безпеки. В той час як Банк одержав необхідну підтримку від донорів, уряд має забезпечити сприятливе інституційне середовище, включаючи розв'язання різних політичних,

юридичних, регуляторних та адміністративних проблем, що перешкоджали реалізації Плану здійснення заходів на об'єкті "Укриття".

Протягом періоду наступної Стратегії Банк буде впроваджувати стратегію підтримки розвитку приватного сектору, разом з підтримкою надзвичайно необхідних проектів муніципального господарства та сприянням впровадження галузевих реформ у транспорті, енергетиці та житлово-комунальному господарстві. З метою задоволення зростаючих потреб, Банк буде намагатись розвивати інструменти фінансування в національній валюті на основі підходів, які вже використовуються в Болгарії, Румунії та Росії, за умови реалізації необхідних законодавчих та регуляторних реформ. Результати, які можуть бути досягнуті Банком у реалізації Стратегії, залежать від просування реформ на протязі наступних років: існують сподівання, що чіткі наміри нового Уряду здійснювати реформи, його прагнення рухатись у напрямку Європи та його прихильність до співпраці з міжнародними фінансовими установами трансформують середовище, у якому має впроваджуватись Стратегія та нададуть можливість Банку досягти значно більше, ніж на протязі періодів попередніх Стратегій.

Пропонована нова Стратегія є амбіційною, і її цілі включають значне збільшення результатів діяльності Банку шляхом розширення кола його клієнтів та діапазону галузей, у яких він працює, шляхом розширення переліку наявних продуктів та збільшення обсягу ресурсів, що надаватимуться, і нарешті, шляхом вдосконалення участі у політичному діалозі.

Відповідно до цієї Стратегії Банк буде прямо підтримувати пріоритети нового уряду. З урахуванням зосередження на розвитку приватного сектору, Банк буде концентруватись на наступних напрямках:

- допомога у покращанні інвестиційного клімату та конкурентоспроможності приватного сектору:
 - заохочення прямих іноземних інвесторів та співучасть в ризиках разом з цими інвесторами, збільшення інвестицій у великі виробничі і сервісні проекти та проекти в галузі нерухомості і агробізнесу;
 - збільшення інвестицій в акціонерний капітал та надання кредитного фінансування на більші строки, сприяння синдикації та здійснення невеликих прямих інвестицій;
 - підвищення прозорості та вдосконалення корпоративного управління у місцевих проектах у приватному секторі; та
 - підтримка проектів, що пов'язані з охороною довкілля та підвищенням енергоефективності.
- посилення інституційної спроможності фінансового сектору та збільшення можливостей для мікrokредитування та фінансування малих і середніх підприємств:
 - підтримка консолідації у банківському секторі шляхом надання нового фінансування акціонерного капіталу, зокрема, в контексті

- злиття українських банків або приходу на ринок іноземних стратегічних інвесторів;
- надання спеціалізованих кредитних ліній (мікрокредитування та кредитування МСП, іпотечне кредитування, лізинг, підвищення енергоефективності, використання складських документів) та передприватизаційне фінансування і фінансування у зв'язку зі злиттям; та
 - співробітництво з більшою кількістю банків та початок співробітництва зі страховими компаніями та іншими небанківськими фінансовими установами.
- Підтримка реструктуризації та модернізації автомобільних доріг, залізниць, інфраструктури портів та аеропортів, електроенергетики та нафтогазового сектору:
 - фінансування під державні гарантії проектів, що сприяють досягненню цілей переходу до ринкової економіки, наприклад, більшої комерціалізації або формування цін, яке у більшій мірі відображає витрати; та
 - розвиток нових структур фінансування без державних гарантій та надання передприватизаційного фінансування.

Амбіційні реформи, заплановані новим урядом, потребуватимуть більшої підтримки від донорської спільноти, і Банк намагатиметься вчасно визначати потреби та працювати у тісному співробітництві з урядом, з метою оптимізації наших спільних та суміжних цілей.

Я рекомендую Раді Директорів затвердити Стратегію діяльності в Україні.

Жан Лем'єр
Президент

1 ПОРТФЕЛЬ БАНКУ

1.1 Огляд діяльності банку до цього часу

Станом на 31 грудня 2004 р., Україна була п'ятою за обсягом фінансування країною діяльності Банку (після Росії, Польщі, Румунії та Угорщини), що складало близько 6,3% суми підписаних Банком угод про надання фінансування. Банк здійснив інвестиції у 66 проектів, на загальну суму 1687 млн. євро, де інвестиції в акціонерний капітал складають приблизно 6,3% від цього обсягу, проекти у приватному секторі становлять 67% чистих сумарних інвестицій та позик, проекти без державних гарантій - 58% від загального обсягу. В термінах загальної суми наданого Банком фінансування, приблизно одна третина портфелю стосується агробізнесу, і приблизно по 20% припадає на фінансові установи, енергетику та інфраструктурні галузі, і 7%, що залишаються - це проекти у неспеціалізованих галузях промисловості. В термінах кількості проектів, найбільша кількість (23) це проекти в спеціалізованих галузях, є також чотирнадцять проектів в галузі фінансових установ та від восьми до десяти проектів в інших галузях.

Таблиця 1

Чистий кумулятивний обсяг діяльності за галузями (станом на 31 березня 2005 р.)

Галузь	Кількість проектів ¹	Фінансування ЄБРР (млн. євро)	Частка портфелю (%)	Загальна вартість проектів (млн. євро)
Акціонерні товариства	33,1	658	39%	1547
Неспеціалізовані галузі промисловості	10	112	7%	400
Спеціалізовані галузі	23,1	546	33%	1147
Агробізнес	19,4	461		945
Нерухомість та туризм	1,2	25		88
Телекомунікації, інформаційні технології та засоби масової інформації	2,6	60		114
Енергетика	8,1	269	16%	480
Енергоефективність	2,1	19		29
Природні ресурси	3	76		197
Енергокомпанії	3	174		253
Фінансові установи	14,7	402	24%	578
Участь в капіталі банків	3,5	33		53
Кредитування банків	7,5	307		330
Небанківські фінансові установи	0	0,0		0,0
Фінансування малого бізнесу	0,1	13		43
Інвестиційні фонди	3,6	49		152
Інфраструктура	10,5	358	21%	577
Муніципальна та екологічна інфраструктура	1,0	22		33
Транспорт	9,5	336		543
ВСЬОГО	66,5	1687	100%	3181
з цього - кредити		1580	94%	
з цього - участь в акціонерному капіталі		107	6%	

¹Банк ставить у відповідність дробові показники частково підписаним або частково анульованим окремим проектам.

з цього - приватний сектор		1134	67%	
з цього - державний сектор		553	33%	
з цього - прями		1621	96%	
з цього - регіональні		66	4%	
з цього - без державних гарантій		974	58%	
з цього - під державні гарантії		713	42%	

Наведені нижче діаграми демонструють зростання обсягу зобов'язань Банку щодо надання фінансування з 1999 р., показуючи паралельне збільшення фінансування з інших джерел, крім Банку, залученого для реалізації проектів в Україні. Протягом періоду минулої Стратегії діяльності Банку, річний обсяг нових зобов'язань Банку щодо надання фінансування, після значного росту в 2000-2001 рр., почав дещо зменшуватись, проте в 2004 р. знову почалось зростання. Загальна кількість проектів постійно збільшувалась, причому найбільші темпи зростання цього показника були зафіксовані в 2000 р.; після цього темпи зростання знизились в 2001 р. і після цього постійно зростали, до 2004 р., коли вони дещо зменшились. Частка операційних активів у портфелі Банку постійно зростала на протязі періоду минулої Стратегії від 45 % в 2001 р. до 61% наприкінці 2004 р.

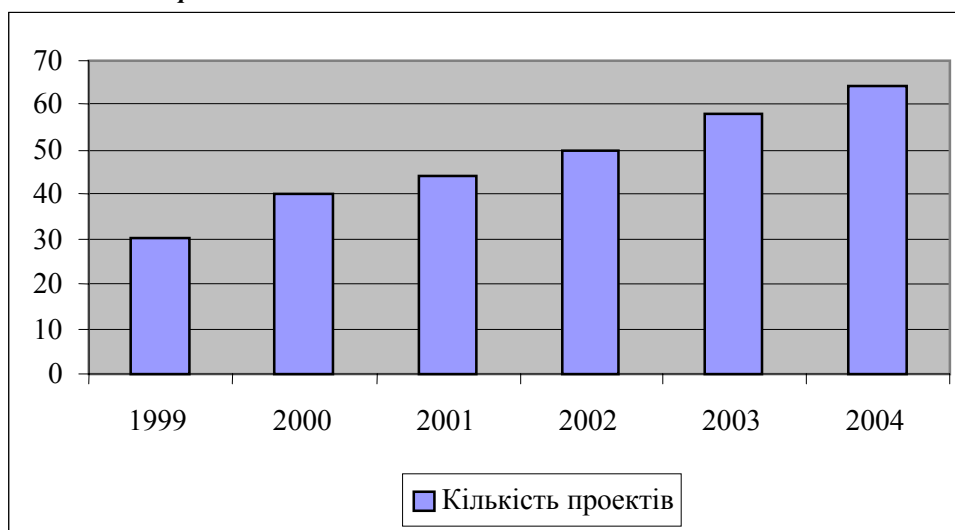
ДИНАМІКА ОБСЯГУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЩОДО НАДАННЯ ФІНАНСУВАННЯ, НАДАННЯ КОШТІВ ТА ЗАЛУЧЕНОГО ФІНАНСУВАННЯ З ІНШИХ ДЖЕРЕЛ²

За обсягом

² Операційні активи: Кредитні інвестиції та інвестиції в акціонерний капітал, які є власністю ЄБРР, за вирахуванням інвестицій, що були списані - іноді використовується також термін "надані кошти, що підлягають поверненню". Чиста сума наданих коштів - це загальна сума наданих коштів, мінус (i) загальна сума повернутих коштів, (ii) кошти, повернуті достроково, (iii) обсяг чистих сум проданих кредитів та інвестицій в акціонерний капітал та (iv) обсяг списання. Портфель: Операційні активи плюс невибрані обсяги виділеного Банком фінансування.

За кількістю проектів

1.2 РЕАЛІЗАЦІЯ ПОПЕРЕДНЬОЇ СТРАТЕГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Результати виконання шести складових Стратегії діяльності в Україні, яка була прийнята у вересні 2002 р., в цілому були позитивними, хоча в різній мірі. Здебільшого ці складові були добре визначені, хоча недостатня політична воля попереднього уряду щодо впровадження реформ в інфраструктурних галузях, обмежена кількість прозорих компаній достатньої величини, а також низька зацікавленість іноземних інвесторів в Україні до виборчого процесу 2004 року зменшували можливості для успішної діяльності у приватному секторі.

Що стосується *стимулювання приватизації та комерціалізації великих енергокомпаній*, Банк зіграв позитивну роль шляхом головування у Робочій групі з питань реформування електроенергетики. Певне заохочення подальших реформ в електроенергетиці та транспорті було досягнуте шляхом використання проектних умов, проте залишається ще багато завдань у цих напрямках.

Що стосується *стимулювання заходів з підвищення енергоефективності*, зараз компанія "УкрЕСКО" має досить великий портфель діючих та потенційних проектів; Банк надав фінансування першій приватній енергосервісній компанії в Україні ("Енергетичний Альянс"), і систематично заохочує впровадження заходів з енергоефективності своїми промисловими клієнтами.

Що стосується розвитку *фінансового сектору та фінансування малих та середніх, і мікро- та малих підприємств*, Банк продовжував підтримку МСП та ММП шляхом надання Другої кредитної лінії для фінансування МСП під державні гарантії на суму 88 млн. доларів США (80 млн. євро) та почав надавати фінансування українським банкам без державних гарантій. Він також надав кредитні лінії українським банкам на різні цілі, включаючи першу кредитну лінію, яка була надана без державних гарантій, для фінансування МСП, іпотечного кредитування на кредитування з застосуванням складських

документів. Він продовжував розширювати Програму сприяння торгівлі та надав субординований кредит для зміцнення капітальної бази банку "Райффайзенбанк Україна". В грудні 2004 р. була затверджена нова кредитна програма на суму 200 млн. доларів США для прямого кредитування МСП/ММП через українські банки. Нова кредитна лінія буде супроводжуватись програмами технічної допомоги для подальшого інституційного розвитку українських банків з метою мікрокредитування та кредитування малих і середніх підприємств, які підтримуються ЄС в рамках Національної програми TACIS для України на 2004, 2005 та 2006 роки. Банк продовжував і продовжує розвивати можливості українських банків щодо мікрокредитування підприємництва; при цьому на протязі періоду минулої Стратегії були видані більш як 100 000 кредитів.

Стосовно *фінансування приватного корпоративного сектору*, були профінансовані три нових проекти, що відображає складність знаходження адекватних проектів. Проте, існує достатня кількість потенційних проектів, фінансування яких може розглядатись.

Стосовно *Програми складських документів*, на протязі трьох останніх років Банк доклав зусилля до досягнення значних результатів у розробці такої системи, і зараз завершується підготовка трьох проектів, основою яких є фінансування оборотного капіталу під заставу складських документів.

На закінчення, Банк продовжував виконувати функцію Адміністратора фонду ядерної безпеки для Чорнобильської АЕС, і в 2004 підписав кредит на модернізацію систем ядерної безпеки на ХАЕС-2 та РАЕС-4.

1.3 Вплив портфелю Банку на процес переходу до ринкової економіки та висновки

1.3.1 Фінансові результати

З даними на 31 грудня 2004 р., обсяг портфелю становить 929,2 млн. євро, обсяг операційних активів - 569,6 млн. євро та обсяг активів, що не приносять прибутку - тільки 0,5% від загальної суми операційних активів, хоча сукупний ризик всього портфелю в Україні оцінюється на рівні 5.77, що вище, ніж середній у Банку рівень 5.42. В цілому коефіцієнт залучення фінансування (зовнішнє фінансування/фінансування ЄБРР) становить 1,82. Темпи вибірки коштів також значно покращились на протязі періоду минулої Стратегії, при цьому частка невибраних коштів становила 38,7% від загальної суми портфелю, порівняно з 61% в 2002 р. Рівень анулювання проектів в державному секторі також суттєво зменшився, і зросла частка операційних активів, що, перш за все, відображає вдосконалення координації діяльності між Банком та Урядом України шляхом проведення регулярних моніторингових зустрічей, які були узгоджені у відповідності до Меморандуму про взаєморозуміння, підписаного в 2003 р.

1.3.2. Залучення співфінансування

Рівень комерційного співфінансування склав 22% від наданого Банком фінансування, є досить низьким, проте він зростає - в 2003-2004 роках були залучені 148 млн. євро в рамках 11 проектів, тоді як в 2001-2002 роках були залучені 116 млн. євро для 5 проектів. Співробітництво з іншими МФУ та донорами також було успішним - були одержані 20 млн. євро донорського фінансування на підтримку інвестицій ЄБРР, в основному в енергетичному та фінансовому секторах.

1.3.3 Вплив на процес переходу до ринкової економіки

Вплив Банку на процес переходу до ринкової економіки в енергетичному секторі зменшився на протязі періоду минулої Стратегії, що стало відображенням зменшення прихильності уряду Януковича до впровадження реформ. Створення "Енергетичної компанії України", можливо, є навіть кроком назад. Проте, досягнення минулих років щодо високого рівня збору коштів та приватизації деяких розподільчих компаній були збережені, і Банк продовжував мати вплив на розробку політики в рамках Робочої групи з питань реформування енергетики. Умови Проекту підвищення ядерної безпеки атомних енергоблоків ХАЕС-2/РАЕС-4 мали на меті сприяння безперешкодному функціонуванню Оптового ринку електроенергії. Щодо залізничної галузі, проектні умови сприяли виведенню неключових видів діяльності, та подальшій передачі неключових активів, розвитку конкуренції та усуненню перехресного субсидування; в секторі автомобільних доріг - вдосконалення організаційних структур та управління. Політичний діалог в муніципальному секторі сприяв розробці механізмів для кредитування муніципальних проектів без державних гарантій, а також першого такого проекту Банку, який вже затверджений та щодо якого зараз йде процес переговорів. Банк надавав допомогу у підвищенні енергоефективності в рамках

співробітництва з компанією "УкрЕСКО", створення першої приватної енергосервісної компанії в Україні ("Енергетичний Альянс") та співробітництва безпосередньо з промисловими клієнтами, що включало програму енергетичних аудитів для нових клієнтів.

Реалізація програм, пов'язаних з чорнобильським "саркофагом" та підвищення безпеки атомних енергоблоків ХАЕС-2 та РАЕС-4 сприятиме вдосконаленню стандартів ядерної безпеки.

Банк мав значний вплив на перехідні процеси у банківському секторі шляхом допомоги у вдосконаленні рівня діяльності банків приватного сектору, зміцнення капітальної бази окремих банків, підтримки шляхом політичного діалогу та надання фінансування для розвитку сектору іпотечного кредитування та кредитування на основі складських документів, а також сприяння торгівлі в рамках розширеної Програми Сприяння Торгівлі. Складовою діяльності Банку щодо фінансування МСП та ММП були розвиток та вдосконалення можливостей банків приймати зважені кредитні рішення, включаючи навчання більше ніж 1000 кредитних інспекторів в різних регіонах України. Діяльність "ПроКредит Банку" мала суттєвий демонстраційний вплив на зміну уявлень про мікрокредитування, з рівнем повернення кредитів більш ніж 100%.

Щодо корпоративного сектору, Банк надав фінансування для модернізації та розширення чотирьох компаній (що виробляють картонну упаковку, комп'ютери, сталь та скляну тару); при цьому залучення Банку сприяло розповсюдженню більш високого рівня прозорості, більшої ефективності та зосередженості на споживачах. Банк також активно діяв у напрямку розвитку системи складських документів та шляхом використання синдикації продемонстрував переваги цього підходу іншим банкам.

1.3.4 Висновки на основі досвіду

Основним висновком, який був зроблений на основі досвіду проектів у приватному секторі, є те, що часто необхідно працювати з українськими клієнтами над вирішенням проблем подвійної бухгалтерії та непрозорих корпоративних структур, потрібно чекати, поки масштаби компаній збільшаться до відповідного рівня для можливості прямого фінансування Банку, заохочувати потенційних клієнтів користуватись послугами консультантів у тих випадках, коли це необхідно для допомоги у розробці прийнятних для фінансування бізнес-планів, і на початковому етапі також необхідно зосереджуватись на питаннях прозорості, що може виключити можливість співпраці з конкретним кандидатом. У тих випадках, коли можливо вирішити ці проблеми, вплив на процеси переходу до ринкової економіки може бути особливо значним, причому позитивні результати можуть бути одержані ще за кілька років до завершення проекту. В умовах складного підприємницького клімату адекватний рівень участі та зацікавленості спонсорів проектів буде підтримуватись з більшою ймовірністю, якщо проекти будуть поділені на етапи (якщо це можливо), і якщо з самого початку проаналізовані та враховані інтереси зацікавлених сторін. Необхідно приділяти більше уваги визначенню екологічних ризиків та ризиків, пов'язаних з гігієною праці та технікою безпеки та заходам для їхнього зменшення.

Щодо фінансового сектору, ключовими висновками з досвіду реалізації проектів є важливість ранньої оцінки рівня кредитування пов'язаних сторін, прозорості акціонерів та наявності сумнівних схем мінімізації оподаткування, тому що наявність проблем щодо цих аспектів може створити перешкоди для фінансування Банку. Проблема відсутності адекватної професійної кваліфікації може бути вирішена залученням цільової технічної допомоги або стратегічного інвестора.

Щодо проектів під державні гарантії, ключовим висновком з досвіду є необхідність постійного співробітництва з Урядом та необхідність наявності сильного прибічника для кожного проекту у відповідному галузевому Міністерстві. Важливе значення для прискорення підготовки та впровадження проектів мали піврічні розгляди проектів разом з Міністерством економіки. Важливо також забезпечити, щоб проектні умови були реалістичними та відображали розподіл повноважень органу, якого умова стосується, а не були предметом більш широких політичних міркувань. Нарешті, для вчасного впровадження проектів та одержання необхідних регуляторних та інших дозволів суттєвою є наявність Групи управління проектом з підтримкою консультантів, якщо це необхідно.

1.4 СТРУКТУРА ПОРТФЕЛЮ

Під час періоду Стратегії частка фінансування проектів у приватному секторі зросла з 69% до найбільшої величини 72%, що відображає відсутність підписаних проектів у державному секторі протягом першої частини цього періоду. Проте, ця частка поступово знижувалась, і до кінця травня 2005 р. була на рівні 61% фінансування проектів у приватному секторі порівняно з 39% фінансування проектів у державному секторі в результаті підписання великих кредитів, наданих "Укрзалізниці", Державній службі автомобільних доріг та на підвищення до рівня міжнародних стандартів ядерної безпеки на атомних енергоблоках ХАЕС-2 та РАЕС-4. На цей момент існує значний портфель потенційних проектів (більш 900 млн. євро), який має збалансоване співвідношення між обсягами фінансування у приватному та державному секторах, у відповідності до запропонованих пріоритетів діяльності. Очікується, що ця структура портфелю буде стабільною (60/40 приватний сектор/державний сектор) або дещо збільшиться, в результаті очікуваного Банком збільшення обсягу інвестицій у приватний сектор в результаті зростання прямих іноземних інвестицій в Україну.

2 ОПЕРАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

2.1 ЗАГАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ З ТОЧКИ ЗОРУ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМ

2.1.1 Політична ситуація

Період минулої Стратегії був відзначений політичною невизначеністю та інституційною нестабільністю. Президентські вибори кінця 2004 року створили значне навантаження на нестійку систему, у якій ще не була глибоко закріплена демократична практика. Хоча Україна мала сильну опозицію та активне громадянське суспільство, політичні структури неадекватно відображали різноманітність поглядів електорату, і у прийнятті рішень мало місце домінування регіональних та бізнес-еліт. Національні засоби масової інформації, які перебували в основному в руках держави та проурядових олігархів, демонстрували систематичний схил у бік влади, і мали місце постійні обвинувачення у цензуруванні шляхом використання так званих "темників", тобто інформаційних циркулярів які видавались Адміністрацією Президента щодо того, що має бути опубліковане в пресі. Опозиція скаржилась на постійні переслідування, які тільки збільшились у період підготовки до президентських виборів в жовтні 2004.

Цей фундаментальний конфлікт – між державою та суспільством та між владою та опозицією – продовжував розвиватись на протязі двох останніх років та дійшов кульмінації під час президентських виборів. Після двох турів голосування, яке, за висновком моніторингової місії ОБСЄ, містило значні порушення великої кількості зобов'язань, взятих в рамках ОБСЄ та Ради Європи, та інших європейських стандартів демократичних виборів, Центральна виборча комісія поспішила оголосити переможця до розгляду всіх юридичних проблем. Надзвичайні події, які відбулись після цього, спрямували Україну на шлях сталого демократичного розвитку.

Прихильники опозиції вийшли на вулиці та розпочали мирну демонстрацію на підтримку прозорості та справедливості виборчого процесу, яка тривала протягом декількох тижнів. Їхні вимоги, були в кінці кінців виконані завдяки надзвичайно важливій підтримці з боку Верховної Ради та Верховного Суду, тобто був проведений повторний другий тур виборів за зміненим Законом "Про вибори Президента України". ОБСЄ відзначила, що проведення повторних виборів 26 грудня 2004 р. "значно наблизило Україну до виконання зобов'язань, взятих в рамках ОБСЄ, стосовно проведення виборів" та високо оцінила порівняно збалансоване подання інформації національними засобами масової інформації, вдосконалення процедур проведення виборів та значне зменшення невідповідного використання державних ресурсів.

В Україні 2004 р. вдалося запобігти жорстокому конфлікту, з однієї сторони, завдяки готовності всіх сторін до ведення переговорів та досягнення компромісів для блага виборців. Основною поступкою з боку опозиції є прийняття пропозиції про конституційну реформу, яку підтримувала колишня адміністрація, що фундаментально змінює політичну систему в Україні. Ця реформа передає частину повноважень від виконавчої влади до парламенту, і. в

межах виконавчої влади, від Президента до Прем'єр-міністра. Ці заходи, які мають набути чинності у період між кінцем 2005 р. та початком 2006 р., сприятимуть подальшому просуванню України на шляху до європейської моделі демократії. Вони мають запровадити необхідні механізми балансування і противаг, які відсутні у Конституції 1996 року, яка сконцентрувала владу в руках Президента. Ці реформи сприятимуть забезпеченню становлення України на шляху представницької демократії та підзвітності, які в інших країнах тісно пов'язані з успішністю переходу до ринкової економіки. З іншої сторони, результатом реформи буде додатковий тягар на ще слабку систему політичних партій в країні, у якій до цього часу домінують сильні економічні клани та регіональні інтереси.

2.1.2 Регіональна інтеграція

За площею Україна є найбільшою країною Європи, з сильними регіональними центрами, особливо на Сході. Маркетингові зусилля Банку спрямовані на визначення проектів у всіх частинах країни та інфраструктурних проектів, зокрема в галузях транспорту та електроенергетики (передача електроенергії високовольтними мережами), що допомагають покращити зв'язки між різними частинами країни.

Україна також стратегічно розташована між Росією та Європейським Союзом. Президент Ющенко зробив досягнення Україною членства в ЄС одним з своїх найперших пріоритетів. Першим кроком буде швидке впровадження Плану дій ЄС, під керівництвом Віце Прем'єр-Міністра, відповідального за європейську інтеграцію, метою якого є зробити Україну "сумісною з ЄС". Україна поставила собі за мету розпочати переговори з асоційованого членства в 2007 р. ЄС підкреслив надзвичайну важливість повної реалізації Плану дій щодо просування реформ в країні та її наближення до ЄС. План дій передбачає можливість розгляду нової вдосконаленої угоди, обсяг якої *"буде визначений у світлі виконання цілей цього Плану дій та загального розвитку стосунків між ЄС і Україною"*.

Банк може грати важливу роль у підтримці реалізації Плану дій як тому, що цілі Банку щодо переходу до ринкової економіки відповідають ключовим складовим Плану, наприклад, стосовно регуляторної реформи та покращання підприємницького клімату, так і тому що Банк може брати участь в політичному діалозі та надавати фінансування для проектів в енергетиці, транспорті (включаючи зв'язки між сусідніми країнами), розвитку приватного сектору, ядерної безпеки та охорони довкілля. Банк та Європейський інвестиційний банк домовились, що вони будуть спільно працювати у інфраструктурних проектах з метою забезпечення оптимальної ефективності досягнення результатів. Очікується також, що завдяки Плану дій збільшиться надходження в Україну прямих іноземних інвестицій, особливо з країн-нових членів ЄС. для яких Банк може надавати фінансування.

В той же час, Президент Ющенко сказав, що Росія залишається важливим стратегічним партнером України, і між двома країнами вже існують міцні економічні зв'язки. Хоча повне членство у Єдиному економічному просторі

(ЄЕП), швидше за все, несумісне з членством в ЄС, Україна може брати участь в певних його складових, наприклад, зоні вільної торгівлі.

Хоча рівень прямих іноземних інвестицій ще є досить низьким, вже спостерігається збільшення інтересу до України з боку російських інвесторів у багатьох галузях, наприклад, щодо недавніх придбань пакетів акцій в телекомунікаційній галузі, агробізнесі та електронній промисловості. Інвестиції з ЄС та Північної Америки також зростають, проте вони сконцентровані в основному в агробізнесі. Українські компанії також починають розглядати можливість інвестування за кордоном, наприклад, у сталеливарній промисловості. Банк готовий надати фінансування для взаємного інвестування між Україною та іншими країнами діяльності Банку, наприклад, Польщею, і має хороші можливості здійснювати це через свої Постійні представництва у відповідних країнах. 11 банків в Україні Беруть участь у Програмі Сприяння Торгівлі, яка надає допомогу у фінансуванні української зовнішньої торгівлі.

2.1.3 Соціальні умови та питання зайнятості

Продовжується зменшення чисельності населення України внаслідок відносно низького рівня народжуваності та високого рівня смертності, причому вплив цього явища посилюється внаслідок трудової еміграції. З урахуванням того, що Україна є суспільством, у якому зростає середній вік населення, це зменшує чисельність робочої сили та збільшує відношення непрацюючих та працюючих категорій населення.

Хоча рівень надзвичайної бідності є низьким, частка населення, що знаходилося у 2002 р. нижче рівня бідності у 2423 грн. на рік (приблизно 450 дол. США) становила 25,6%, в основному це було населення сільської місцевості та сім'ї з дітьми. Ця частка, скоріше за все, з того часу зменшилась, проте вважається, що вона все ще перевищує 20%. Уряд намагався вирішувати проблему бідності в основному шляхом збільшення мінімальної заробітної плати, впровадження пенсійної реформи та повернення заборгованостей з заробітної плати і пенсій. Значне економічне зростання дало можливість швидкого загального збільшення номінальної і реальної заробітної плати, від середньої величини 376 грн. (70 дол. США) на місяць на кінець 2002 р. до 666 грн. (126 дол. США) у лютому 2005 р. Перед президентськими виборами в кінці 2004 р. уряд більше ніж подвоїв мінімальний розмір місячної пенсії з 132 грн. до 284 грн. (з 25 до 53 дол. США). На початку 2004 р. вступили в дію законодавчі акти, що передбачають поетапне впровадження трьохрівневої пенсійної системи.

Проте, уряд досяг менших успіхів у підвищенні зайнятості. Це частково відображає повільність темпів реструктуризації у промисловості та частково - відсутність просування реформи системи відрахувань в фонд соціального страхування, що практично гарантовано є фактором обмеження росту зайнятості в офіційному секторі. Внаслідок перенесення діяльності у сектор неформальної економіки (який оцінюється у 33% від офіційно зареєстрованої економіки) зменшується база відрахувань в фонд соціального страхування та пенсійний фонд. Україна є членом Міжнародної організації праці (МОП) та ратифікувала усі вісім ключових конвенцій МОТ.

Щодо більшості інших основних соціальних аспектів, Україна має досить хороші показники, з високим рівнем грамотності, значно розвинутою інфраструктурою та припиненням погіршення деяких показників смертності, що мало місце в 90-ті роки. Проте, зберігається занепокоєння щодо доступу до найнеобхідніших медичних послуг, особливо для найбільш вразливих верств населення, і що є найбільш серйозним, швидке зростання рівня захворюваності туберкульозом та ВІЛ/СНІД. Уряд прийняв національну програму, спрямовану на розв'язання цих проблем, проте малоймовірно, що він зможе досягти Цілей розвитку тисячоліття до 2015 щодо профілактики ВІЛ/СНІД та туберкульозу.

2.1.4 Питання прозорості

Хоча в 2004 р. Україна була виключена з "Чорного списку" FATF, та, незважаючи на зростання економіки на протязі останніх чотирьох років, проблема прозорості залишається, ймовірно, найбільшою з проблем, з якими стикається Банк в Україні. Питання, пов'язані з прозорістю, створюють труднощі для Банку стосовно співробітництва з фінансово-промисловими групами (ФПГ), (які були створені частково шляхом непрозорої приватизації державних активів та іншої сумнівної діяльності). Проте, з'являється все більше ознак того, що деякі ФПГ стають більш прозорими. Це може створити можливість для банку фінансувати проекти у ретельно відібраних випадках, коли Банк упевниться в тому, що спонсори проекту будуть дотримуватись міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, повної прозорості, поваги до принципів корпоративного управління та здійснювати керівництвом своїм бізнесом з повагою до принципів верховенства права та рівноправної конкуренції. Банк буде це робити тільки після детального вивчення минулої практики підприємницької діяльності ФПГ та осіб, які за нею стоять.

Стосовно менших клієнтів, питання прозорості може виникнути у зв'язку зі складністю корпоративної структури та схемами мінімізації податків, які часто вмотивовані бажанням зменшити вплив надмірного втручання держави та уникнути небажаної уваги з боку "хижаків" у ворожому підприємницькому середовищі. Президент Ющенко зробив подолання корупції одним зі своїх пріоритетів. Банк приділяє значну увагу забезпеченню прозорості у всіх своїх проектах, і продовжуватиме робити це, зосереджуючись на проектах, які мають значний демонстраційний ефект.

2.1.5 Реформа законодавства

Протягом періоду попередньої Стратегії було прийнято велику кількість нових законів, які безпосередньо стосуються діяльності Банку. Це включає нові Цивільний та Господарський кодекси, та нові закони щодо відмивання грошей, податку з доходів фізичних осіб, лізингу, іпотеки та пенсій. Деякі інші нові закони, наприклад, закон про фінансові послуги, були повністю введені в дію під час періоду Стратегії. Проте, залишаються значні пробіли та несумісності в законодавстві. Зокрема, є нагальна необхідність, яку визнав новий Уряд, прийняття нового закону про акціонерні товариства, який має забезпечувати кращий захист прав міноритарних акціонерів. Інші бажані зміни, включають зміну законодавства про страхування з метою забезпечення його відповідності з міжнародними концепціями і практикою, внесення змін до Закону "Про

банкрутство" (який вважається одним з найменш сумісних з міжнародними стандартами в країнах діяльності ЄБРР), усунення суперечностей між Цивільним та Господарським кодексами та між Законами "Про іпотеку" та "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати" та реформування судової системи та пов'язаних з нею інституцій.

2.2 Досягнення щодо переходу до ринку та вплив на економіку

2.2.1 Макроекономічні умови діяльності Банку

Протягом останніх двох років мало місце значне економічне зростання, з зростанням ВВП на 9,4% у 2003 р. та дещо більше, ніж 12% у 2004 р. Внутрішній попит залишався досить значним, та підтримувався суттєвим зростанням заробітної плати та високими інвестиційними витратами, сприятливі тенденції щодо обсягу попиту та цін підтримували зростання експорту. Високі ціни на нафту сприяли підвищенню попиту з Росії на імпорт продукції машинобудування з України, і зростання попиту з боку Китаю стало фактором зростання цін на метал на світових ринках.

Щодо аспекту пропозиції, в більшості галузей мало місце стабільне зростання промислового виробництва; показники обсягу виробництва в сільському господарстві зросли в 2004 р. після посухи 2003 р.; продовжувався значний підйом активності у будівництві. Хоча показники росту ВВП в Україні перевищили показники по СНД (в середньому приблизно 7,5% на рік), на кінець 2004 р. оцінюваний показник обсягу виробництва в секторі офіційно зареєстрованої діяльності був на рівні 57% від зафіксованого у 1989 році, що вказує на існування значного потенціалу подальшого зростання.

Політична криза кінця 2004 р. мала незначний вплив на обсяг промислового виробництва, і цей вплив в основному був наслідком обмежень щодо валютного обміну, введених Національним банком України (НБУ). Більшість з цих обмежень були потім - в кінці року - скасовані. Хоча існувало занепокоєння щодо банківського сектору, заходи, вжиті НБУ, були ефективними для підтримання ліквідності деяких банків, яка постраждала внаслідок відтоку депозитів у піковий період кризи.

Стабільне зростання обсягу виробництва супроводжувалось значним позитивним сальдо за поточними розрахунками, в основному, в результаті зростання експорту, але також за рахунок доходів від транзиту газу та зростання переказів від працюючих за кордоном. Обсяг валютних резервів стабільно зростав, і Національний банк України забезпечив стабільність обмінного курсу шляхом підтримання фактичної прив'язки до долара США, до середини 2004 р., коли він допустив невелике номінальне збільшення курсу гривні. Під час періоду перед президентськими виборами, коли невпевненість сприяла підвищенню попиту на вільно конвертовану валюту, НБУ задовольняв попит за рахунок валютних резервів, що призвело до їхнього зменшення на 3 млрд. дол. США з початку вересня до кінця 2004 р., хоча на протязі всього цього часу обсяг валютних резервів перевищував тримісячний обсяг імпорту. Загальна сума резервів згодом збільшилась до 11,9 млрд. дол. на кінець березня 2004 р., чому сприяло збільшення припливу капіталу. На протязі більшої частини цього періоду, внаслідок послаблення долара у порівнянні з євро та

зважаючи на нижчий рівень інфляції в Україні порівняно з Росією, реальний ефективний курс обміну зменшився, що сприяло зростанню конкурентоспроможності.

До середини 2004 р. інфляція залишалась на досить низькому рівні; стабільне зростання складових грошової маси в основному відповідало рівню стійкої ремонетизації економіки. Проте, в 2004 р. знову виник інфляційний тиск. Безпосереднім поштовхом для цього стало зростання цін на нафту, що призвело до кінця року до зростання цін на промислову продукцію на 24%. Вплив цього фактору на індекс споживчих цін був менший, але на протязі другої половини 2004 р. інфляція постійно зростала, чому сприяло також рішення уряду про збільшення витрат на виплату заробітної плати та пенсій напередодні президентських виборів. В результаті цього, інфляція (розрахована за зміною індексу споживчих цін) перевищила 12% на кінець року, що було набагато більше, ніж прогнозований урядом показник (5,8-6,3%), і залишилась на високому рівні у перші місяці 2005 р.

Занепокоєння щодо високих темпів інфляції примусило НБУ починаючи з травня 2004 р. вжити певних заходів, включаючи вищі відсоткові ставки, з метою посилення монетарної політики. Проте той факт, що НБУ продовжував купівлю іноземної валюти на міжбанківському ринку як мінімум до вересня, причому тільки частина цієї валюти вилучається з грошової маси, означає, що банківський сектор мав відповідну ліквідність для підтримки постійного зростання обсягу кредитів. Просте, зростання обсягу кредитів в кінці року уповільнилось.

Протягом більшої частини періоду Стратегії бюджетна стратегія реалізовувалась відповідально, і обсяги бюджетного дефіциту були досить обмежені. Вплив зменшення доходів та ставок податків з підприємств з початку 2004 року був більш ніж компенсований значним економічним зростанням. Проте, з середини 2004 р. уряд збільшив витрати, а в вересні збільшив розмір мінімальної пенсії. Останній захід потребував переведення коштів з бюджету в пенсійний фонд, і сумарним результатом цього був перегляд бюджетного дефіциту в сторону його збільшення з початкового показника 1,2% до 3,4%. Проте, зростання витрат не було основною проблемою в 2004 р. завдяки тому, що доходи від приватизації значно перевищили планові показники.

Найближчі прогнози щодо економічного росту є сприятливими, за умови, що буде вжито швидких заходів для зменшення інфляційного тиску.

Проте малоімовірно, що така сприятлива сукупність зовнішніх умов буде мати місце у 2005/06 роках. Розширення ЄС, скоріше за все, матиме незначний вплив на український експорт; втрати від скасування домовленостей про вільну торгівлю з окремими країнами, ймовірно, будуть в основному скомпенсовані за рахунок зниження середнього рівня тарифів в інших країнах до рівня спільного тарифу зовнішньої торгівлі ЄС. В середньостроковому періоді Україна може одержати більше інвестицій внаслідок розширення ЄС, за рахунок більш низького рівня заробітних плат.

Проте, необхідні дії на політичному рівні щодо наступних основних аспектів:

- Необхідні заходи з бюджетної стабілізації, якщо ставиться на меті виконання у майбутньому недавніх зобов'язань зі збільшення витрат на заробітну плату та пенсії, і при цьому підтримання бюджетного дефіциту на помірному рівні. Переглянутий показник запланованого дефіциту Державного бюджету на 2005 рік, затверджений Верховною Радою в березні, становить 1,6% ВВП. Але, враховуючи те, що бюджет базується на оптимістичних прогнозних оцінках доходів, може статися, що консолідований дефіцит бюджету становитиме як мінімум 3% від ВВП. Хоча уряд сподівається на те, що більша частина планованого дефіциту буде компенсована за рахунок надходжень від приватизації (6,8 млрд. грн.), ймовірним є подальше запозичення як з внутрішнього ринку, так і з ринку єврооблігацій. Проте навряд чи уряд матиме будь-які труднощі у залученні необхідного фінансування.
- Необхідна більш жорстка політика з метою припинення зростання та зниження темпів інфляції. Хоча НБУ прогнозує рівень інфляції на кінець 2005 року на рівні 8,5-9,5%, все же існує можливість інфляційного тиску, спрямованого на зростання інфляції, зокрема, внаслідок продовження зростання цін виробників.
- Недавнє урядове рішення щодо допущення номінального подорожчання гривні по відношенню до долара США має компенсувати фактори інфляційного тиску. Колишня політика підтримання фактичної прив'язки до долара США мала в собі ризик посилення інфляційного тиску, особливо у зв'язку з можливим подальшим зростанням валютних резервів, тому що очікується збереження активного сальдо поточних розрахунків (хоча з часом воно зростає повільніше).
- Необхідно обмежити зростання обсягів виданих кредитів, особливо враховуючи те, що досягнуте в результаті цього зростання активів перевищило зростання капіталу банків. НБУ вже вжив певних заходів, включаючи вищі вимоги щодо наявності резервів, з метою уповільнення зростання обсягу кредитів, проте банки продовжують задовольняти попит на кредити шляхом комбінування залучення додаткових депозитів та запозичень. В цих умовах існує ризик певного зменшення загальної якості кредитів.

За умови вжиття заходів за цими напрямками очікується зростання ВВП на протязі періоду наступної Стратегії на рівні мінімум 6% на рік, і це зростання буде супроводжуватись помірною інфляцією. Проте, з урахуванням інвестиційних потреб сталість зростання у середньостроковому періоді буде залежати від подальшої реалізації реформ з метою покращення підприємницького середовища та залучення більшого обсягу інвестицій як з внутрішніх, так і з зовнішніх джерел. Частка інвестицій у ВВП складає приблизно 20%, і обсяг прямих іноземних інвестицій зріс протягом останніх років, що надає можливість імпорту нових технологій, що є надзвичайно важливим для країни, яка залишається надзвичайно неефективною з точки зору використання енергоресурсів. Проте, рівень прямих іноземних інвестицій залишається дуже низьким, і має викликати занепокоєння той факт, що, незважаючи на значне економічне зростання на протязі декількох років, не відбулось ніякого суттєвого збільшення прямих іноземних інвестицій.

2.2.2 Успіхи та завдання у трансформації економіки

Успіхи у трансформації економіки

На протязі періоду діючої Стратегії, Україна продовжувала впроваджувати реформи в деяких сферах, проте у багатьох випадках, наприклад, стосовно податкової та пенсійної реформи, робота над цими питаннями почалась раніше. У Стратегії 2002 р. відзначалось, що якщо будуть здійснені широкомасштабна приватизація, вступі до СОТ, прийняття податкового кодексу, модернізація інфраструктури, посилення фінансового сектору та успішне впровадження законодавства, спрямованого на боротьбу з відмиванням грошей, ці досягнення мають сприяти покращанню підприємницького середовища.

Як уряд, так і Верховна Рада в 2003 році активно займались законотворчою діяльністю, і в цьому році були прийняті декілька важливих законодавчих актів. Проте, просування в цьому напрямку уповільнилось в 2004 р., зокрема внаслідок того, що в першій половині року уряд втратив переважну більшість у Верховній Раді, і тому, що у другій половині року визначальним чинником були президентські вибори.

В цілому, реформи впроваджувались досить повільно, проте можна відзначити наступні основні досягнення:

- введення в дію менших податкових ставок податку на прибутки підприємств та податку на доходи фізичних осіб з початку 2004 р., що мало призвести до деякого покращання підприємницького середовища.
- Нові Цивільний та Господарський кодекси, які також набули чинності з початку 2004 р., створюють більш ринково орієнтовану нормативну базу для підприємництва, хоча між цими двома кодексами існують суперечності.
- НБУ посилив свій нагляд, одним з найбільш значних заходів в цьому напрямку було введення формальної вимоги щодо коефіцієнта достатності капіталу, який має дорівнювати 10%.
- Після введення в дію та впровадження в 2003 р. законодавчих та нормативних актів щодо боротьби з відмиванням грошей, на початку 2004 р. Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей ОЕСР (FATF) виключила Україну з свого списку країн, які не співпрацюють у сфері боротьби з відмиванням грошей.
- На додаток до цього, продовжувався процес реалізації однієї з найбільш важливих реформ, яка була запроваджена у 2000 р. - посилення бюджетних обмежень, що відображалось як у високому рівні збору грошових коштів основних енергетичних компаній, так і у продовженні зростання попиту на готівкові кошти та інші послуги банківського сектору.

Ключові завдання, які залишаються

Покращання підприємницького середовища та боротьба з корупцією

Незважаючи на досягнуті успіхи, більшість компаній продовжує сприймати підприємницьке середовище як надзвичайно складне. У своєму щорічному огляді підприємницького середовища в Україні, яке було проведене в 2003 р., МФК виявила, що основними перешкодами залишаються оподаткування, перевірки та митні процедури. За результатами дослідження підприємницького середовища, проведеного в жовтні 2004 р. Світовим банком, був зроблений висновок, що на протязі попередніх двох років не відбулось загального покращання. Незважаючи на позитивні результати за певними аспектами, наприклад, щодо цінового регулювання та зменшення "податку на час" (відсотку часу, який витрачається керівниками на вирішення питань регулювання), залишається значне занепокоєння компаній щодо застосування ПДВ та деяких наслідків, що виходять за межі початкових намірів, від прийняття Цивільного, Господарського та Митного Кодексів. Ці огляди демонструють, що новий уряд має не тільки прискорити розробку та впровадження реформ, але й також зосередитись на ефективній реалізації вже прийнятих законодавчих та нормативних актів, які спрямовані на реформування.

Негативний вплив на сприйняття підприємницького середовища українськими компаніями на протязі останніх років був обумовлений поширеним усвідомленням близьких зв'язків між державними органами та фінансово-промисловими групами (ФПГ) та високим рівнем *корупції*, породжуваним цими зв'язками. Це в цілому підтверджується звітом за 2004 рік організації "Transparency International", причому показники України дещо погіршились у порівнянні з 2003 р. Результати виборів Президента 2004 року та призначення нового Уряду обіцяють впровадження значних змін у стосунках між державою та приватними підприємствами. Стійке покращання підприємницького середовища та зменшення корупції потребуватимуть також вдосконалення судової системи, посилення верховенства права та реформування системи державного управління. Ці нагально необхідні реформи не можуть бути реалізовані за один день, проте влада має зробити серйозний крок вперед, створивши стабільний набір правил для підприємців та вдосконаливши функціонування інституцій, відповідальних за їхнє впровадження. Суди потребують більшої політичної та фінансової незалежності; Генеральна Прокуратура та міліція потребують більших стимулів та ресурсів для попередження, розслідування, та судового переслідування злочинів; необхідне зменшення кількості персоналу органів влади, їхня реорганізація та заміна персоналу з метою викорінення джерел корупції. Третій цикл Дослідження підприємницького середовища та результатів діяльності підприємств (BEEPS), яке проводиться ЄБРР та Світовим банком та має бути завершене в середині 2005 р., надасть останню інформацію щодо сприйняття підприємницького середовища українськими підприємствами та проблем корупції. Відповідні результати будуть важливим інструментом для політичного діалогу банку з українськими органами влади щодо покращання управління як в державному, так і в приватному секторах.

Подальше скорочення *регуляторного навантаження* буде стимулом для зростання кількості приватних підприємств, зокрема, малих та середніх підприємств. Хоча кількість МСП продовжувала зростати, вони представляють за оцінками, лише 10% ВВП та 19% зайнятості (порівняно з відповідно 49 і 61% в Польщі та 34 і 44% в Чеській Республіці). Недавні дослідження показують деякі позитивні зрушення у спрощенні процедур реєстрації підприємств, після введення в дію в середині 2004 р. нового закону щодо реєстрації юридичних осіб. Хоча кількість необхідних процедур залишається порівняно високою, час, якого вони потребують та вартість цих процедур порівняна з середніми показниками в регіоні. Були досягнуті позитивні результати щодо деяких аспектів, наприклад, цінового регулювання, проте виникли нові проблеми у зв'язку з дозволами на землекористування та будівництво; ключовим аспектом, що викликає занепокоєння багатьох підприємств, є непередбачуваність законодавства та пов'язані з цим перевірки, особливо якщо врахувати значні варіації у різних регіонах країни. Це обумовлює потребу у більшій послідовності у застосуванні законодавчих та нормативних документів, а також здійснення кроків щодо скасування непотрібних положень з метою зменшення регуляторного навантаження.

Хоча були досягнуті значні результати у зменшенні з початку 2004 р. *ставок* як податку з доходів фізичних осіб, так і доходів з прибутку підприємств, реформування ПДВ було набагато більш повільним. Основними завданнями є зниження ставки ПДВ зі скасуванням пільг з ПДВ, підвищення ефективності та вдосконалення адміністрування збору ПДВ та розв'язання давньої проблеми затримок повернення експортерам заборгованостей бюджету з ПДВ. Скасування пільг з ПДВ викликало протистояння з боку Верховної Ради, і заборгованість з повернення ПДВ залишається значною проблемою для підприємств, що посилює необхідність термінового вжиття відповідних заходів.

Вдосконалення корпоративного управління

Хоча нові Цивільний та Господарський кодекси вдосконалили законодавчу базу стосовно права власності, законодавча база корпоративного управління не відповідає принципам ОЕСР, і це, в результаті, має негативний вплив на інвестиції у акціонерні компанії. Діюче законодавство не тільки не забезпечує захисту прав міноритарних акціонерів, але й дає можливість будь-якій групі акціонерів блокувати законні рішення шляхом подавання до суду на технічних підставах.

Державна комісія з цінних паперів та Міжнародна фінансова корпорація поклали початок змінам, підготувавши перелік принципів корпоративного керівництва для добровільного прийняття, хоча до цього часу ці принципи прийняли лише декілька великих компаній. Проте, для нового уряду має бути терміновим пріоритетом забезпечення прийняття нового законодавства щодо акціонерних компаній. Якщо це було б гармонізовано з відповідним законодавством ЄС, це дозволило б залучити більшу кількість портфельних інвестицій, сприяючи, таким чином, розвитку ринку капіталів.

Фінансовий сектор: посилення та заохочення більшої конкуренції

На протязі останніх декількох років спостерігалось значне зростання активності у банківському секторі. Обсяг депозитів зріс від 12,5% від ВВП в 2001 р. до майже 30% від ВВП в 2004 році, а обсяг кредитів - від 23,5% в 2001 р. до 25,3% в 2004 р. Проте, ці обсяги є ще досить невеликими, і при цьому сукупні активи банківського сектору становлять біля 38,8% від ВВП, валовий обсяг кредитного портфелю на кінець 2004 року - біля 25,3% від ВВП. Роль у фінансуванні українських компаній є дуже важливою, враховуючи недостатній розвиток ринків капіталу та обмеженість обсягу прямих іноземних інвестицій, і попит на кредити залишається дуже високим. Відсоткові ставки за кредитами зменшились, хоча вони залишаються досить високими, розроблені нові фінансові продукти, наприклад, лізинг та іпотечне кредитування. Організація кредитної діяльності банків та відповідна кваліфікація працівників вдосконалюються, проте оцінка та моніторинг ризиків у більшості банків ще знаходяться на дуже невисокому рівні. Зростання обсягу кредитів також підсилює потребу у зростанні капітальної бази банківського сектору, яка в кінці 2003 року складала лише біля 5,3% від ВВП. Швидке зростання обсягу кредитів, яке зараз відбувається, пов'язане з відповідними ризиками, і в цих умовах робить ще більш нагальною потребу у посиленні інституційних структур з метою підтримки фінансової стабільності.

Відповідні заходи включають перехід НБУ до нагляду, що базується на ризиках. При цьому НБУ оцінює вплив нових продуктів на профіль ризику банків, та обмежує обсяг кредитування пов'язаних сторін, яке широко розповсюджене внаслідок діяльності ФПГ в банківському секторі. Якнайшвидше впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для акціонерних товариств мало б створити більш надійну основу для прийняття кредитних рішень. В березні 2004 року норматив достатності капіталу був підвищений до 10%, і був також збільшений мінімальний розмір статутного капіталу з метою підвищення стійкості банків у випадку виникнення труднощів, проте можливе з початку 2005 року підвищення нормативу достатності капіталу було відкладене внаслідок впливу політичної кризи на банківський сектор. До цього часу банки знаходили ресурси для виконання цих вимог, хоча частина цього капіталу могла мати сумнівну якість. Враховуючи всі ці обставини, збільшення капіталізації банківського сектору залишається пріоритетною метою, і досягнення цієї мети можливо декількома шляхами - включаючи злиття українських банків або збільшення обсягу іноземних інвестицій у галузь, що є прийнятним для уряду та НБУ. Починаючи з 2004 року аудит банків має здійснюватись відповідно до Міжнародних стандартів аудиту.

Існують сподівання, що вищий норматив достатності капіталу та збільшення мінімального розміру статутного капіталу призведуть до консолідації у банківському секторі, який в кінці 2004 включав біля 160 банків, як шляхом злиття українських банків, так і більшого залучення іноземних стратегічних інвесторів. Концентрація сектору збільшується вже зараз, і частка десяти найбільших банків складає вже 55% від загального обсягу активів, кредитів та капіталу. Пропоновані зміни до законодавства, що регулює банківську діяльність, що мають на мету дозволити діяльність філій іноземних банків в

Україні, мають сприяти розвитку конкуренції. Якнайшвидше прийняття законопроекту щодо бенефіціарної власності, який готує НБУ, також є важливим для забезпечення контролю з боку НБУ щодо кредитування пов'язаних осіб та сприяння усуненню потенційних перешкод до залучення банками капіталу.

Подальше впровадження широкомасштабної приватизації прозорими та відкритими засобами, та продовження реструктуризації, зокрема, в енергетиці та телекомунікаційній галузі.

Ефективна приватизація великих активів, що залишилися у власності держави, сприятиме швидшому зростанню інвестицій та продуктивності, що, в свою чергу, сприятиме реструктуризації промисловості, велика частка якої все ще залежить від застарілого обладнання та технологій. Можливо, що в енергетичній галузі та галузі телекомунікацій цьому має передувати реструктуризація та впровадження більш ефективного та прозорого регулювання з метою створення умов для більшої конкуренції. В інших галузях, наприклад, у транспортній, необхідними першими кроками мають бути відокремлення неключових активів та приватизація.

Хоча Уряд виконав або перевищив планові показники щодо надходжень від приватизації у 2003 та 2004 роках, приватизація відбувалась на непланомірній та непрозорій основі, тому що Верховна Рада не затвердила урядову програму приватизації на 2003-2008 роки. У багатьох випадках умови чітко відображали інтереси певних ФПГ, і також виникали сумніви щодо того, чи держава завжди одержувала повну вартість активів. Найбільш примітний такий випадок - це приватизація великого сталеливарного підприємства - "Криворіжсталі". В цілому, темпи приватизації були низькими, і, таким чином, у державній власності ще перебуває значна частка основних засобів у низці базових галузей, включаючи транспортування та розподіл електроенергії, гірничо-видобувну промисловість, риболовлю, транспорт (зокрема, залізничний транспорт). Уряду також вже досить давно пропонують продати 43% пакет акцій "Укртелекому". Крім того, за винятком деяких успішних російських інвестицій, в основному у галузях нафтопереробки та мобільного зв'язку, Україна не змогла залучити великих стратегічних інвесторів з Заходу.

Новий уряд має чітку можливість дати сигнал інвестиційній спільноті щодо того, який тип управління та інвестиції якого роду він хоче залучити, а також щодо важливості дотримання прозорих процедур. Уряд вже відзначив свій намір підготувати нову програму приватизації. Проте, уряд має терміново визначити свою позицію щодо перегляду результатів приватизації та можливої ренаціоналізації раніше приватизованих підприємств, перелік яких зараз включає "Криворіжсталь" та "декілька десятків інших компаній", як сказав Президент Ющенко. Це питання матиме важливі наслідки для бюджету та для прийняття України інвесторами, і є також питанням, у якому потрібна також більша визначеність щодо критеріїв, за якими будуть оцінюватись результати приватизації.

Сприяння повній інтеграції України у світову економіку

Ключовими пріоритетами для України є вступ до СОТ та розвиток більш тісних зв'язків з ЄС, особливо тому, що новий уряд визначив як чіткий пріоритет виконання Плану дій з ЄС. Крім того, Україна поставила собі за мету в 2007 р. почати переговори про договір про асоціативне членство. ЄС підкреслив надзвичайну важливість повної реалізації Плану дій щодо впровадження в Україні внутрішніх реформ та її наближення до ЄС. У Плані дій відзначена можливість розгляду нової поглибленої угоди, обсяг якої *"буде визначений у світлі досягнення цілей цього Плану дій та загального розвитку стосунків між ЄС та Україною"*.

Стосовно СОТ, Україна це має досягти угоди з США та Китаєм та має впровадити зміни щодо податків на експорт, зменшення податкових пільг та гармонізації технічних стандартів та процедур сертифікації. Якщо ЄС якнайшвидше визнає Україну у якості ринкової економіки, це посилить її можливості у вирішенні міжнародних торгових суперечок у таких галузях, як торгівля металами. Подальший розвиток стосунків з ЄС залежить від впровадження трьохрічного Плану дій, який був схвалений в лютому 2005 Радою з співробітництва між ЄС та Україною. На додаток до цього, вступ до СОТ також міг би сприяти майбутнім переговорам щодо угоди про торгівлю між Україною та ЄС. В цілому, існують сприятливі перспективи для більш тісних зв'язків з ЄС: це не тільки є однією з основних цілей уряду, але, крім цього, в лютому 2005 р. відбулось засідання Ради з співробітництва між ЄС та Україною, який затвердив План дій.

Протягом певного часу існувало занепокоєння щодо створення ЄЕП, разом з Росією, Білоруссю та Казахстаном, що могло б ускладнити інтегрування України до західних ринків. З урахуванням значних амбіцій нового Уряду стосовно ЄС та думки Президента Ющенко щодо того, що Україна не повинна брати участь у ЄЕП в повному обсязі, зараз здається ймовірним, що Україна обмежить свою участь у ЄЕП лише зоною вільної торгівлі, що не суперечить її більш широким цілям.

Урядова програма

Хоча Уряд ще не опублікував детальну економічну програму, Президент Ющенко доручив Уряду підготувати на протязі 3 місяців програму, яка матиме на меті покращання підприємницького клімату та заохочення інвестицій, та яка має бути спрямована на вирішення більшості або всіх проблем перехідного періоду. Ключовими складовими цієї програми мають бути впровадження нового законодавства про акціонерні компанії, спрощення та зменшення регуляторного навантаження для підприємств, боротьба з корупцією, реформування податкової системи та податкової адміністрації, реформування законодавства про банкрутство, впровадження приватизаційного процесу таким чином, щоб він був прозорим та відкритим для всіх зацікавлених сторін, посилення капіталізації банків та розвиток небанківського фінансового сектору. Очікується, що після цього уряд знову розпочне широкомасштабну програму приватизації, проте успішне впровадження цієї програми можливе тільки після

досягнення більшої ясності у питанні перегляду минулих результатів приватизації.

Ключовими цілями уряду є якнайшвидше визнання України у якості ринкової економіки з боку Європейського Союзу, впровадження Плану дій з ЄС, вступ до СОТ та встановлення більш тісних зв'язків з Європейським Союзом. Оголошення урядом членства в ЄС у якості цілі створює додаткові стимули для реалізації реформ.

2.3 Доступ до капіталу та інвестиційні вимоги

На протязі двох минулих років, внутрішні джерела фінансування капітальних витрат доповнювались як зростанням прямих іноземних інвестицій, так і поверненням уряду на ринок єврооблігацій. Ці джерела більш довгострокового фінансування залишаються важливими і на протязі періоду нової Стратегії.

Відношення державного зовнішнього боргу до ВВП зменшилось у кінці 2004 р. до 20%, і Україна не має труднощів у виконанні своїх зобов'язань з обслуговування зовнішнього боргу, що сприяло підвищенню її кредитних рейтингів. Очікується подальше підвищення цих рейтингів, якщо уряд зможе подолати бюджетний та інфляційний тиск. Стабільність ситуації щодо зовнішнього платіжного балансу означає, що Уряд не потребує масштабного фінансування від міжнародних фінансових організацій. У будь-якому випадку МВФ не зміг завершити початий в серпні 2004 р. перегляд (упереджувального) кредиту "стенд-бай", який був узгоджений на початку року, внаслідок занепокоєння щодо бюджетної політики та заборгованості з повернення ПДВ. Невиконання з боку уряду Януковича деяких умов, що стосуються енергетики та банківського сектору, другої Програмної системної позики Світового банку призвело до того, що кошти за цією кредитною лінією не надавались. Можливо, що новий уряд усуне ці перешкоди.

Відбувалось також стрімке зростання зовнішнього боргу приватних підприємств, який, за оцінками, на кінець 2004 р. зріс до більше ніж 6,7 млрд. дол. США, тобто загальна сума середньострокового та довгострокового зовнішнього боргу становила 31% від ВВП. З 2003 р. найбільші приватні компанії змогли одержати доступ на ринок єврооблігацій, і деякі банки одержали кредити на західних ринках, переважно з метою подальшого кредитування клієнтів та сприяння двохсторонній торгівлі. В цілому, ймовірно, що зовнішні запозичення приватного сектору зростатимуть протягом періоду цієї Стратегії, проте такі запозичення здійснюватимуть лише компанії, які відповідатимуть необхідним вимогам щодо фінансової звітності.

Очікується, що запозичення у українських банків також зростатимуть, проте це зростання буде стримуватись бажанням НБУ обмежити зростання обсягу кредитів з метою уникнення погіршення якості активів. Строки кредитування залишатимуться порівняно короткими (звичайно 1-2 років), відсотки за кредитами - відносно високими (8% або більше), правила НБУ заохочують значне перевищення розміру застави порівняно з сумою кредиту (150% або більше). Значна частина кредитування малих та середніх підприємств прямо чи опосередковано фінансується Банком. Українські банки не надають

мезонінного кредитування та фінансування акціонерного капіталу. Внутрішній ринок облігацій та акцій також зростає, проте його зростання обмежене відсутністю активного вторинного ринку. Для розвитку цих ринків життєво важливим є вдосконалення корпоративного управління.

Україна має можливість значного збільшення обсягу залучення прямих іноземних інвестицій. Хоча надходження таких інвестицій стабільно зростало - згідно оцінок, до 1,7 млрд. дол. США в 2004 р., сумарний обсяг інвестицій (біля 7,9 млрд. дол. США) залишається набагато нижчим за рівень, досягнутий у Центральній Європі. Зараз є набагато більше усвідомлення серед інвесторів високих показників економічного зростання та низької заробітної плати порівняно з її сусідами, разом зі значною кількістю великих підприємств, які мають бути приватизовані. Реалізація цих можливостей у великій мірі залежить від того, наскільки прозоро новий уряд здійснюватиме новий етап приватизації, наскільки бажатимуть існуючі власники зменшувати свою частку в капіталі компаній шляхом додаткової емісії акцій та наскільки швидко покращуватиметься інвестиційне середовище.

3 СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ

3.1 ПРІОРИТЕТИ БАНКУ НА ПЕРІОД СТРАТЕГІЇ

На протязі періоду цієї Стратегії Банк планує відігравати значну роль у допомозі Уряду з метою реалізації його програми економічних реформ. Нові умови створюють більш сприятливі можливості для того, щоб Банк міг грати ведучу роль у політичному діалозі. Результати діяльності Банку в рамках пропонованої Стратегії залежать від швидкості просування реформ на протязі наступних років: є надія, що стійкі наміри нового Уряду здійснювати реформи, його прихильність до руху в напрямку наближення до Європи та бажання співпрацювати з міжнародними фінансовими організаціями, трансформують середовище, у якому буде реалізовуватись ця Стратегія, та дадуть можливість Банку досягти значного більшого, ніж на протязі періодів попередніх Стратегій. Як зазначено у пункті 2.2 вище, ця діяльність має бути спрямована на вирішення більшості або всіх проблем, які стоять перед Україною. Протягом періоду наступної Стратегії, Банк буде втілювати стратегію допомоги у розвитку приватного сектору, підтримуючи одночасно надзвичайно необхідні проекти державної та муніципальної інфраструктури та сприяючи просуванню галузевих реформ у транспортній та енергетичній галузях та комунальному господарстві, що дасть можливість часткового задоволення нагальної потреби у модернізації інфраструктури.

Враховуючи те, що у якості пріоритету визначений розвиток приватного сектору, Банк буде зосереджуватись на наступних напрямках:

- Допомога у покращанні підприємницького клімату та розвитку конкуренції у приватному секторі шляхом реалізації наступних заходів:
 - заохочення прямих іноземних інвестицій та поділ ризиків з інвесторами, інвестиції у середні проекти у виробничому та агропромисловому секторах;
 - надання більшого обсягу фінансування акціонерного капіталу та кредитів на більші строки, сприяння синдикації та здійснення невеликих прямих інвестицій;
 - сприяння підвищенню прозорості та якості корпоративного управління у проектах національного приватного сектору; та
 - підтримка проектів, пов'язаних з охороною навколишнього середовища та підвищенням енергоефективності.
- Посилення інституційної спроможності фінансового сектору та підвищення рівня фінансування для мікропідприємств та малих і середніх підприємств шляхом реалізації наступних заходів:
 - підтримка консолідації в банківському секторі шляхом надання коштів для нового фінансування акціонерного капіталу, зокрема, в контексті злиття українських банків або входження у ринок іноземних стратегічних інвесторів;
 - надання спеціалізованих кредитних ліній (фінансування для мікропідприємств та малих і середніх підприємств, іпотека, лізинг, підвищення енергоефективності, програма складських

- документів) та передприватизаційне фінансування і фінансування для злиття; та
- співробітництво з більшою кількістю банків та початок роботи зі страховими компаніями та іншими небанківськими фінансовими установами.
- Підтримка реструктуризації та модернізації української інфраструктури автомобільних доріг, залізниць, портів та аеропортів, електроенергетичного та нафтогазового секторів шляхом реалізації наступних заходів:
 - Фінансування проектів з використанням державних гарантій та сприяння досягненню цілей переходу до ринкової економіки, наприклад, більшої комерціалізації та системи формування цін, що у більшій мірі відображає витрати; та
 - сприяння розвитку нових структур фінансування без використання державних гарантій та надання передприватизаційного фінансування.

З метою задоволення зростаючого попиту, Банк буде докладати зусиль для розвитку інструментів фінансування у національній валюті, використовуючи підходи, які були вже випробувані в Болгарії, Румунії та Росії.

3.2 ГАЛУЗЕВІ ЗАВДАННЯ ТА ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ

3.2.1 КОМПАНІЇ

3.2.1.1 Агробізнес

Цілі переходу до ринкової економіки

Наступні цілі переходу до ринкової економіки є ключовими для Банку у цій галузі:

- підвищення прозорості та вдосконалення корпоративного управління;
- завершення побудови повністю дієздатної системи складських документів;
- модернізація переробки сільськогосподарської продукції та розвиток системи оптової та роздрібної дистрибуції продуктів харчування; та
- підтримка модернізації та розвитку компаній в агробізнесі з місцевими власниками.

Пріоритети діяльності

З метою досягнення перелічених цілей, діяльність буде здійснюватись у наступних пріоритетних сферах:

- у короткостроковому періоді, досягнення більшої ефективності кредитування (і, відповідно, нижчих відсоткових ставок) в сільському господарстві шляхом сприяння розвитку системи складських документів. Банк намагатиметься збільшити обсяг кредитування для компаній з

внутрішніми та іноземними власниками під заставу сільськогосподарської продукції та складських документів (за потреби з додатковою заставою інших активів). Це може мати форму фінансування через посередництво або за допомогою українських комерційних банків в рамках Програми фінансування сільськогосподарської продукції або інших структур фінансування. До цього часу, складські документи використовувались для фінансування клієнтів у галузі переробки, а не виробництва сільськогосподарської продукції, проте Банк на протязі наступних років уважно розгляне можливості фінансування первинного виробництва сільськогосподарської продукції під заставу складських сертифікатів, після того, як система буде випробувана для переробних компаній;

- у короткостроковому періоді, продовження спільної програми ЄБРР з ФАО для вивчення української олійної галузі з метою впровадження необхідних змін та вдосконалень, та трансформації галузі у більш ринково орієнтовану;
- у короткостроковому періоді, концентрація на фінансуванні наближених до споживача сегментів галузі - дистрибуції продуктів харчування та споживчих товарів;
- у середньостроковому періоді, спрямування зусиль на співробітництво з українськими компаніями у економічно життєздатних проектах;
- у середньостроковому періоді, вивчення можливості підтримки українських виробників сільськогосподарської техніки або лізингових програм з міжнародними компаніями, наприклад, "Claas" чи "Caterpillar"; та
- у середньостроковому періоді, заохочення більшого надходження прямих іноземних інвестицій або шляхом фінансових інструментів, або шляхом стимулювання розвитку українських компаній у галузях, у які згодом можливо буде залучити іноземні інвестиції.

На найбільш просунутому етапі підготовки перебувають проекти у галузі торгівлі сільськогосподарською продукцією та роздрібною торгівлі продуктами харчування та споживчими товарами.

3.2.1.2 Виробництво

Цілі переходу до ринкової економіки

Наступні цілі переходу до ринкової економіки є ключовими для Банку:

- заохочення та підтримка кращих стандартів прозорості та корпоративного управління;
- модернізація та підвищення конкурентоспроможності і ефективності українських виробничих потужностей;
- підвищення стандартів управління, зокрема, стосовно фінансового менеджменту, маркетингу та дистрибуції;
- впровадження та ринку більш широкого діапазону фінансових інструментів, наприклад, експортне та передекспортне фінансування,

- мезонінні кредити та фінансування приватного акціонерного капіталу, та, можливо, розвиток фінансування у національній валюті;
- заохочення більшого надходження прямих іноземних інвестицій або шляхом спільного фінансування разом з іноземними стратегічними інвесторами, або шляхом допомоги у розвитку українських компаній у галузях, у які згодом можливо буде залучити іноземні інвестиції; та
 - поліпшення охорони довкілля та енергоефективності українських виробничих потужностей до рівня міжнародних стандартів.

Пріоритети діяльності

Короткостроковими та середньостроковими пріоритетними напрямками діяльності Банку будуть пошук можливих угод з надання позик та фінансування акціонерного капіталу обсягом 6-8 млн. євро та більше, які підтримуватимуть одну або більше із перелічених вище цілей переходу до ринкової економіки. У виняткових випадках буде можливим пряме фінансування Банком угод на менші суми (4-6 млн. євро), у випадку, якщо вони у особливо значній мірі сприяють досягненню однієї або більшої кількості цих цілей, або мають особливо значний демонстраційний ефект.

На протязі періоду цієї Стратегії, Банк продовжуватиме реалізовувати більш структурований підхід до маркетингу, спрямований на збільшення кількості потенційних клієнтів. Це включатиме детальне вивчення вибраних галузей промисловості та регіонів з метою визначення клієнтів, які за розміром та профілем діяльності можуть бути кандидатами для фінансування Банком. Зараз Банк має ресурси для структурування і реалізації угод у неспеціалізованих галузях промисловості на базі Постійного представництва в Києві. Банк намагатиметься розробляти структури фінансування, які задовольнятимуть потреби потенційних клієнтів з використанням ширшого спектру фінансових інструментів, надаючи особливий пріоритет фінансуванню приватного акціонерного капіталу.

Враховуючи важливість вдосконалення стандартів корпоративного управління, прозорості, Банк розглядатиме конкретні пропозиції від ФПГ, у тих випадках, коли спонсори будуть дотримуватись міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, повної прозорості, відповідного корпоративного управління та поваги до верховенства права і принципів справедливої конкуренції на задовільному для Банку рівні. Банк буде розглядати такі проекти тільки після детального вивчення минулої підприємницької практики ФПГ та осіб, які стоять за цією ФПГ.

3.2.1.3 Нерухомість та туризм

Цілі переходу до ринкової економіки

Наступні цілі переходу до ринкової економіки є ключовими для Банку у галузі нерухомості та туризму:

- збільшення кількості готелів на рівні міжнародних стандартів, особливо в Києві та у інших основних містах та курортних регіонах;

- приватизація та модернізація готелів, що знаходяться у державній власності;
- підтримка розвитку малих та підприємств, пов'язаних з туризмом;
- сприяння розвитку сучасної інфраструктури логістики та складів; та
- збільшення пропозиції приміщень для офісів та роздрібної торгівлі на рівні міжнародних стандартів у Києві та інших основних містах.

Пріоритети діяльності

Проте, можливості для діяльності Банку в українському секторі нерухомості залишаються обмеженими внаслідок відсутності спонсорів проектів, які мають можливість та бажання виконувати вимоги Банку щодо прозорості. незважаючи на це, Банк планує проводити діяльність у тих сегментах галузі, де можуть застосовуватись високі міжнародні стандарти. Банк пропонуватиме підтримку вибраним проектам, які сприятимуть розвитку кращої інфраструктури готелів, логістики та складів, офісних та торговельних приміщень, які відповідають наявному попиту. Банк буде надавати в основному кредити з пріоритетним погашенням або угоди, що включають комбінацію кредиту, мезонінного кредиту та фінансування акціонерного капіталу з узгодженими умовами виходу зі складу акціонерів. Щодо конкретних цілей переходу до ринкової економіки, у середньостроковому періоді пріоритетними будуть наступні напрямки діяльності:

- У *готельному* секторі діяльність Банку буде спрямована на задоволення існуючого попиту шляхом продовження підтримки проектів, які впроваджують міжнародні стандарти управління готелем та обслуговування. Банк буде шукати можливості участі у якісних проектах в центрі міст, включаючи проекти готелів середнього рівня в Києві, з метою розвитку кращої інфраструктури для задоволення попиту з боку працівників міжнародних компаній та підприємців, що приїждять у відрядження. Банк буде також визначати можливості підтримки розвитку готельних мереж в інших основних містах України крім Києва.
- Банк буде підтримувати вибрані проекти, пов'язані з приватизацією готелів в містах (Одеса, Львів) та на курортах (Крим).
- Банк може запропонувати кредитні лінії для проектів меншого масштабу в галузі туризму в рамках своєї діяльності зі сприяння розвитку малих та середніх підприємств.
- ***Ринок складських приміщень та логістики*** залишається важливим сегментом діяльності на протязі наступних років. В цьому сегменті існує значний потенціал розвитку, тому що більшість існуючих складських приміщень не відповідає сучасним вимогам управління логістикою та забезпечення відповідних умов зберігання. Очікується, що розвиток роздрібної торгівлі в країні сприятиме розвитку попиту на складські приміщення та будівництву складів.

У короткостроковому та середньостроковому періоді:

- Банк буде підтримувати вибрані проекти, що сприятимуть розвитку кращої інфраструктури ***офісних приміщень та приміщень для роздрібної торгівлі*** за наявності визначеного попиту на такі

приміщення. Факторами, що обмежують розвиток такої інфраструктури, є непослідовні нормативи щодо планування забудови та відведення землі, невизначеність законодавчої і нормативної бази, недостатня прозорість та недостатні обсяги інвестиційного капіталу. Заходи, спрямовані на вирішення цих проблем, є надзвичайно важливими для стимулювання розвитку цього сектору.

3.2.1.4 Консультаційні послуги для підприємств (Програма ТАМ/BAS)

Група ТАМ/BAS (управління перетвореннями та консультаційних послуг для підприємств) - програм нефінансового управління підприємствами та підтримки підприємництва - надаватиме допомогу у розвитку малих та середніх підприємств, та більших підприємств у всіх галузях, і, зокрема, сприятиме досягненню описаних вище цілей стосовно агробізнесу, виробництва, нерухомості і туризму.

На цей час ЄС виділив 0,5 млн. євро, що дасть можливість обом програмам надавати допомогу підприємствам у вибраних галузях промисловості, що відповідно дасть можливість збільшення кількості потенційних проектів для фінансування безпосередньо Банком та з застосуванням пов'язаних з Банком фінансових інструментів. В Україні до цього часу лише один проект, що виконувався в рамках програми ТАМ (Луцька кондитерська фабрика) одержав фінансування (у сумі 575 тис. євро) від пов'язаної з ЄБРР установи, проте є інформація, що ще два проекти одержали фінансування від інших банків. Ймовірно, що значна частина з інших 34 підприємств, які одержували підтримку в рамках програми ТАМ в Україні з 1997 року, також одержували фінансування з зовнішніх джерел, тому що їхня діяльність була успішною.

При цьому, заохочується використання зорієнтованих на конкретну галузь консультаційних послуг в рамках програми ТАМ Банком та пов'язаними з Банком фінансовими установами з метою одержання допомоги у швидкій початковій оцінці відносно невеликих компаній, які можуть представляти інтерес з точки зору надання фінансової підтримки, у якості попереднього етапу дослідження стану підприємств, вибраних для подальшого інвестування та переговорів. Аналогічно, можливе використання зорієнтованих на конкретну галузь консультаційних послуг в рамках програми ТАМ після приватизації для розвитку управлінських, фінансових, виробничих та маркетингових функцій у вибраних компаніях.

3.2.2 ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР ТА ФІНАНСУВАННЯ МІКРО-, МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

3.2.2.1 Банківський сектор

Цілі переходу до ринкової економіки

Наступні цілі переходу до ринкової економіки є ключовими у банківському секторі:

- Посилення банківського сектору шляхом стимулювання консолідації та посилення капітальної бази банків до достатнього рівня для того, щоб

вони могли задовольняти очікуваний значно зростаючий попит на кредити. Необхідне більш жорстке регулювання з метою стимулювання злиття більш слабких банків з більш сильними, та створення достатньо великих банків. Необхідно також заохочувати іноземні інвестиції з метою посилення капітальної бази сектору та збільшення конкуренції.

- Продовження інституційного розвитку - для банків - продовження підвищення їхньої компетентності в галузі кредитування, розвитку методів та підвищення якості обслуговування клієнтів, та розширення спектру продуктів, які вони пропонують, та для менших банків - знаходження ніш на ринку (наприклад, фінансування малих та середніх підприємств, фінансування проектів з підвищення енергоефективності, іпотечне та споживче кредитування), де вони можуть продемонструвати свою відмінність від конкурентів.
- У залежності від політичної волі уряду, допомога у процесі приватизації "Укресімбанку" шляхом передприватизаційної інвестиції.

Ключовими проблемами у досягненні цих цілей є наступні:

- **Чесність та власність.** Ключовими питаннями є зв'язки між банками та урядом, прозорість їхніх власників та використання непрозорих методів ведення діяльності. До цього часу НБУ не має повноважень вимагати повного розкриття структури власності банків.
- **Кредитування пов'язаних сторін.** Значна кількість банків ("Приватбанк", "УкрСиббанк", ПУМБ та інші менші банки) є частиною промислових груп та мають значні обсяги кредитування пов'язаних сторін. У деяких випадках частка такого кредитування зменшується внаслідок зростання обсягів кредитування третіх сторін.
- **Ефективність.** Ефективність діяльності в банківському секторі є відносно низькою, з високим відношенням витрат до прибутків.
- **Якість активів.** Рівень резервів згідно управлінського обліку є часто дуже низьким, і відповідні цифри постійно переглядаються аудиторами в сторону збільшення.
- **Капіталізація банків.** Багато банків є малими, і їхня низька капіталізація стримує їхній розвиток, а також збільшує ризики співпраці з такими банками. Крім того, зараз банки використовують схеми мінімізації податків, наприклад, використовуючи пов'язані з ними страхові компанії, що є формально законним, проте досить сумнівним способом збільшення їхньої капітальної бази.
- **Недостатні обсяги довгострокового фінансування, особливо в національній валюті.** Це обмежує спроможність банків надавати більш довгострокове фінансування та створює для них додаткові ризики невідповідностей між строками активів та зобов'язань. Недостатність обсягу довгострокового фінансування в національній валюті призводить до зростання частки активів у вільно конвертованій валюті, які можуть фінансуватись за рахунок відносно більш дешевих та довгострокових валютних депозитів. Банк може брати участь у вирішенні цієї проблеми, як тільки ним будуть розроблені фінансові продукти у національній валюті.

Пріоритети діяльності

Таким чином, Банк підтримуватиме розвиток банківського сектору шляхом наступних заходів:

- У короткостроковому періоді, надання адаптованих продуктів тим банкам, які мають професійне управління, є прозорими, мають чітку структуру власності та мають хороше корпоративне управління. Ці продукти включатимуть нову кредитну лінію на суму 200 млн. доларів США для кредитування малих та середніх підприємств, і мікро-та малих підприємств (II Програма мікrokредитування в Україні), а також такі продукти, як іпотечне кредитування, лізинг та факторинг разом з підтримкою розвитку відповідних методик кредитування, навчанням та передачею ноу-хау;
- У короткостроковому та середньостроковому періодах, допомога у зміцненні капітальної бази вибраних банків та підтримка і сприяння у консолідації банківського сектору шляхом внесків в їхній статутний капітал або квазікапітал; як банків, що повністю належать українським власникам, зокрема, в контексті злиття банків з метою створення банків з більшим капіталом та масштабом діяльності, або в контексті приходу на український ринок закордонних стратегічних інвесторів. Інвестиції в статутний капітал або квазікапітал будуть супроводжуватись значною допомогою в інституційному розвитку, особливо у випадках, коли банк має виключно українських власників;
- У короткостроковому періоді, збільшення активності та обсягу проектів, впроваджуваних разом з місцевими банками за Програмою Сприяння Торгівлі, сприяючи таким чином співробітництву між українськими банками ті міжнародною банківською спільнотою та розширюючи використання клієнтами українських банків документарних інструментів для фінансування зовнішньої торгівлі;
- У короткостроковому періоді, підтримка розвитку системи складських сертифікатів з метою покращання доступу до кредитного фінансування для сільськогосподарської галузі та використання банками складських сертифікатів у якості застави за кредитами підприємствам агробізнесу шляхом надання необхідного фінансування та участі у розподілі ризиків (та, за потреби, передачі технічного ноу-хау) на основі прийняття українськими банками методики кредитування з застосуванням складських сертифікатів;
- У короткостроковому періоді, представлення місцевих банків як партнерів міжнародних банків та інших інвесторів для розподілу ризиків та синдикуваного кредитування за різними програмами ЄБРР; та
- У середньостроковому періоді, участь, що буде координуватись зі Світовим банком та МФК, у обговоренні Стратегії для державних банківських установ, включаючи плани приватизації (наприклад, "Укрексімбанку"). Банк може надавати передприватизаційне фінансування у тому випадку, якщо він задоволений наявністю стійких намірів здійснювати приватизацію, відсутністю політичного впливу у

питаннях кредитування та прийнятною якістю управління відповідного банку.

На найбільш просунутому етапі підготовки перебувають декілька спеціалізованих кредитних ліній, в основному для кредитування малих та середніх підприємств, мікро- та малих підприємств та іпотечного фінансування, а також потенційного інвестування в акціонерний капітал разом з іноземним стратегічним інвестором.

3.2.2.2 Мікрокредитування

Програма мікрокредитування в Україні включає п'ять українських банків-партнерів та "ПроКредит Банк", і планується залучення як мінімум ще двох банків. Спільно з цими банками були створені 180 відділів фінансування мікро- та малих підприємств у 45 містах. До цього часу в рамках Програми мікрокредитування в Україні було видано з фінансування ЄБРР та інших джерел більше 141770 кредитів на суму 781 млн. дол. США, і зараз є 55768 позичальників, загальна сума боргу яких становить майже 240 млн. дол. США. Фінансування ЄБРР складає 31 млн. євро з цього портфелю, і банки-партнери використовують також свої власні кошти та кредити інших міжнародних фінансових установ, що свідчить про значний ефект (майже 8:1) у використанні коштів Банку. Хоча показники портфелю демонструють, що у банках-партнерах була побудована широка інституційна структура для кредитування мікро-та малих підприємств, та за її допомогою здійснюється фінансування широкого кола підприємств, доцільним є розширення мережі та спектру послуг.

Цілі переходу до ринкової економіки

Складова II Кредитної лінії для малих та середніх підприємств нової програми для малих та середніх/мікро- та малих підприємств буде продовжувати роботу в рамках попередньої Кредитної лінії для малих та середніх підприємств, яка надавалась під державні гарантії та спрямована на покращання доступу кредитоспроможних мікро- та малих/малих та середніх підприємств до джерел надійного фінансування, збільшення можливостей одержання кредиту та підвищення кваліфікації працівників вибраних банків. II Програма мікрокредитування буде концентруватись на (i) подальшому розширенні діяльності у нові регіони, (ii) систематичній роботі з сільськогосподарським сектором, (iii) створенні необхідних структур в існуючих банках-партнерах (особливо, структур для навчання та управління у галузі кредитування мікро-та малих підприємств, включаючи такі аспекти, як внутрішній аудит та системи управлінської інформації), та (iv) подальшому розвитку ефективних та легко доступних фінансових продуктів для мікро- та малих підприємств, особливо і сільських районах та сільському господарстві.

Пріоритети діяльності

Ключові сфери, які будуть пріоритетними у діяльності:

- У короткостроковому періоді, надання можливостей банкам-партнерам, які вже фінансують 50% кредитного портфелю мікро-та малих

підприємств з власних коштів, задовольняти зростаючий в Україні попит на мікро-та малі кредити;

- У короткостроковому та середньостроковому періодах, підтримка уваги до позичальників, що перший раз беруть кредит (зараз 80%), підтримка середнього розміру кредиту на рівні приблизно 5000 доларів США;
- у середньостроковому періоді, надання можливостей банкам-партнерам поступово брати на себе функції управління, навчання та контролю на рівні головних офісів, в той же час прискорюючи перенесення роботи в рамках технічної допомоги на рівень філій;
- у середньостроковому періоді, розширення діяльності у регіони країни, у яких раніше був недостатній рівень послуг, досягаючи найбільш віддалених та економічно ізольованих регіонів. Заплановане створити ще 100-150 відділів фінансування мікро-та малих підприємств, та навчити ще 500 працівників для роботи у галузі кредитування;
- у середньостроковому періоді, систематично реалізовувати існуючий пілотний проект сільськогосподарського кредитування шляхом продовження розробки відповідної технології кредитування, кредитних продуктів, навчальних програм для спеціалістів та впровадження відповідного моніторингу та інструментів управління ризиками;
- розвиток співробітництва з існуючими банками-партнерами, і, в той же час, відбір та побудова стосунків з новими банками-партнерами.

Технічна допомога, що надається в рамках Програми мікрокредитування в Україні, буде продовжуватись. Проте, міжнародні (3) та місцеві (20) консультанти та радники будуть далі переносити свою увагу від навчання кредитних представників та створення нових філій/відділів до навчання внутрішніх консультантів та тренерів для банків-партнерів, управління портфелем та ризиками, а також зміцнення функції управління операціями з мікро- та малими підприємствами у головних офісах банків-партнерів. Група аудиту Програми мікрокредитування в Україні буде концентруватись на створенні компетентних підрозділів аудиту мікро-та малих підприємств у кожному з банків-партнерів з метою моніторингу портфеля кредитів для мікро-та малих підприємств та вдосконалення внутрішнього контролю та управління ризиками. На додаток до цього, найбільш ймовірно, що будуть залучені нові банки-партнери, що дасть можливість ширшого розповсюдження знань та, з часом, включення фінансування мікро-та малих підприємств до спектру основних видів діяльності у всьому банківському секторі.

3.2.2.3 Небанківські фінансові установи

В 2003 р. були прийняті нові закони, які створили основу для подальших структурних реформ пенсійної системи (закони про державну пенсійну систему та про недержавні пенсійні фонди) та вдосконалили законодавство щодо лізингу (Закон "Про фінансовий лізинг"). В 2003 р. був створений та почав роботу новий регулюючий орган для небанківських фінансових установ (страхових компаній, лізингових компаній, кредитних спілок, недержавних пенсійних фондів та інших), Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, що завершило період відсутності державного регулювання для більшості небанківських фінансових установ.

Ринок комерційного страхування в Україні є дуже малорозвиненим. Хоча діє приблизно 350 страхових компаній, вважається, що приблизно 87% доходу від страхових премій компаній, які не займаються страхуванням життя, становить "фіктивне" страхування, пов'язане зі схемами уникнення оподаткування. Протягом першого року діяльності Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг були анульовані ліцензії 36 страхових компаній за порушення законодавства щодо відмивання коштів та інші порушення. Обсяг іноземних інвестицій в галузі залишається дуже незначним, і всього три іноземних компанії разом мають від 6% до 7% ринку. Проте, у наступні роки очікується значне зростання страхового ринку, стимульоване такими факторами, як впровадження обов'язкового страхування автомобілів, зростання фінансування третіх сторін, для якого кредитори вимагають страхування фінансованих активів та зростання доходів, що сприяє підвищенню попиту на продукти страхування життя.

Лізинг в Україні все ще знаходиться на початковому етапі розвитку. Загальний обсяг лізингових операцій оцінити важко, проте він набагато менший від 1% ВВП. Хоча існує кілька десятків лізингових компаній, тільки декілька з них стабільно надають лізингові послуги. Це компанії, які можуть забезпечити доступ до фінансування, і тому більшість лізингових компаній пов'язана або з банками, або з великими промисловими компаніями. Лізинг сільськогосподарської техніки та автомобілів є, ймовірно, найбільш розвинутими галузями лізингу. На ринку фінансування сільськогосподарської техніки домінує державна компанія "Украгролізинг", проте вона залежить від державних субсидій і є дуже неефективною. Сегмент лізингу автомобілів/транспортних засобів розвивається переважно західними спонсорами/виробниками. До цього часу інші типи лізингу практично не розвивались внаслідок неефективності законодавства.

Ліцензування приватних пенсійних фондів Державною комісією ще продовжується, і жоден з них не почав працювати.

Цілі переходу до ринкової економіки

Наступні цілі переходу до ринкової економіки є ключовими у небанківському фінансовому секторі:

- розвиток "справжнього" страхування життя та інших видів страхування, яке має пропонувати широкий спектр продуктів, функціонувати прозоро, мати професійне управління, та скорочення кількості "фіктивних" страхових компаній шляхом зміни податкового режиму, що діє для страхових компаній, та його приведення до стану, аналогічного до того, який діє для інших галузей, або шляхом дослідження схем мінімізації оподаткування, до яких залучена більшість українських страхових компаній;
- розвиток приватних управляючих пенсійних фондів, які повинні мати високий рівень професіоналізму та прозорості;

- поступовий розвиток ринків капіталу, як джерел інвестиційного капіталу;
- розвиток найкращих існуючих лізингових компаній та нових учасників ринку, які надають фінансування промислового та комерційного обладнання, транспортних засобів та продуктів споживання;
- зміна різних аспектів законодавства щодо небанківських фінансових установ, зокрема, щодо страхування, з метою досягнення відповідності законодавчої бази міжнародним принципам; та
- підвищення рівня професіоналізму та регулювання небанківських фінансових установ.

Пріоритети діяльності

Ключові сфери, які будуть пріоритетними у діяльності у галузі страхування у короткостроковому періоді та пенсійних фондів у середньостроковому періоді - це надання нового акціонерного капіталу для найкращих українських компаній або для стратегічних інвесторів, які хочуть прийти на ринок. Ймовірно, що кількість випадків, коли буде можливим інвестувати у місцеві компанії за відсутності стратегічного інвестора, буде досить обмеженою, і це може потребувати технічної допомоги або визначення закордонних спеціалістів з відповідним досвідом для посилення існуючого керівництва. У випадку лізингових компаній, основною галуззю, на якій будуть концентруватись зусилля у короткостроковому та середньостроковому періоді, буде надання кредитів під заставу, проте в окремих випадках, якщо капітальна база компанії потребуватиме зміцнення, це може супроводжуватись наданням нового акціонерного капіталу.

На найбільш просунутому етапі підготовки перебувають проекти інвестування в страхову компанію та надання фінансування для лізингової компанії.

3.2.3 ЕНЕРГЕТИКА

Цілі переходу до ринкової економіки

Наступні загальні цілі переходу до ринкової економіки є ключовими для Банку в енергетичній галузі в цілому:

У короткостроковому періоді:

- вчасне та успішне впровадження міжнародної програми з підвищення ядерної безпеки та відповідної політики щодо систем ядерної безпеки; та
- вирішення різних політичних, юридичних, регуляторних та адміністративних питань, які заважали реалізації Плану здійснення заходів на об'єкті "Укриття";

у короткостроковому та середньостроковому періоді:

- розширення комерціалізації та збільшення прозорості;
- посилення незалежності регулюючого органу, НКРЕ;
- зменшення показників енергоємності в Україні;

- забезпечення більшої регіональної інтеграції (наприклад, можливо, в рамках USTE (Співки з Координації Енергопостачання) для електроенергетики), що має сприяти досягненню більшої ефективності галузі в цілому; та
- поступове впровадження ринкового ціноутворення, зменшення перехресних субсидій від промисловості для населення, наближення до повного відшкодування витрат; і також

у середньостроковому та довгостроковому періоді,

- впровадження конкуренції у тих сферах, де це є можливим, шляхом впровадження відповідних моделей ринків.

3.2.3.1 Ядерна безпека та ХАЕС-2/РАЕС-4

Ядерна безпека

ЧФУ

У червні 2004 р. Кабінет Міністрів затвердив концептуальний проект нового безпечного конфайнменту, який буде побудований навколо "саркофагу" з метою ізоляції на 100 років його радіоактивного вмісту від навколишнього середовища, хоча затримки на рівні регулювання та одержання дозволів залишаються значним ризиком на етапі будівництва. В кінці 2004 р. почався заключний етап Плану здійснення заходів (ПЗЗ) на об'єкті "Укриття". Контракти на основні елементи ПЗЗ зараз або реалізуються (стабілізація, система моніторингу) або, що стосується нового безпечного конфайнменту, на етапі здійснення закупівель. Відкриття тендерних пропозицій щодо нового безпечного конфайнменту у листопаді 2004 р. підтвердило наявність конкуренції та високу якість пропозицій. Завершення цього проекту вартістю у декілька сотень мільйонів євро зараз заплановане на 2008 рік, проте ця дата має бути підтверджена у процесі оцінки, який зараз продовжується, та після укладення контракту.

До цього часу, ЄС та 28 країн зобов'язались надати для ПЗЗ 735 млн. доларів США необхідні додаткові внески для покриття запланованих та непередбачених витрат. "Велика Вісімка" та ЄС підтвердили зобов'язання щодо ПЗЗ під час зустрічі на вищому рівні в Сі-Айленді у 2004 р., та зараз очолюють зусилля з залучення додаткових коштів. Їхня готовність прийняти зобов'язання щодо надання додаткових 200 млн. доларів США, включаючи перший внесок з боку Російської Федерації, має бути доповнена зобов'язанням України також зробити свій внесок шляхом надання додаткових коштів та підтримання уваги до ПЗЗ. З початку ПЗЗ Банк брав участь у практично постійному діалозі між Урядом України та урядами країн-донорів, і ця участь має продовжуватись. Інституційне середовище, включаючи політичні, юридичні, регуляторні та адміністративні проблеми, ускладнювалось внаслідок частої зміни ключових партнерів, що у минулому створювало затримки. З середини 2002 р. були початі регулярне звітування Президенту України та регулярні зустрічі за участю Голови Асамблеї та представників донорів. Цей процес прискорив розв'язання багатьох проблем та буде потрібним у майбутньому.

Рахунок ядерної безпеки

Рахунок ядерної безпеки, незважаючи на значно менший обсяг коштів ніж у ЧФУ - 150 млн. євро - має дуже важливу місію для України, по-перше, підвищення безпеки діючого на той момент ядерного реактору на Чорнобильській АЕС до закриття у 2000 р., та, по-друге, надання фінансування для двох важливих об'єктів, що є необхідними для виведення з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС – сховище відпрацьованого ядерного палива та завод з переробки рідких ядерних відходів. Перше завдання – підвищення безпеки та безпечна зупинка реактору Чорнобильської АЕС - було успішно виконане.

Проте, виконання другого завдання стикнулось з серйозними труднощами, пов'язаними з проблемами проектування та підприємницьким і регуляторним середовищем в Україні. Банк активно сприяв необхідним переговорам між підрядниками та українськими сторонами у ході суперечок з технічних та контрактних питань, які продовжуються. Знаходження шляху для просування вперед у ситуації, коли багато проблем знаходяться за сферою впливу Банку як адміністратора Фонду, та коли вартість змін проекту та затримок перевищує наявні ресурси Фонду, залишається масштабною та складною задачею.

ХАЕС-2/РАЕС-4

У 1995 р., "Велика Вісімка" та Україна підписали Меморандум про взаєморозуміння стосовно закриття Чорнобильської АЕС. Цей Меморандум включав зобов'язання "Великої Вісімки" брати участь у фінансуванні, пов'язаному з добудовою другого енергоблоку Хмельницької АЕС (ХАЕС-2) та четвертого енергоблоку Рівненської АЕС (РАЕС-4) з метою підвищення ядерної безпеки до міжнародно-прийнятих рівнів. На підтримку Меморандуму про взаєморозуміння, в середині 2004 р. Банк та "Євратом" погодили низку умов для спільного фінансування складової, що має виконуватись після пуску блоків в експлуатацію, погодженої на міжнародному рівні Програми модернізації атомних енергоблоків ХАЕС-2 та РАЕС-4.

Будівництво цих двох блоків та впровадження складової Програми модернізації, яка мала бути виконана до пуску блоків в експлуатацію, були завершені українською державною компанією, оператором атомних станцій ДП НАЕК "Енергоатом" у 2004 році. Впровадження першого етапу складової Програми модернізації після пуску блоків в експлуатацію має початись під час першої планової зупинки енергоблоків у 2005 р. Виконання решти заходів програми заплановані на дві наступних щорічних планових зупинки.

Після повного виконання Програми модернізації ХАЕС-2 та РАЕС-4 слугуватимуть орієнтиром для наступної постійної модернізації всіх атомних енергоблоків в Україні. Проте, до набуття чинності позики мають бути виконані наступні умови, пов'язані з ядерною безпекою:

- Позитивна оцінка незалежними міжнародними операторами рівня виконання ДП НАЕК "Енергоатом" складової Програми модернізації, яка мала бути виконана до пуску блоків в експлуатацію.

- Створення Фонду виведення з експлуатації для всіх атомних енергоблоків в Україні та перший внесок до цього фонду.
- Рівні страхування ядерної відповідальності для всіх атомних електростанцій мають бути збільшені та підтримуватись.

Після набуття чинності позики, позичальник повинен буде виконати наступні умови, пов'язані з ядерною безпекою:

- Впровадження складової Програми модернізації після пуску блоків в експлуатацію згідно до узгодженого графіка та згідно до узгоджених технічних завдань.
- Утримання тарифу ДП НАЕК "Енергоатом" на відповідному рівні для повного відшкодування всіх витрат, включаючи внески до фонду виведення з експлуатації, всі витрати, пов'язані з впровадженням програми підвищення безпеки для всіх діючих атомних енергоблоків в Україні та витрати, пов'язані з поводженням з радіоактивними відходами та відпрацьованим ядерним паливом.

ДП НАЕК "Енергоатом" буде залучати західних консультантів для досягнення всіх завдань, передбачених позикою, і ЄБРР та "Євратом" залучать незалежного консультанта для безпосереднього моніторингу реалізації проекту.

Кредити для проекту ХАЕС-2/РАЕС-4 створюють можливість для України працювати разом з міжнародною спільнотою для досягнення міжнародно-визнаних стандартів ядерної безпеки на ХАЕС-2 та РАЕС-4. Крім цього, проектні умови позики вимагають від України вдосконалення таких аспектів ядерної безпеки, як фонд виведення з експлуатації; програми страхування ядерної відповідальності та підвищення безпеки для всіх діючих блоків.

3.2.3.2 Підвищення енергоефективності

Цілі переходу до ринкової економіки

Вдосконалення енергоефективності залишається в Україні ключовою проблемою. Енерговитратність у 2002 р. (розраховується відносно ВВП за паритетом купівельної спроможності) оцінюється як 0,62 – приблизно у 3 рази більше, ніж середній показник у 25 країнах ЄС. Останні підвищення тарифів на споживання енергоресурсів для комерційних споживачів таким чином створюють більші стимули для вирішення споживачами проблем енергоефективності. Результати неформальних досліджень свідчать про те, що це стало більш важливим для споживачів, особливо у промисловості, ніж це було раніше. Ключовою проблемою є різноманітність характеру споживання енергоресурсів в основних галузях, особливо у промисловості, а також те, що більшість проектів у галузі енергоефективності є досить невеликими (менше 1 млн. доларів США).

Таким чином, основна мета Банку у перехідному періоді - це продовження розвитку інфраструктури для фінансування невеликих проектів у галузі енергоефективності та стимулювання збільшенні потенціалу. Це потребуватиме

не тільки фінансових ресурсів, а й технічної допомоги для визначення та реалізації широкого діапазону інвестицій у підвищення енергоефективності, зокрема, в промисловості.

Пріоритети діяльності

Пріоритетними будуть наступні основні сфери діяльності:

- Енергосервісні компанії: Банк буде продовжувати підтримку розвитку ринку енергосервісних компаній. Діяльність державної компанії "УкрЕСКО" буде далі розширюватись, з перспективою приватизації, коли це дозволять ринкові умови. Інші приватні енергосервісні компанії будуть підтримуватись на основі окремих проектів.
- Промислова енергоефективність: Банк буде заохочувати всіх своїх клієнтів оцінювати можливості підвищення енергоефективності як частини будь-якого спільного проекту з Банком. Для проведення енергетичних аудитів та навчання з енергоменеджменту можуть надаватись ресурси технічної допомоги, і Банк може розглянути надання додаткового фінансування з метою реалізації проектів для підвищення енергоефективності, якщо це буде можливим.
- Механізми фінансування малих та середніх підприємств: Банк буде співпрацювати з установами фінансового сектору для розробки та впровадження механізмів фінансування невеликих проектів для підвищення енергоефективності, включаючи використання технічної допомоги та грантового фінансування, якщо це буде можливим.
- Вуглецеві кредити: у середньостроковому періоді, Банк буде купувати вуглецеві кредити у клієнтів в рамках фондів технічної допомоги, якими він управляє (наприклад, Вуглецевий фонд Нідерландів та ЄБРР, та, після його створення, Міжнародний фонд вуглецевих кредитів). Для сприяння цьому, Банк буде співпрацювати з Урядом України з метою розвитку інституційних можливостей затвердження продажу вуглецевих кредитів та допомагати клієнтам у визначенні та підготовці угод з продажу вуглецевих кредитів.

На найбільш просунутому етапі підготовки перебувають проекти з надання другої позики "УкрЕСКО" та розробки програми фінансування заходів з енергоефективності для малих та середніх підприємств та проектів у галузі відновлюваних джерел енергії через українські банки.

3.2.3.3 Електроенергетика

Цілі переходу до ринкової економіки

На додаток до загальних цілей переходу до ринкової економіки для енергетичної галузі, в Україні необхідно усунути надмірні борги в галузі, що залишились від періоду низького збору коштів та невідповідного використання зібраних коштів, сприяти диверсифікації постачання та раціоналізувати функції "Енергетичної компанії України".

Пріоритети діяльності

Ключові сфери, які будуть пріоритетними у діяльності:

- у короткостроковому періоді, продовження роботи Банку у якості Співголови Робочої групи з реформування енергетики з метою просування необхідних структурних та фінансових реформ, що відповідають цілям переходу до ринкової економіки, які визначені вище;
- у короткостроковому періоді, Банк буде зосереджуватись на фінансуванні проектів за принципом найменших витрат, включаючи усунення дефіциту пропускнуєї спроможності шляхом будівництва нових ліній електропередач. Нові лінії електропередач можуть сприяти підвищенню енергоефективності шляхом перетоку електроенергії між регіонами, між якими це неможливо іншим способом, що зменшить потребу у будівництві нових генеруючих потужностей в одному або обох цих регіонах. Стосовно цього аспекту, Банк буде підтримувати очікуване впровадження Україною заходів, спрямованих на приєднання до UCTE (Співки з Координації Енергопостачання), та можливо, до Енергетичної спільноти Південно-Східної Європи, що дозволить Україні збільшити обсяги торгівлі електроенергією з сусідніми країнами;
- у середньостроковому періоді, заохочення уряду до відновлення процесу приватизації та підтримання готовності до надання фінансування приватизованим компаніям в цій галузі. Коли буде розв'язана проблема перевищення суми боргів понад суму дебіторської заборгованості, та коли відновиться процес приватизації, очікується, що в результаті цього можливості фінансування проектів в галузі швидко зростатимуть;
- у середньостроковому періоді, фінансування під державні гарантії проектів, які сумісні з політичним діалогом та які йому сприятимуть, та, спираючись на недавні успіхи реформ, допомога у тому, щоб ці реформи були незворотними. Фінансування проектів галузі під державні гарантії залишається важливим засобом заміни застарілих технологій, зменшення технічних та комерційних витрат електроенергії при передачі, а також підтримки фінансової дисципліни в державному секторі та просуванню реформ в цілому;
- у середньостроковому періоді, фінансування проектів, в результаті впровадження яких буде підвищена ефективність або зменшений рівень викидів на одиницю продукції. Внаслідок використання застарілого та зношеного обладнання, а також надзвичайно високого рівня енерговитратності електростанцій, всі проекти в енергетиці, які розглядаються Банком, пов'язані зі значними екологічними перевагами.
- у середньостроковому періоді, Банк буде продовжувати просувати проекти в галузі відновлюваних джерел енергії, як альтернативу для проектів з використанням викопного палива. Зараз тарифи в Україні є дуже низькими для фінансування більшості проектів в галузі відновлюваних джерел енергії, проте у процесі політичного діалогу можна домагатись змін до енергетичної політики для впровадження

структури тарифів, пов'язаної з виробництвом електроенергії з відновлюваних джерел, з метою підтримки таких проектів; та

- у середньостроковому періоді, підтримка участі приватного сектору у галузі розподілу електроенергії, а також у виробництві, з концентрацією на проектах, що спрямовані на підвищення ефективності перетворення та розподілу електроенергії, а також підвищення якості надання відповідних послуг. Фінансування приватних проектів створить важливий демонстраційний ефект з метою залучення подальших приватних інвестицій. Присутність Банку у проектах в приватному секторі допоможе зменшити політичний ризик та буде заохочувати приватних інвесторів до збільшення інвестицій в галузь та підвищення її ефективності для забезпечення більшого відсотку доходу на капіталовкладення.

На найбільш просунутому етапі підготовки перебуває проект будівництва нової високовольтної лінії електропередач в Одеській області "Усатово-Аджалик".

3.2.3.4 Природні ресурси: нафтогазовий сектор та гірничовидобувна промисловість

Цілі переходу до ринкової економіки

Основна роль України щодо природних ресурсів - це транзит нафти і природного газу з Росії до Європи (та, в обмежених масштабах, з Казахстану) та внутрішня переробка та торгівля. Україна є нетто-імпортером палива і постачає з внутрішніх джерел лише 18% від поточного обсягу споживання. Управління родовищами та добуванням нафти і природного газу здійснюється національною нафтогазовою компанією НАК "Нафтогаз України". "Нафтогаз", який також є власником та оператором транзитних трубопроводів високого тиску, більшості розподільчих трубопроводів низького тиску та стратегічних резервів. Можливості "Нафтогазу" щодо інвестування обмежуються низькими регульованими тарифами, що обмежують доходи, та значними обсягами заборгованості "Газпрому" (накопиченими у середині 90-х років), від якого "Нафтогаз" залежить щодо постачання. Рівень російської участі в цій галузі є досить значним, з урахуванням великої концесії на постачання, яку має "Газпром"; контролю двома великими російськими компаніями двох найбільших з чотирьох українських нафтопереробних заводів та пов'язані з ними заправні станції (ТНК – "Лінос" та "Лукойл" – Одеса) та значного впливу у транзитній політиці "Газпрому" та "Транснефти" (транзит газу, реверс трубопроводу "Одеса-Броди"). Менші незалежні компанії намагались одержувати в Україні різні концесії на розвідку та добування, проте вони здебільшого мали недостатній капітал та не були успішними. Лідируючі західні компанії до цього часу не грали помітної ролі в галузі, хоча зміна політики уряду та підвищення прозорості регулювання може сприяти залученню значних інвестицій. Проте, Банк підтримав два значних проекти у галузі транзиту газу (відповідно "Газтранзит I та II"), які сприяли підвищенню ефективності та економічних показників транзиту.

Гірничовидобувна промисловість залишається на периферії української ресурсної політики, хоча у східній Україні є значні поклади вугілля. Проте, галузь страждає, крім іншого, від застарілих виробничих потужностей та небезпечних умов, недостатньої консолідації, непрозорого управління та політичної чутливості стосовно зайнятості. Попередні зусилля Світового Банку у напрямку реформування були марними, і їхня програма була закрита.

У цих умовах, на додаток до загальних цілей переходу до ринкової економіки для енергетичного сектору, метою має бути розширення транзитної функції України в термінах постачальників та пунктів призначення (наприклад, трубопровід "Одеса-Броди").

Пріоритети діяльності

Ключові сфери, на яких буде зосереджуватись діяльність Банку у середньостроковому періоді:

- фінансування економічно вигідних проектів інфраструктури, які можуть сприяти досягненню однієї або більшої кількості цілей перехідного періоду, хоча зараз немає таких потенційних проектів; та
- допомога у фінансуванні інвестицій приватного сектору та прямих іноземних інвестицій у галузь, які не будуть спиратись на викривлення ринку для забезпечення їхньої життєздатності.

Необхідні значні інвестиції для всіх сегментів нафтогазового сектору з метою підвищення якості продукції, рівня охорони довкілля, здоров'я та безпеки, економічно обґрунтованого ціноутворення, справедливого доступу та прозорості. Хоча Банк не зміг визначити проекти, які б сприяли зростанню видобутку нафти і газу в Україні внаслідок низької забезпеченості ресурсами та відсутності адекватних спонсорів, він буде уважно спостерігати за ситуацією, і всі етапи переробки нафти та газу, та торгівлі, включаючи роздрібну торгівлю, будуть розглядатись відповідні проекти, що потребують фінансування.

На найбільш просунутому етапі підготовки перебуває проект з фінансування мережі роздрібного продажу бензину, який сприятиме модернізації системи дистрибуції бензину в Україні.

3.2.4 ІНФРАСТРУКТУРА

3.2.4.1 Транспорт

Цілі переходу до ринкової економіки

Ключові цілі перехідного періоду в транспортній галузі:

- подальша реформа тарифоутворення, реструктуризація та комерціалізація в залізничному та дорожньому секторах;
- заохочення ширшої участі приватного сектору у діяльності портів та діяльності державних судноплавних компаній; та

- розширення комерціалізації та подальша участь приватного капіталу в авіаційній галузі.

Пріоритети діяльності

Незважаючи на досягнуті до цього часу позитивні результати, ще існують значні потреби в інвестиціях транспортної інфраструктури в Україні з метою сприяння економічному зростанню та регіональній інтеграції. За умови одержання підтвердження від уряду, наступні ключові сфери будуть пріоритетними:

- у короткостроковому періоді, впровадження пріоритетних проектів, узгоджених між Банком та Україною. Це включає подальшу реконструкцію, та, за можливості, завершення реконструкції дороги М06 Київ-Чоп, яка є ключовим транзитним коридором, що з'єднує Україну з Центральною та Західною Європою. Банк намагатиметься підтримати модернізацію інших важливих доріг, визначених Урядом як пріоритетних, наприклад, дороги М05 Київ-Одеса, яка є частиною транс'європейської мережі;
- У короткостроковому періоді, та за умови наявності державних гарантій, Банк готовий надати фінансування для модернізації Іллічівського порту та інших великих морських портів в Україні;
- у короткостроковому періоді, Банк також намагатиметься надавати фінансування для будівництва портових терміналів на основі кредитування приватного сектору;
- у короткостроковому періоді, Банк буде намагатись фінансувати, за можливості, поновлення та модернізацію рухомого складу залізниць, та, можливо, парку літаків шляхом корпоративних або структурованих фінансових інструментів;
- у середньостроковому періоді, та за умови просування галузевих реформ та наявності державних гарантій, Банк буде також розглядати інші проекти розвитку інфраструктури залізниць та портів;
- на додаток до цього, у середньостроковому періоді, за умови наявності державних гарантій, Банк готовий надати фінансування для модернізації Іллічівського порту та інших великих морських портів в Україні;
- у середньостроковому періоді, за можливості, Банк буде шукати можливість участі у розвитку інфраструктури аеропортів спільно з приватними партнерами та дослідить можливість підтримки розвитку регіональних авіаліній;
- Банк буде намагатись залучати Європейський інвестиційний банк для участі у фінансуванні великих проектів транспортної інфраструктури в Україні

3.2.4.2 3.2.1.4 Муніципальна та екологічна інфраструктура

Цілі переходу до ринкової економіки

Фундаментальною метою Банку у галузі муніципального господарства на протязі перехідного періоду є розвиток кредитоспроможності місцевих органів влади з метою надання їм можливості доступу до банківського ринку та ринків капіталу, для реконструкції систем водопостачання та каналізації. Проміжними цілями у цьому зв'язку є наступні:

- створення відповідної законодавчої та нормативної бази для муніципального кредитування та укладання угод між Міністерством фінансів та місцевими органами влади;
- заохочення більш професійного управління системами водопостачання та каналізації;
- досягнення більшої відповідності тарифів на водопостачання та каналізацію, і витрат;
- заохочення фінансової прозорості та більшої підзвітності у наданні послуг водопостачання та каналізації; та
- заохочення ширшої участі приватного сектору у наданні послуг водопостачання та каналізації.

В 2001 р., з прийняттям нового Бюджетного кодексу, Україна започаткувала інституціональні та регуляторні реформи з метою підтримки децентралізованого запозичення органами місцевої влади та муніципальними компаніями, які надають комунальні послуги. З того часу Банк активно співпрацював з Урядом та Світовим банком щодо підготовки законопроекту про муніципальні позики. Очікується, що після його прийняття цей законопроект дозволить всім кредитоспроможним місцевим органам влади одержувати позики на внутрішньому та міжнародному ринках. До прийняття нового Бюджетного кодексу Банк стикався з численними серйозними проблемами щодо затвердження та впровадження проектів. Згідно до Статті 16 Бюджетного кодексу міста з населенням більше 800 тис. жителів мають право брати зовнішні позики. Це положення дозволило Банку поновити його зусилля в цьому секторі.

Пріоритети діяльності

Обмеження щодо доступності залишатимуться проблемою, і Банк буде визначати розмір, структуру та строк інвестування з метою забезпечення довгострокової доступності. Банк буде шукати джерела грантового інвестиційного фінансування донорів для тих регіонів, де є більший відсоток малозабезпечених і де обмеження щодо доступності лімітують обсяги інвестицій, які можуть бути фінансовані на комерційній основі. Банк буде продовжувати використання коштів технічного співробітництва для вдосконалення інституціональних можливостей та забезпечення сталості результатів реалізації проекту. Інституціональна допомога буде спрямована на компанії комунальних послуг та на місцеві органи влади з метою вирішення проблем корпоративного управління, фінансової, операційної та комерційної діяльності.

- У короткостроковому періоді пріоритетною сферою діяльності буде підписання та надання коштів кредиту, затвердженого Радою Директорів Банку дніпропетровському ЗДКП “Водоканал”, яка буде гарантована містом Дніпропетровськ, для модернізації системи очищення води та стічних вод в місті. Банк намагатиметься здійснити завершальні кроки для реалізації Програми інвестицій та розвитку системи водопостачання та очищення води в м. Запоріжжя, початого в 2001 р.
- У середньостроковому періоді, Банк буде намагатись розширити свою присутність в муніципальному секторі шляхом надання кредитів муніципальним компаніям, які надають комунальні послуги, під гарантії органів місцевої влади для проектів в секторі водопостачання та каналізації, та розробки та впровадження проектів в муніципальному секторі, з використанням коштів технічної допомоги, та, за можливості, інвестиційного співфінансування. Надаючи інвестиційне фінансування безпосередньо органам місцевої влади та муніципальним або регіональним компаніям, які надають комунальні послуги, Банк підтримуватиме децентралізацію відповідальності за фінансування та сприятиме розвитку кредитоспроможності місцевих органів влади з метою надання їм довгострокової можливості фінансування капітальних ремонтів на стабільній основі.

Хоча Банк зосереджуватиметься на кредитуванні під гарантії органів місцевої влади, він буде співпрацювати з компаніями комунальних послуг для розширення участі приватного сектору, якщо це буде можливим. Крім цього, передбачається також, що Банк може надавати під державні гарантії кредити для населених пунктів меншого розміру, ніж він матиме можливість фінансувати прямо. Це залежатиме від розвитку підходу уряду до пріоритетів муніципального фінансування та видатків, та можливості розробки підходу, сумісного з поставленими Банком цілями переходу до ринкової економіки принципами надійної банківської діяльності. Якщо це стане можливим у майбутньому, Банк буде надавати фінансування органам місцевої влади та підприємствам водопостачання в національній валюті, з метою кращої відповідності валюті їхнього грошового потоку.

Банк почав підготовку кредиту для міста Донецька з метою фінансування муніципального господарства центрального опалення, та веде переговори з містом Харків щодо інвестиційних пріоритетів міста у міському секторі водопостачання.

3.2.4.3 Телекомунікації

Цілі переходу до ринкової економіки

Ключові цілі переходу до ринкової економіки в галузі телекомунікацій:

- створення законодавчої/регуляторної бази, яка має відповідати міжнародним стандартам, яка буде спроможна підтримати лібералізацію та приватизацію, включаючи графік повної лібералізації сектору фіксованих ліній зв'язку, зміну балансу тарифів та створення незалежного регулюючого органу;

- залучення приватних інвестицій для модернізації та розширення сектору, який характеризується низьким рівнем охоплення (зараз 23%, менше ніж показник ринку мобільного зв'язку - 25%), та низьким рівнем переходу на цифрові технології (35%), включаючи широкосмуговий доступ та продукти в галузі передачі даних. Це може бути досягнуто шляхом і повної лібералізації ринку, і приватизації "Укртелекому";
- приватизація "Укртелекому", за участю досвідченого приватного оператора. Це може супроводжуватись підвищенням ліквідності акцій "Укртелекому", що матиме визначну роль у розвитку ринків капіталу в Україні;
- підтримка подальшого розвитку українських компаній мобільного зв'язку (які зараз мають більше абонентів, ніж "Укртелеком"), включаючи розвиток мереж UMTS; та
- підтримка розвитку різноманітного та активного сектору засобів масової інформації.

Пріоритети діяльності

Діяльність Банку у середньостроковому періоді буде зосереджуватись на наступних сферах телекомунікаційної галузі:

- Технічне співробітництво - допомога у впровадженні регуляторної реформи. У минулому Банк надавав значну юридичну та технічну допомогу органам влади у реформуванні галузі. За умови, що новий уряд продемонструє прихильність до повного впровадження всіх необхідних реформ галузі, Банк готовий розглянути поновлення програми технічної допомоги в галузі.
- За умови прийняття відповідних рішень щодо часу, обсягу та процедури приватизації "Укртелекому", Банк може очікувати на участь у підготовці "Укртелекому" до приватизації (наприклад, шляхом передприватизаційних інвестицій та пов'язаної з ним технічної допомоги у галузі регулювання) та наступного фінансування його придбання та/або придбання пакету акцій.
- Стосовно інвестицій, Банк намагатиметься збільшити обсяг та строк фінансування з метою прискорення розвитку мереж, якщо це буде потрібно, а також підтримки альтернативних національних та міжнародних операторів, які конкуруватимуть на цьому ринку. Пріоритетом і в майбутньому буде розвиток доступу до мережі Інтернет як у роздрібному, так і у корпоративному сегментах, з урахуванням важливості цього для розвитку демократії та підтримки доступу малих та середніх підприємств для світових мереж.
- На українському ринку мобільного зв'язку домінують два оператори ("УМС" та "Київстар"), які разом мають приблизно 100% ринку, і кожна з цих компаній одержала фінансування на комерційному банківському ринку. Банк розгляне можливість надання додаткової фінансової підтримки цих операторів, якщо виникне потреба, наприклад, для створення UMTS та інших сучасних мереж, сприяючи розвитку

конкурентів на цьому швидко зростаючому ринку, за умови, що вони поважатимуть принципи прозорості та корпоративного управління.

- На основі успіхів, досягнутих у різних країнах Центральної та Східної Європи та СНД, Банк буде продовжувати вивчати можливості інвестицій в телебачення, включаючи безкоштовне ефірне, кабельне та супутникове, а також інші засоби масової інформації, включаючи радіо, кіно, та зовнішню рекламу.

4 ІНШІ МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ ТА БАГАТОСТОРОННІ ДОНОРИ

4.1 МВФ, СВІТОВИЙ БАНК ТА МФК

Банк продовжує тісно співпрацювати з іншими міжнародними фінансовими установами, які діють в Україні, з метою забезпечення послідовності підходів до органів влади України у сферах, які становлять спільний інтерес, наприклад, щодо реформування енергетичної галузі та розвитку фінансового сектору, і також для того, щоб за необхідності програми доповнювали одна одну і не перетинались. Працівники Банку проводять зустрічі з представниками інших міжнародних фінансових установ в Києві, беруть участь у форумах донорів та робочих груп, ініційованих ЄБРР або Світовим банком, і засіданнях Робочої групи з питань реформування енергетики та інших аналогічних органів.

Постійно підтримуються контакти зі Світовим банком стосовно діяльності у фінансовому секторі, особливо у галузі іпотечного кредитування та регулювання небанківських фінансових установ і в інших сферах, у яких вибіркова діяльність Банку, спрямована на інституційний розвиток, доповнюється більш системним підходом Світового банку. Декілька окремих програм технічної допомоги МФК, наприклад, у галузі корпоративного управління та лізингу, у значній мірі доповнюють конкретні інвестиції ЄБРР. Що стосується МВФ, ЄБРР регулярно підтримує контакти з працівниками цієї організації як у Вашингтоні, так і у Києві.

4.1.1 МВФ

Строк дії упереджувальної угоди "стенд-бай", яка була укладена з МВФ на один рік в березні 2004 року, зараз закінчився, і, у будь-якому випадку, дія цієї угоди була призупинена внаслідок неможливості для МВФ закінчити піврічний перегляд цієї угоди, що проводився в серпні 2004 року. Ймовірно, що новий уряд виявить більшу рішучість у вирішенні нагальних бюджетних питань, наприклад, потреби у більш жорстких заходах бюджетної політики, а також питань, що викликають занепокоєння МВФ, щодо потреби у більшій гнучкості валютного курсу. Подальша інформація щодо сучасного стану підтримки України з боку МВФ буде включатись до Стратегії після її одержання.

4.1.2 Світовий банк

До цього часу, Світовий банк виділив для України більше ніж 4 млрд. дол. в рамках 30 проектів. З цих проектів на 31 грудня 2003 р. 13 проектів були завершені. Щодо восьми нових проектів, зараз завершується їхня підготовка або очікується затвердження. Портфель проектів Світового банку в Україні зараз включає одинадцять діючих інвестиційних проектів та два гранти.

В державному секторі, кредити Світового банку включають другу Програмну системну позику (PAL II), Проект модернізації Державної податкової адміністрації та Проект розвитку системи державної статистики для моніторингу соціальних та економічних реформ в Україні. У галузі енергетики

та інфраструктури, Світовий банк фінансує Проект реабілітації та розширення централізованого теплопостачання м. Києва, Проект енергозбереження в адміністративних та громадських будівлях м. Києва та Проект з водопостачання та водовідведення в місті Львові. В соціальному секторі, Світовий банк фінансує проект "Фонд соціальних інвестицій" та "Проект контролю за епідеміями ТБ та СНІД". Світовий банк також фінансує проект "Видача земельних актів та створення системи кадастру" та проект з метою сприяння впровадженню використання електронних методів у закупівлі товарів та послуг для державного сектору. Через Глобальний екологічний фонд Світовий банк підтримує припинення використання речовин, що призводять до виснаження озонового шару та проект збереження біорізноманітності в Азовсько-Чорноморському коридорі.

4.1.3 МФК

Станом на 1 березня 2005 МФК інвестувала 153 млн. дол. у 15 проектів в Україні. Інвестиційна програма в Україні зараз розширюється, і при цьому основна увага приділяється інвестиційним можливостям у фінансовій галузі, агробізнесі, галузі виробництва будівельних матеріалів, роздрібній торгівлі та послугах, галузі транспортного обладнання та інфраструктурним секторам. У фінансовому секторі МФК приділяє увагу в основному лізингу та фінансуванню будівництва та придбання житла.

У 2004 бюджетному році МФК значно розширила свою інвестиційну програму в Україні, проінвестувавши 87 млн. дол. США в агробізнес, фінансовий сектор та неспеціалізовані виробничі галузі. З метою підтримки агробізнесу, МФК інвестувала 30 млн. дол. США у "Миронівський хлібопродукт", ведучого українського виробника птиці, та 10 млн. дол. США у компанію "Сандора", що є найбільшим виробником в Україні соків та нектарів. Ці проекти підтримують розширення та модернізацію українських компаній, посилюють їхнє корпоративне управління та створюють значну кількість нових робочих місць, зокрема, для українських селян. МФК також підтримала будівництво двох нових магазинів "Нова лінія", які продають товари для ремонту житла, що сприятиме зростанню виробництва в країні та дає можливість безпосередньо створити 300 нових робочих місць. Збільшення масштабів діяльності МФК відображає покращання інвестиційного клімату в Україні, збільшення можливостей у багатьох галузях та більшу зацікавленість іноземних інвесторів.

З 1992 року МФК впроваджує в Україні широку інвестиційну програму. МФК брала участь у програмі приватизації малих підприємств та об'єктів незавершеного будівництва, а також у програмах приватизації землі та масової приватизації. Діючі програми, які фінансуються донорами, надають консультації щодо корпоративного управління, розвитку агробізнесу, і намагаються сприяти покращанню підприємницького середовища та стимулювати зростання кількості та розширення діяльності малих і середніх підприємств.

4.2 БАГАТОСТОРОННІ ДОНОРИ

4.2.1 Європейський Союз

Основні галузі співробітництва між ЄС та ЄБРР включають охорону навколишнього середовища, енергетику та підтримку фінансування малих і середніх підприємств. Допомога з боку Європейської Комісії включає значний внесок (1/3 загальної суми внесків) до Чорнобильського фонду "Укриття", яким управляє ЄБРР. На додаток до цього, "Євратом" надав позику у сумі 60.8 млн. євро для програми підвищення ядерної безпеки та модернізації двох атомних енергоблоків на Хмельницькій та Рівненській АЕС (проект ХАЕС-2/РАЕС-4).

Програма партнерства і співробітництва між ЄС та Україною була підписана в 1994 та вступила в дію в 1998 році на початковий 10-річний період. Діє також низка спеціальних угод у галузях торгівлі, науки і технологій, та ядерної енергетики.

У 2005 та 2006 роках рівень допомоги, що надається Україні в рамках програми "ТАСІС", буде збільшено до 88 млн. євро в 2005 році та до 100 млн. євро у 2006 році. Ця допомога буде зосереджена, зокрема, на впровадженні Плану дій європейської політики сусідства, який був схвалений Радою з співробітництва ЄС та України в лютому 2005. Подальше збільшення фінансування ЄС, яке надаватиметься Україні, очікується після впровадження Інструменту Європейського Сусідства та Партнерства в 2007 р. ЄС також вирішив збільшити підтримку в рамках програми "ТАСІС" для наближення українського законодавства до європейського, що включає технічну допомогу з метою дотримання норм та стандартів ЄС, та допомоги Україні у просуванні процесу реформ.

Програми сусідства, які фінансуються ЄС, готуються з метою співпраці між Україною та сусідніми країнами для вирішення спільних проблем, наприклад, економічного і соціального розвитку прикордонних регіонів, охорони навколишнього середовища та боротьби з інфекційними хворобами, протидії нелегальній імміграції та контрабанді, ефективного управління кордонами та особистих контактів між людьми. Індикативний обсяг коштів, виділених для України, становить приблизно 20 млн. євро (2004-2006 роки).

4.2.2 Європейський інвестиційний банк

Зараз Україна має право на одержання кредитування від Європейського інвестиційного банку. Є наміри надання значних обсягів кредитів для України в рамках програми, яка включає Росію, Україну, Молдову і Білорусь. Згідно рішення Ради банку, ця діяльність повинна включати відповідну співпрацю з ЄБРР згідно до узгоджених умов та структур, і проекти мають стосуватися галузей охорони навколишнього середовища, транспортної, телекомунікаційної та енергетичної інфраструктури.

4.2.3 Організація Об'єднаних Націй

У Загальній оцінці країни ООН від жовтня 2004 р. визначені чотири галузі можливого співробітництва з агенціями ООН в Україні. Дві з цих галузей, "інституційна реформа та розвиток структур для демократичного управління"

та "сприяння процвітанню для всіх" стосуються аспектів проблем переходу до ринкової економіки, які були визначені Банком. В рамках першого з цих аспектів ООН пропонує заходи з реформування судової системи, зміцнення громадських інституцій, державного керівництва та відповідальності державних посадових осіб, посилення управління охороною довкілля та гармонізації українського законодавства з міжнародними нормами. В рамках другого аспекту ООН пропонує заходи з вирішення проблеми незадовільних екологічних умов, які впливають на бідних, та зі зменшення масштабів тіньової економіки, а також інші заходи зі зменшення бідності. Інші два аспекти - це "покращання найважливіших показників здоров'я", в основному стосовно ВІЛ/СНІД та сексуального здоров'я у більш загальному сенсі, туберкульозу, здоров'я матерів та дитячої смертності" та "боротьба за права людини та рівність статей".

Додаток 1 Політична оцінка

Дотримання Статті 1

Україна пройшла через складні політичні випробування, і зараз знаходиться на надзвичайно важливому етапі свого перехідного періоду. Демократичні вибори Президента Віктора Ющенка знову підтвердили прихильність України до принципів багатопартійної демократії та плюралізму, які містяться у Статті 1 Угоди про заснування Банку. Ключові засади демократичної держави – прозорі вибори, незалежний парламент, активне громадянське суспільство та верховенство права – були посилені в результаті довгого виборчого процесу.

Політична підзвітність

Надзвичайні події листопада та грудня 2004 року, під час яких суперечності щодо процесу та офіційних результатів другого туру президентських виборів, який відбувся 21 листопада, призвели до масових демонстрацій по всій країні, були поворотним пунктом для ситуації щодо політичної підзвітності в Україні. Вибори є ключовим моментом, проте вони не є єдиним "моментом підзвітності" у демократії. Президентські вибори 2004 року створили надзвичайно сприятливу можливість поставити питання про відповідальність керівництва, яке у дуже невеликій мірі відображало різноманітність поглядів виборців, та уряду, який поглибив поділ між державою та суспільством.

Мільйони українських громадян прийшли 21 листопада на виборчі дільниці з думкою про саме цю мету. Проте, внаслідок, як стверджується, надмірного втручання у хід виборів з боку державних органів та засобів масової інформації, що діяли від імені чинної на той момент влади, а також недоліків процесу підрахунку голосів, існувала можливість нехтування волею електорату. Хоча результати були оскаржені у декількох виборчих округах, щодо яких надійшли повідомлення про недотримання відповідних процедур, звичайними юридичними процедурами розслідування звинувачень у порушеннях законодавства було знехтувано, і Центральна виборча комісія (ЦВК) поспішила оголосити переможцем виборів тодішнього Прем'єр-Міністра, Віктора Януковича. Це було зроблено незважаючи на звіти від незалежних українських та міжнародних спостерігачів за виборами, які висловили сумніви у прозорості процесу голосування.

Наприклад, Комітет виборців України, незалежна громадська організація, що мала вже більш ніж десятирічний досвід моніторингу виборчих кампаній, зробила висновок, що "голосування у другому турі 21 листопада було проведене з масовими та систематичними порушеннями виборчого законодавства, прав людини та міжнародних стандартів справедливих виборів. Результати, які були оголошені Центральною виборчою комісією, не відображають волю українських виборців". Спостерігачі від ОБСЄ та Парламентських Асамблей Ради Європи, Європейського Союзу та НАТО аналогічно повідомили, що другий тур виборів "не відповідав значній кількості зобов'язань, взятих в рамках ОБСЄ, ... щодо проведення демократичних виборів", і що "серйозні недоліки", виявлені у першому турі виборів, не були виправлені. "Взагалі", згідно їхніх висновків, "державні виконавчі органи та Центральна виборча комісія (ЦВК) виявили недостатнє бажання до проведення реально демократичного виборчого процесу".

Така інтерпретація проведення виборів та думка про сумнівність їхніх результатів також поділялись Європейською мережею організацій з моніторингу виборів (ENEMO), групою громадських організацій з 16 країн колишнього Радянського Союзу та Східної Європи, яка залучила групу з 1000 спостерігачів на другий тур виборів.

Вважаючи, що результати виборів були спотворені, десятки тисяч демонстрантів зібрались на Майдані Незалежності в Києві ("Майдан"), де вони встановили наметові містечка та почали мирну кампанію за перегляд результатів виборів. Хоча у деякі моменти напруга була дуже великою, процес залишався мирним, і нарешті була розпочата відповідна законна процедура перегляду проведення виборів у Верховній Раді (парламенті), і Верховному Суді. У Постанові, прийнятій 27 листопада, Верховна Рада оголосила результати другого туру президентських виборів недійсними і висловила недовіру Центральній виборчій комісії. 1 грудня представники обох політичних таборів разом з Президентом Леонідом Кучмою, строк повноважень якого закінчувався, та міжнародними посередниками від ЄС, ОБСЄ, Польщі та Литви досягли згоди щодо внесення змін до законодавства про вибори та прийняття пакету конституційних реформ, які перерозподілять повноваження між виконавчою та законодавчою гілками влади. 5 грудня Верховний Суд скасував результати виборів та виніс ухвалу про проведення повторного другого туру виборів через три тижні. Рішення Суду, яке не підлягало оскарженню, базувалось на його висновках про наявність масштабних порушень виборчого законодавства та незаконність дій ЦВК щодо оголошення Віктора Януковича переможцем виборів до відповідного розгляду скарг протилежної сторони.

Віктор Ющенко виграв повторні вибори 26 грудня, набравши 52% голосів порівняно з 44% голосів, набраними Віктором Януковичем. Комітет виборців України знову організував широкомасштабну спостережну місію на повторному турі виборів, і зробив висновки, що було досить мало порушень, які мали в основному технічну природу, яка не могла вплинути на результати голосування. Згідно ОБСЄ, яка направила найбільшу в її історії групу спостерігачів (1370 спостерігачів з 44 країн), проведення президентських виборів "значно наблизило Україну до дотримання зобов'язань щодо проведення виборів, прийнятих в рамках ОБСЄ, та стандартів Ради Європи і інших європейських стандартів". Умови проведення передвиборчої кампанії були значно більш рівноправними, ніж у попередніх турах, як зазначили спостерігачі ОБСЄ, і основні засоби масової інформації надавали виборцям більш збалансовану інформацію про проведення виборчої кампанії. Хоча сторона, яка програла повторний другий тур виборів, оскаржила його результати в суді, цей позов не був задоволений. і результати виборів були визнані законними більшістю українських виборців та міжнародною спільнотою.

В кінці довгого та іноді напруженого виборчого процесу, було реально поставлене питання про відповідальність політичних лідерів перед виборцями завдяки політичній активності громадян України, підтримці, яку вони отримали від парламенту та рішення Верховного Суду. Це далі підтвердило прихильність України до демократичної практики та верховенства права. Угода щодо конституційної реформи, яка сприяла послабленню напруги, також може сприяти подальшому просуванню України по шляху демократії. Реформи

передають частину повноважень від виконавчої гілки влади до парламенту, і, в рамках виконавчої влади, від Президента до Прем'єр-Міністра. Ці заходи будуть введені в дію між кінцем 2005 року та початком 2006 року. Вони створять механізми необхідних противаг, які відсутні в рамках Конституції 1996 року, яка сконцентрувала владу в руках Президента. Вони сприятимуть тому, що Україна залишиться на шляху представницької демократії та відповідальності, яка в інших країнах має тісний зв'язок з успішністю переходу до ринкової економіки. Парламентські вибори, які мають відбутись весною 2006 року, будуть першим випробуванням рішучості влади до дотримання норм і стандартів демократії згідно до нових положень Конституції. Це включає повністю пропорційну систему голосування, яка має забезпечити додаткові стимули для розвитку партій.

Верховенство права

У відповідності до Конституції, в Україні "визнається і діє принцип верховенства права". Дії Верховного Суду під час політичної кризи листопада та грудня 2004 р. продемонстрували, що розділення гілок влади може функціонувати належним чином, і що принцип верховенства права може виконуватись. Проте, все ще є численні випадки, коли можуть виникати запитання щодо незалежності судової системи та ефективності обмеження державної влади. Нові органи влади визнають існування цієї проблеми та визначили заходи, які необхідні для посилення верховенства права та боротьби з порушеннями з боку корумпованих суддів та посадових осіб.

Звертаючись до аудиторії потенційних інвесторів у Нью-Йорку в березні 2005 р., діючий Міністр юстиції України Роман Зварич визнав, що "Наші суди є корумпованими. Нашим суддям не можна довіряти. Це є просто правда". Результати опитувань та конкретні випадки підтримують цю оцінку. Аналогічно, адміністративна корупція та так звана "приватизація держави" ("state capture") – яка включає корупцію на найвищих щаблях влади, де встановлюються правила гри – досягли найвищих рівнів серед країн регіону перехідної економіки, згідно до проведеного ЄБРР та Світовим банком Опитування щодо підприємницького середовища та ефективності діяльності підприємств. Згідно до Індексу сприйняття корупції організації "Transparency International" за 2004 рік, Україна зайняла 122 місце серед 146 країн, і є п'ятою з кінця списку країн з перехідною економікою. Відповідно до величини Індексу сприйняття корупції, що дорівнює 2,2 з можливих 10 пунктів (де 10 означає найменший рівень корупції), показник України ставить її у категорію країн з "корупцією, що лютує", згідно до організації "Transparency International".

Перш за все, необхідно визнати та прийняти масштаби проблеми до того, як можна мати обгрунтовану надію щодо її вирішення, і здається, що українські органи влади готові це зробити. У реальності, результати їхньої діяльності при владі будуть оцінені електоратом у значній мірі виходячи з того, наскільки вони зможуть реалізувати верховенство права, зменшити рівень корупції та зруйнувати систему капіталізму для наближеного кола осіб, яка була побудована їхніми попередниками. До цього часу органи влади не запровадили комплексної антикорупційної програми, якій надавалося б велике значення. Подібні програми в Україні (та в інших країнах) раніше не мали великого успіху. Замість цього, вони зосереджуються на сферах, де корупція становила значну проблему – на

найвищих та нижчих рівнях – та на розробці більш конкретних ініціатив для її подолання. Заходи з утвердження верховенства права та боротьби з корупцією, які були оголошені протягом перших кількох місяців 2005 року, включають наступні:

- Судова реформа, яка має сприяти більшій прозорості прийняття судових рішень, спрощенню одержання інформації про судові рішення, вдосконаленню ресурсної бази судової системи та покращанню навчання та оплати праці для суддів. Існує також потреба у більш суворому виконанні судових рішень, що потребуватиме вдосконалення дисципліни у виконавчій гілці влади та реформування системи виконання судових рішень, правоохоронних органів та державної служби.
- Посилення повноважень Міністерства юстиції щодо ініціювання дисциплінарних процедур щодо суддів, викритих у корупційній діяльності.
- Відродження кампанії "За чисті руки" з боку Міністерства юстиції, яка включатиме прийняття зобов'язань з боку державних службовців на всіх рівнях щодо прозорої роботи, з впровадженням механізмів моніторингу та санкцій з метою забезпечення повної участі всіх відповідних осіб. Міністерство юстиції також готує проект "Кодексу державної служби", який має забезпечити більшій рівень розкриття інформації з боку державних службовців та зменшення сфери конфлікту інтересів.
- Створення Національного бюро розслідувань, що матиме штат у 5000 осіб з метою боротьби з корупцією у найвищих ешелонах влади. Цей захід був схвалений Міністерством внутрішніх справ, Генеральною прокуратурою та Радою національної безпеки та оборони.
- Зміни в організації та діяльності Міністерства внутрішніх справ, включаючи спрощення процедур для Державної автоінспекції з метою зменшення хабарництва.
- Радикальна перебудова та очищення митної служби, включаючи більш суворий контроль працівників митної служби, встановлення веб-камер на прикордонних пропускних пунктах та більш регулярного проведення перевірок Міністерством внутрішніх справ та Службою безпеки України.
- План швидкого просування реформи державної служби та "скорочення армії бюрократів" в країні, з одночасним підвищенням заробітної плати.
- Плани дерегуляції та зменшення бюрократизму, що має зменшити можливості для державних службовців вимагати хабарі від підприємств та громадян – це включає спрощення процедур ліцензування та реєстрації, обмеження кількості перевірок та встановлення процедури "єдиного вікна" для відкриття нових підприємств.
- Нарешті, існує низка інших політичних ініціатив, які мають притаманні їм складові боротьби з корупцією: скасування податкових пільг для вибраних підприємств, покращання управління державними підприємствами та збільшення їхньої прозорості (особливо щодо монополій); припинення схем використання трансфертних цін та проведення розгляду можливих незаконних дій під час минулих приватизаційних процесів, які призвели до проблем "приватизації держави".

Громадянські права та права людини

Конституція гарантує захист всіх основних прав і свобод, і ці положення у значній мірі виконуються. Проте, на протязі останніх двох років правозахисні групи відзначили досить часті порушення у деяких сферах, зокрема, щодо свободи засобів масової інформації.

Україна має значну кількість телевізійних, радіомовних, електронних та друкованих засобів масової інформації, проте концентрація власності у руках держави та низки бізнесових груп, близьких до держави, а також наявність задокументованих випадків політичного втручання у діяльність незалежних засобів масової інформації, обмежили різноманітність поглядів, що висловлювались засобами масової інформації на протязі періоду попередньої Стратегії. Масштаби користування Інтернетом на протязі попередніх двох років продовжували зростати, що стало стимулом для колишніх органів влади розпочати моніторинг публікацій в мережі Інтернет, та передати контроль домену "ua" від приватної фірми до Служби безпеки України (СБУ). До кінця 2004 року органи влади часто здійснювали втручання у діяльність служб новин засобів масової інформації шляхом видання так званих "темників", або циркулярів, які диктували природу та суть новин, які могли повідомлятися. Були також випадки залякування журналістів шляхом використання законодавства про наклеп, відкликання ліцензій та надмірних перевірок з боку санітарної служби та органів пожежної безпеки. В 2004 році ведучий опозиційний сайт "Українська правда" був звинувачений у наклепі двома особами, пов'язаними з Адміністрацією Президента. Вони просили суд про накладення арешту на майно та банківські рахунки власників сайту на період слухання справи. Протягом того ж року був обмежений доступ до закордонних засобів масової інформації, напередодні виборчої кампанії, коли була знята з ефіру радіостанція "Свобода". Ці та інші випадки призвели до того, що українські засоби масової інформації були оцінені громадською організацією "Freedom House" як такі, що не є вільними.

Після приходу до влади - частково за сприяння незалежних засобів масової інформації, наприклад, П'ятого каналу, передачі якого транслювались на великих екранах протестуючим на Майдані Незалежності під час Помаранчевої Революції – адміністрація Ющенка прийняла зобов'язання щодо створення конкурентного справедливого ринку для засобів масової інформації (включаючи опозиційні засоби масової інформації), у відповідності зі стандартами Ради Європи. У цьому напрямку були здійснені наступні кроки:

- Секретаріат Президента публічно оголосив, що він більше не буде видавати "темники".
- Заступник Прем'єр-Міністра з гуманітарних питань, Микола Томенко, оголосив плани трансформування державних засобів масової інформації у громадське телебачення, за зразком британської компанії BBC або PBS у Сполучених Штатах.
- Українські органи влади намагаються встановити більш тісне співробітництво з Радою Європи у галузі засобів масової інформації, зробивши спеціальний запит щодо надання допомоги у реформуванні законодавчої бази та покращання умов для більшого плюралізму та незалежності засобів масової інформації.

- Президент Віктор Ющенко пообіцяв лібералізувати видачу ліцензій на теле- та радіомовлення, яке зараз сконцентроване в руках трьох сильних політичних кланів, з метою створення справді конкурентного та різноманітного інформаційного простору.
- Нарешті, Віктор Ющенко зобов'язався активно сприяти розслідуванню нерозкритого вбивства інтернет-журналіста Георгія Гонгадзе, обезголовлене тіло якого було знайдене поблизу Києва у 2000 році.

Одна зі сфер, що викликають занепокоєння стосовно дотримання прав людини - це дискримінація жінок у процесі прийому на роботу. Конституція забороняє дискримінацію на основі статі, раси, релігії або інвалідності. Проте відсутнє ефективне впровадження цих положень. Наприклад, як Уряд, так і приватні компанії регулярно вказують стать працівників в оголошеннях про прийом на роботу. Більше того, дискримінація по відношенню до жінок та сексуальні домагання на роботі продовжують бути загальною проблемою. Хоча Кодекс законів про працю містить положення про рівну оплату за рівну роботу, падіння економіки протягом останнього десятиліття спричинило непропорційно велику шкоду жінкам. Жінки мають набагато більшу ймовірність бути звільненими з роботи, ніж чоловіки.

Ще одна сфера, яка викликає певне занепокоєння - це торгівля людьми. Згідно до звіту Державного департаменту США з торгівлі людьми за 2004 рік, "Україна є джерелом, з якого жінки та дівчата незаконно вивозяться до Європи та Близького Сходу з метою сексуальної експлуатації, а чоловіки вивозяться до Європи та Північної Америки для примусової праці. Через Україну також здійснюється транзит у значних масштабах жертв з Азії та Молдови, які незаконно вивозяться у західному напрямку. Протягом останнього року збільшились масштаби незаконного вивезення дітей з України, особливо сиріт. Уряд України до цих пір не забезпечує повного дотримання мінімальних стандартів щодо викорінення незаконного вивезення людей; проте, докладаються значні зусилля до цього. Незважаючи на обмеженість ресурсів, Україна продовжує досягати успіхів у боротьбі з незаконним вивезенням людей, що демонструється стабільним зростанням кількості випадків судового переслідування та засудження за відповідні злочини. Проте поки що відсутні достатні результати у впровадженні Комплексної програми протидії торгівлі людьми, координування дій з правоохоронними органами країн, у які здійснюється торгівля, та боротьби з корупцією на рівні урядових органів. Верховна Рада України має прийняти зміни до Кримінального кодексу, які мають посилити законодавство для протидії торгівлі людьми".

Збільшується участь громадських організацій у наданні послуг з підтримки жертв торгівлі людьми, і підтримується постійне співробітництво цих громадських організацій з урядовими установами. Діючі органи влади нещодавно повідомили про свої наміри боротися з незаконним перевезенням людей через кордон та розширити співробітництво зі своїми сусідами, особливо з Молдовою, щодо незаконних перевезень через територію Придністров'я. Ці заходи, поєднані з програмою, спрямованою на зменшення корупції та посилення правоохоронних органів, можуть покращити показники країни щодо усунення незаконної торгівлі людьми.

Зовнішні стосунки

Після приходу до влади в січні 2005 р., адміністрація Ющенка прискорила рух України у напрямку до європейської інтеграції, мета щодо якої була висловлена вже давно. У своїй інаугураційній промові Президент Віктор Ющенко прямо сказав, що місце України - в Європейському Союзі. У промові на засіданні Парламентської Асамблеї Ради Європи через два дні після цього він сказав, що європейський вибір України став реальністю, і що він є незворотним. Зараз вже підготовлена Національна стратегія європейської інтеграції, яка має стати основним документом для реалізації політики європейського вибору України. Загальна основа стосунків Європейського Союзу з Україною визначається Договором про партнерство і співробітництво, який вступив в дію у 1998 році на початковий десятирічний період. З прийняттям Політики європейського сусідства в 2003 ЄС розпочав процес формулювання спеціальних Планів дій для сусідніх країн. Плани дій розробляються у якості інструментів для впровадження конкретних аспектів Договору про партнерство і співробітництво в рамках більш чітко визначеного графіку. План дій ЄС та України, який складений на трирічний період, був обговорений в кінці 2004 року та узгоджений 21 лютого 2005 р. На додаток до реалізації Плану дій ЄС та України, було узгоджено, що ЄС має додатково збільшити підтримку у десяти галузях співробітництва на основі пропозицій, які були спільно зроблені Комісією та Секретаріатом Ради Європи.

Разом з бажанням вступу до ЄС, українські органи влади чітко визначили свій намір у найближчому майбутньому приєднатись до НАТО. 22 лютого 2005 р. в Брюсселі Президент Віктор Ющенко підтримав інтеграцію України у євроатлантичні інституції та членство в блоці НАТО. Це означає різкий поворот в протилежний напрямок від політики, яка була прийнята колишнім урядом в останній рік його перебування при владі. В той час як досить широкі верстви суспільства підтримують ідеї щодо зближення з ЄС, щодо членства в НАТО громадська думка в Україні щодо членства в НАТО є в більшій поляризованій.

Після недавніх виборів стосунки між Україною та Сполученими Штатами значно покращились. В результаті візиту Президента Віктора Ющенка до Сполучених Штатів, який відбувся в квітні 2005 року та включав виступ Віктора Ющенка на спільному засіданні обох палат Конгресу США, були досягнуті домовленості щодо скасування обмежень у галузі торгових стосунків з США в рамках поправки Джексона-Веніка, щодо підтримки вступу України до СОТ та послаблення обмежень на поїздки між двома країнами. США також пообіцяли додаткову підтримку для демократії в Україні.

Хоча покращання стосунків з західними країнами є чітким пріоритетом політики, українські органи влади в рівній мірі мають наміри щодо підтримання дружніх та взаємовигідних зв'язків з Росією, найбільшим торговим партнером України. Президент Віктор Ющенко та Прем'єр-Міністр Юлія Тимошенко мали конструктивні зустрічі з Президентом Росії Володимиром Путіним з питань двосторонньої торгівлі та співробітництва у галузі безпеки. Президент Віктор Ющенко також зустрівся з визначними представниками підприємницьких кіл Росії в Києві, де він запевнив їх у безпеці їхніх прав власності в Україні та гарантував рівноправні умови для інвестицій.

Додаток 2 ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Останні події в галузі економіки: Вибори Президента Віктора Ющенка та призначення уряду, який має наміри прискорити впровадження реформ, було найбільш значною подією в Україні після здобуття нею незалежності в 1991 році. Новий уряд вже надав чіткі сигнали щодо своїх намірів домагатися вступу в ЄС, забезпечення вищого рівня життя для всього населення та покращання інвестиційного клімату у якості своїх основних пріоритетів, що має бути досягнуто шляхом швидшого та більш послідовного впровадження реформ.

Незважаючи на те, що урядом Януковича був досягнутий вищий рівень економічного зростання, ніж це очікувалось - не в останній мірі внаслідок особливо сприятливого сполучення факторів, включаючи більший, ніж очікувалось, попит Росії, високі ціни на основні експортні товари - метал та продукцію хімічної промисловості, та продовження зростання внутрішнього попиту рівень зростання ВВП становив 12% - значно вище за більшість початкових оцінок. Щодо аспекту пропозиції, зростання відбувалось у більшості галузей, включаючи сільське господарство, після високого врожаю зерна, а також внаслідок значного підйому у будівництві.

Позитивний внесок у економічне зростання від балансу зовнішньої торгівлі означав, що стан зовнішнього платіжного балансу залишався дуже стабільним, що відобразилось у значному розмірі позитивного сальдо з поточних операцій. На додаток до цього, дефіцит бюджету залишався на низькому рівні. Проте, втручання НБУ на валютному ринку з метою забезпечення стабільності обмінного курсу призвело до продовження значного зростання обсягу грошової маси. Хоча це в основному балансувалось значним зростанням попиту на гроші, в 2004 році почав зростати рівень інфляції. Основними факторами зростання інфляції було високі ціни на продовольчі товари та нафту.

Проте, ця в основному сприятлива ситуація була серйозно погіршена внаслідок прийнятого у другій половині 2004 р. рішення уряду послабити бюджетну політику (що призвело до підвищення інфляційного тиску) і потім внаслідок значного зменшення рівня банківських депозитів в кінці 2004, коли політична невизначеність досягла піку. Більше того, зростання ВВП уповільнилось на початку 2005 року – до 5,4% за перші три місяці року (у річному вимірі), коли зменшився обсяг виробництва промислової продукції, в той час, коли рівень інфляції залишався досить високим (індекс споживчих цін в березні був на рівні 14,7% (у річному вимірі), а індекс цін виробництва залишився на тому ж рівні більше 20% (у річному вимірі), що і в лютому).

Монетарна та курсова політика: До квітня 2005 р. монетарна політика в основному залежала від політики підтримання фактичної прив'язки до долара США (на рівні приблизно 5,3 грн./1 дол. США). Ця політика на початку була дуже успішною, тому що вона створювала чіткий опорний показник для протидії інфляції. Проте, така політика має притаманну їй інфляційну природу, тому що призводить до значних величин сальдо платіжного балансу, обмеженими можливостями стерилізації грошової маси та невизначеністю щодо стабільності попиту на гроші, і це вже протягом довгого часу викликало занепокоєння.

На протязі перших місяців 2005 року новий уряд почав переговори з НБУ щодо майбутньої монетарної та курсової політики. Це призвело до початкового номінального підвищення валютного курсу на приблизно 5% щодо долару США, хоча зараз немає визначеності щодо того, чи це є кроком до більшої гнучкості валютного курсу, що, можливо, буде поєднуватись з поступовим переходом до встановлення цільових показників інфляції.

Більша гнучкість обмінного курсу, як можна практично гарантовано стверджувати, потребує усунення деяких обмежень на валютному ринку. Були вже зроблені деякі попередні кроки для цього, включаючи скасування обмеження щодо не більше ніж 2% відхилення від офіційного валютного курсу, яке було встановлене НБУ у жовтні минулого року, коли це обмеження було необхідне для захисту валютного курсу. НБУ також погодився на скасування вимоги про обов'язковий продаж 50% від експортних валютних надходжень. Незважаючи на це, необхідна загальна зміна політики для того, щоб дати НБУ більші можливості для контролю зростання грошової маси, навіть якщо це потребуватиме додаткових зусиль для оцінки можливого впливу зміни рівня відсоткових ставок на ділову активність.

Одною з важливих підстав для того, щоб дозволити більшу гнучкість обмінного курсу є ймовірність подорожчання національної валюти в реальних термінах. Протягом останніх двох років вартість національної валюти в реальних термінах знизилась, в основному внаслідок різкого падіння курсу долара по відношенню до євро. Заниженість в результаті цього вартості національної валюти створила дотикові стимули для зростання експорту. З врахуванням перспективи подальшого зростання сальдо балансу зовнішньої торгівлі та більшого надходження інвестицій ймовірно, що зросте тиск на обмінний курс у напрямку підвищення курсу гривні. Допущення деякого номінального підвищення курсу гривні виявляється найкращим методом протидії цьому тиску. Ймовірно, що таке підвищення не матиме значного впливу на конкурентоспроможність внаслідок низького рівня заробітної плати.

Така зміна політики повинна мати два очевидних наслідки. По-перше, вона має стати фактором зменшення інфляції, якщо буде здійснене також деяке обмеження витрат у бюджетній політиці, хоча існуючий рівень інфляції згідно індексу цін виробництва дозволяє передбачати, що в цьому році рівень зростання інфляції за індексом споживчих цін не буде значно знижуватись. По-друге, ймовірним є зростання резервів у іноземній валюті, проте більш повільне, ніж раніше. Обсяг резервів у вересні 2004 р. зріс до приблизно 12,5 млрд. дол. США, але після цього у останньому кварталі 2004 р. він зменшився внаслідок політичної нестабільності. Після цього обсяг резервів відновився (до 11,9 млрд. дол. на кінець березня), що значно перевищує тримісячний обсяг імпорту товарів та послуг, і протягом року очікується подальше зростання резервів.

Бюджетна політика: В середині 2004 року уряд Януковича збільшив бюджетні витрати, і після цього більше ніж подвоїв з вересня 2004 р. розмір мінімальної пенсії, що коштувало приблизно 13 млрд. грн. на рік (більше 3% від ВВП). Ці рішення призвели до зміни початкового прогнозу бюджетного дефіциту на 2004

у 0,9% від ВВП до 3,4% від ВВП (за оцінкою ЄБРР), і фактична величина первинного бюджетного дефіциту досягла 2,5% від ВВП. Попередній уряд також залишив новому уряду серйозну проблему періодичних витрат. До того моменту бюджетна політика була в основному обгрунтованою, і на протязі декількох років бюджетний дефіцит був на низькому рівні, з профіцитом до сплати відсотків. Низький рівень бюджетного дефіциту сприяв стабільному зменшенню відношення державного боргу до ВВП від 46% в 2000 році до 26% в 2004 році.

Проте існує суттєва невизначеність щодо фактичних показників виконання бюджету в 2004 р. (включаючи заборгованість з повернення ПДВ, які, як вважається, дорівнюють приблизно 7,5 млрд. грн.). За оцінками МВФ дефіцит склав як мінімум 4,5% від ВВП. Проте, згідно опублікованих показників, з урахуванням боргових виплат на рівні приблизно 9 млрд. грн., потреби у фінансуванні на 2004 рік становили приблизно 20 млрд. грн. і могли бути легко компенсовані вищими за очікувані надходженнями від приватизації та внутрішніми і зовнішніми запозиченнями.

В 2005 році проблеми будуть значно більшими, частково внаслідок того, що уряд взяв на себе зобов'язання реалізувати підвищення пенсій та має наміри виконати свої власні передвиборчі обіцянки, хоча не очікується таке ж зростання податкових надходжень, як у 2004 році. У кінці березня Верховна Рада затвердила Державний бюджет нового уряду на 2005 рік з дефіцитом всього 6,8 млрд. грн. (1,6% від ВВП). Це має бути досягнуто шляхом застосування обгрунтованих та необхідних заходів, включаючи скасування податкових пільг та збільшення доходів в результаті вдосконалення управління державними підприємствами. Проте, бюджет також базується на оптимістичних прогнозах щодо доходів - передбачається загальне збільшення на 30%. Це включає також більш високий прогноз щодо зростання ВВП у 2005 році на 8,2% (порівняно з початковою оцінкою у 6,5%, що дорівнює поточному прогнозу ЄБРР).

Необхідні фінансові витрати в бюджеті 2005 року складають 15 млрд. грн. (повернення боргів та дефіцит бюджету). Передбачається покрити ці витрати за рахунок надходжень від приватизації (6,8 млрд. грн.), внутрішніх запозичень (гранична межа була збільшена з 4 млрд. грн. до трохи більше ніж 6 млрд.), і залишку - з зовнішніх джерел, в основному зі Світового банку. Проте показники Державного бюджету не включають дефіциту пенсійного фонду (який має бути самофінансований). За даними на середину березня, пенсійний фонд мав дефіцит, який був покритий з бюджету та фінансований за рахунок запозичень на внутрішньому ринку. На 2005 рік в цілому ЄБРР прогнозує консолідований бюджетний дефіцит на рівні 3% від ВВП, що збільшує нестачу коштів на приблизно 8 млрд. грн. (1,5 млрд. дол. США). Уряд зазначив, що будь-який дефіцит коштів буде покритий за рахунок запозичень на внутрішньому ринку, хоча можлива необхідність додаткових запозичень з іноземних комерційних джерел. Проте малоімовірно, що уряд стикнеться з будь-якими реальними проблемами у одержанні додаткового фінансування на ринку.

Незважаючи на це, така ситуація демонструє важливість потреби у проведенні більш глибокої бюджетної реформи. Деякі кроки вже були зроблені з

впровадженням нижчих ставок податку на доходи фізичних осіб та на прибуток підприємств, а також пенсійною реформою з початку 2004 р. Ймовірно також, що новий уряд введе в дію Податковий кодекс, включаючи нижчу ставку ПДВ, реформує Державну податкову адміністрацію, і в цілому, забезпечить більш низькі рівні мит, платежів та ін. з метою зменшення бази корупції та збільшення загального обсягу доходів. Проте для підвищення цілеспрямованості деяких програм витрат необхідні додаткові заходи, для зменшення витрат та для досягнення соціальних цілей цих програм.

Зовнішньоекономічний сектор: У 2005 році ймовірно, що Україна матиме в сьомий раз підряд позитивне сальдо платіжного балансу, на рівні 5,3% від ВВП (після сальдо в розмірі 10,5% від ВВП в 2004 році). Хоча очікується уповільнення росту експорту, сальдо платіжного балансу залишиться позитивним, і платежі за транзит газу забезпечать традиційне перевищення експорту послуг над імпортом, і обсяги грошових переказів, серед яких основну частину становлять перекази працюючих за кордоном, залишаться дуже значними. Баланс капітальних інвестицій коливався значно більше, і, без сумніву, відчував значний вплив великих обсягів вивезення капіталу наприкінці минулого року. Проте, двома основними тенденціями, які мають продовжуватись і цього року, є зростання запозичень з боку уряду, енергетичних компаній та банків, та стабільне зростання обсягу прямих іноземних інвестицій.

Очікується, що зовнішній борг зросте порівняно з оцінюваною величиною 30,5 млрд. дол. США в кінці 2004 року. Найбільш швидко зростаюча складова зовнішнього боргу - це середньострокові запозичення приватного сектору, які досягли в кінці 2004 року 6,7 млрд. дол. США. Це включає випуск єврооблігацій декількома підприємствами після успішного повернення держави на ринок Єврооблігацій, а також синдіковані позики декількох великих банків. В цьому році очікується подальше зростання, хоча воно, ймовірно, буде обмежуватись лише тими підприємствами, які можуть виконати вимоги звітності для такого випуску. Короткостроковий борг дорівнює 10,4 млрд. дол. США. Це включає в основному торгові кредити, хоча минулого року ця складова також була збільшена за рахунок реструктуризації 1,4 млрд. дол. США боргів за газ НАК "Нафтогаз України" (які мають компенсуватись за рахунок деякої частини майбутніх платежів за транзит газу).

Державний середньостроковий та довгостроковий борг складав в кінці 2004 року 12,9 млрд. дол. США, при цьому більшість запозичень минулого року надійшла від двох успішних випусків єврооблігацій³.

ЄБРР очікує, що цього року уряд позичить до 2 млрд. дол. США, в основному від ринку єврооблігацій, причому частина надходжень буде використана для рефінансування існуючого боргу.

Малоймовірно, що держава матиме будь-які проблеми у виконанні своїх зобов'язань зі сплати зовнішніх боргів. Незважаючи на високий рівень боргу,

³ В 2003 році Україна випустила єврооблігації на суму 1 млрд. дол. США під 7,65%. У лютому 2004 р. вона випустила єврооблігації на 7 років, на суму 600 млн. дол. США під 6,875%; у липні вона випустила облігації з плаваючою відсотковою ставкою на 5 років, на суму 500 млн. дол.

коефіцієнти зовнішнього боргу зменшились, і коефіцієнт обслуговування боргу для державних боргових зобов'язань складає набагато менше 10%. Є адекватні джерела фінансування, і різниця між ціною купівлі та ціною продажу українських облігацій на протязі останніх двох років стабільно знижувалась (з лише невеликою перервою в кінці 2004 року) з приблизно 430 базових пунктів в жовтні 2003 року до приблизно 200 базових пунктів зараз. Це частково відображає загальне поліпшення для всіх позичальників на ринках країн з економікою, що розвивається, але й більш конкретно відображає визнання покращення перспектив для України. Це, в свою чергу, відобразилось у більш сприятливих кредитних рейтингах. Підвищення рейтингів включає рейтинг агентства "Fitch" (з B+ до BB-) та покращання прогнозу від "Moody's" протягом першого кварталу 2005 року.

Сприйняття ринком спроможності України покривати свої фінансові потреби було б покращене, якби уряд досяг успіху в укладенні нової угоди чи взаєморозуміння з МВФ. Ймовірно, що новий уряд виявить більшу рішучість у вирішенні нагальних бюджетних питань, наприклад, потреби у більш жорстких заходах бюджетної політики, а також питань, що викликають занепокоєння МВФ, щодо потреби у більшій гнучкості валютного курсу. Покращання співробітництва з МВФ майже гарантовано слугуватиме деяким запевненням для ринків. Такі результати, а також певні інші реформи також створять можливість для Світового банку продовжити надання коштів за другою Програмною системною позикою (PAL II) на суму 175 млн. дол. США та розглянути можливість надання більшого обсягу коштів в рамках третьої Програмної системної позики.

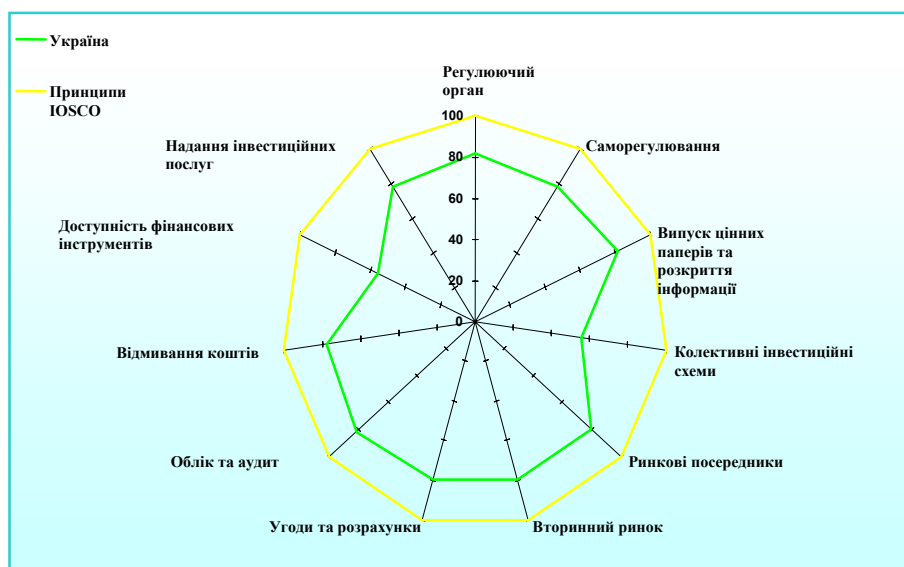
ДОДАТОК 3 РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

ЄБРР розробив та регулярно оновлює серію оцінок стану реформування законодавства у країнах операцій Банку, з особливою увагою до вибраних галузей, що стосуються інвестиційної діяльності: ринки капіталу, законодавство щодо підприємств та корпоративне управління, концесії, банкрутство, угоди з наданням гарантій та телекомунікації. Наявні процедури оцінюють як якість законодавства за його текстами (також розглядається як "обсяг") та фактичну реалізацію законодавства (також розглядається як "ефективність"). Всі наявні результати таких оцінок можна знайти на сайті www.ebrd.com/law. Цей Додаток представляє короткий опис результатів для України, разом з критичними коментарями юридичних експертів Банку, які проводили оцінку.

Ринки капіталу

Базове законодавство, яке регулює ринки цінних паперів в Україні, включає Закон України "Про цінні папери і фондову біржу" (1991 р.), Закон України "Про підприємства в Україні" (1991 р.), Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" (1996 р.) та Закон України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" (1997 р.). Ці закони змінювались декілька разів після їхнього прийняття та доповнюються великою кількістю постанов та положень, виданих Державною комісією з системи цінних паперів та фондового ринку. Ця Комісія, створена у 1995 р., є основним регулюючим органом на українському ринку цінних паперів. Згідно оцінки ЄБРР, зробленої у 2004 році, законодавства щодо ринків цінних паперів, законодавство України було оцінене як таке, що має "середню відповідність" щодо принципів Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO) (див. діаграму нижче).

Якість законодавства щодо регулювання ринків цінних паперів – Україна (2004 р.)

Примітка: Крайня точка кожної осі представляє ідеальний показник, тобто відповідність стандартам, викладеним в "Цілях та принципах регулювання цінних паперів" IOSCO. Чим більшою є "павутина", тим ближчим до цих принципів є

відповідне законодавство країни.

Джерело: Оцінка законодавства щодо ринків цінних паперів ЄБРР 2004

Незважаючи на значні реформи, впроваджені після прийняття минулої Стратегії ЄБРР, залишається простір для вдосконалення. Зокрема, правила, що вимагають розділення активів ринковими посередниками, зобов'язання щодо розкриття інформації щодо основних акціонерів в акціонерних компаніях та законодавча база моніторингу великих угод на вторинному ринку продовжують бути неадекватними. На додаток до цього, необхідно покращити можливості регулюючого органу щодо співпраці та обміну інформацією з іноземними органами влади.

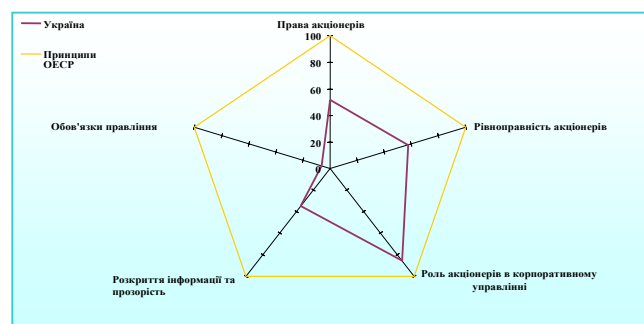
Після включення до "Чорного списку" Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF)⁴ Україна почала масштабну програму реформ, спрямованих на вирішення проблем, що викликали критику з боку FATF в 2002 та 2003 рр. Зокрема, в червні 2003 р. було прийняте нове законодавство, спрямоване на боротьбу з відмиванням грошей, яке зараз в основному відповідає *"Сорока рекомендаціям щодо відмивання грошей"* та *"Восьми спеціальним рекомендаціям щодо фінансування тероризму"*, виданим FATF. Після введення в дію та реалізації цих реформ в лютому 2004 р. Україна була виключена зі *"Списку країн, які не співпрацюють у сфері боротьби з відмиванням грошей"*.

Законодавство про підприємства та корпоративне управління

Основним джерелом законодавства щодо корпоративного управління в Україні Закон України "Про підприємства в Україні", Закон України "Про цінні папери і фондову біржу" та Закон "Про господарські товариства". Всі ці закони були прийняті в 1991 р., після здобуття Україною незалежності, та змінювались декілька разів після цього.

Згідно українського законодавства, можуть бути створені п'ять різних форм підприємств: акціонерні товариства ("АТ"), товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, товариства з повною відповідальністю та командитні товариства (аналогічні партнерствам з обмеженою відповідальністю). Є два типи АТ - відкриті та закриті. Відкрите АТ створюється шляхом публічного продажу акцій, акції закритого АТ розповсюджуються у приватному порядку серед акціонерів-засновників.

Якість законодавства щодо корпоративного управління – Україна (2003 р.)

Примітка: Крайня точка кожної осі представляє ідеальний показник, тобто відповідність принципам корпоративного управління ОЕСР. Чим більшою є "павутина", тим ближчим до цих принципів є законодавство країни щодо корпоративного управління.

Джерело: Оцінка галузі корпоративного управління ЄБРР 2003 р.

⁴ FATF є міждержавним органом, мета якого - розробка та реалізація політики, на національному та міжнародному рівні, з метою протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Див. www.fatf-gafi.org.

Згідно Оцінки галузі корпоративного управління ЄБРР 2003 р., українське законодавство в галузі корпоративного управління оцінюється як таке, що в дуже невеликій мірі відповідає принципам ОЕСР (див. діаграму вище). Зокрема, правила розкриття щодо інформації компанії були оцінені як неадекватні, обов'язки Правління компанії визначені як нечіткі та положення щодо прав акціонерів є недостатніми.

З метою вдосконалення законодавчої бази щодо підприємств, 1 січня 2004 р. були введені в дію Цивільний та Господарський кодекси, які запровадили суттєві зміни у існуючу законодавчу базу. Серед різних здійснених змін необхідно згадати можливість для приватної особи заснувати АТ, впровадження нових правил щодо обов'язкового зменшення статутного фонду та виключне право загальних зборів акціонерів вносити зміни до статуту та зареєстрованого статутного фонду. Останнє положення, як здається, неявно усуває раніше існуючі повноваження правління та/або наглядової ради приймати рішення про збільшення статутного фонду згідно до Закону "Про господарські товариства". Це є чітким покращання правил корпоративного управління. Крім цього, запровадження права акціонерів, що представляють 10% статутного капіталу компанії, вимагати зовнішнього аудиту компанії, є ще одним значним вдосконаленням у галузі захисту прав міноритарних акціонерів.

Незважаючи на можливий позитивний вплив перелічених реформ, досягненню результатів можуть зашкодити проблеми з застосуванням закону. Іноді нові положення суперечать одне одному, та створюють необхідність складних тлумачень з метою розуміння того, яке з положень має переважати. Зважаючи на особливу структуру нового Господарського кодексу, може бути сумнівним, що його положення будуть мати переважну силу порівняно з новими положеннями Цивільного кодексу, і наявність потенційно конфліктуючих інтерпретацій може привести до збільшення кількості судових позовів.

Концесії

Закон України "Про концесії" 1999 р. (Закон "Про концесії") слугує загальним базовим законом щодо концесій. На додаток до цього , Господарський кодекс 2003 року також містить положення щодо концесій. Закон "Про концесії" встановлює умови та процедури для концесій державної та комунальної власності, включаючи процедури відкритих публічних тендерів. Положення, що регулюють проектні угоди, надають досить чіткі вказівки щодо основних питань, які мають бути відображені, і залишаються досить гнучкими для того, щоб дозволити сторонам вільно обговорювати умови.

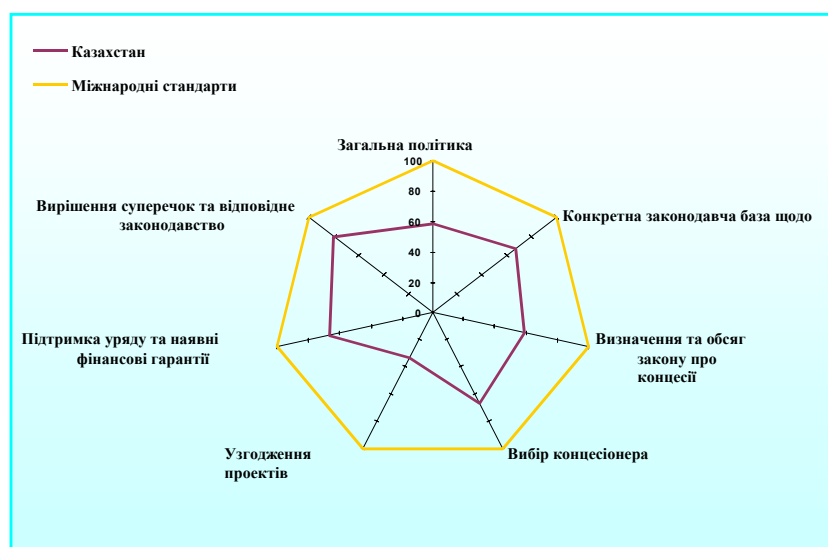
Хоча Закон "Про концесії" становить досить міцну законодавчу базу для розробки проектів Учасі приватного сектору в галузях інфраструктури та енергетики, проте були б бажані певні вдосконалення. Зокрема, Закон "Про концесії" є досить нерівномірним; хоча він чітко визначає сферу застосування, необхідні більш детальні правила проведення тендерів (тобто включення принципів прозорості, недискримінаційності, пропорційності та ефективності, чітке регулювання попередніх процедур відбору та процедур розгляду). Крім цього, необхідно покращити визначення зацікавлених

державних організацій та співробітництва між ними. Є також простір для вдосконалення Закону "Про концесії" гарантій кредиторам та правил втручання, тому що ці питання на цьому етапі залишаються неврегульованими.

На додаток до Закону "Про концесії", такі питання як ліцензування, закупівлі, розробка природних ресурсів та діяльність енергокомпаній регулюються низкою спеціальних галузевих законів, наприклад, Законом України "Про угоди про розподіл продукції", який стосується нафтогазового та гірничовидобувного секторів. Цей закон є досить адекватним, і згідно нього держава може надати приватному інвестору контракт, умови якого можуть обговорюватись, замість ліцензії. Цей закон також сприятиме приватним інвестиціям у зазначені галузі, шляхом надання певних податкових стимулів та пільг. У 1997 р., на прохання українських урядових органів, ЄБРР надав коментарі щодо цього закону.

Нещодавно проведена Оцінка ЄБРР законів про концесії визначила законодавство України як таке, що має "середню відповідність" щодо міжнародно-прийнятих стандартів. Як можна бачити на діаграмі нижче, хоча наприклад, загальні базові положення та положення щодо вирішення суперечок, є досить детально врегульованими, більшість інших аспектів, зокрема, вибір концесіонера, наявність фінансових інструментів та державна підтримка потребують значного покращання з метою виконання вимог сучасної нормативної бази, яка має сприяти участі приватного сектору. Ще одним аспектом, який вимагатиме уваги з боку органів влади, є розробка політики, відсутність якої робить будь-який закон, навіть ідеальний, дуже складним для впровадження.

Якість законодавства про концесії – Україна (2004 р.)

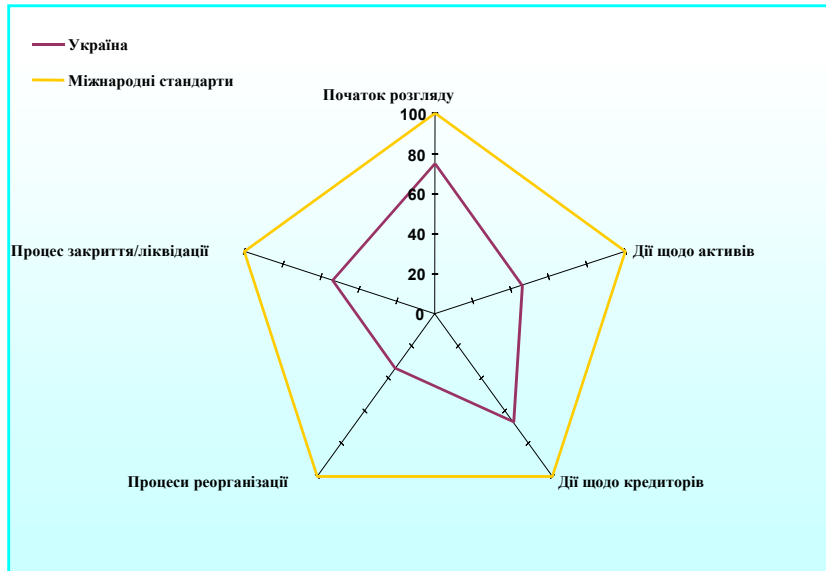

Примітка: Крайня точка кожної осі представляє ідеальний показник, тобто відповідність міжнародним стандартам, наприклад, Посібнику з законодавства UNCITRAL для приватно фінансованих інфраструктурних проектів. Чим більшою є "павутина", тим ближчим до цих стандартів є законодавство країни про концесії.

Джерело: Оцінка ЄБРР галузі концесій 2004 р.

Банкрутство

Банкрутство регулюється Законом "Про відновлення платоспроможності боржника та оголошення боржника банкрутом" (зі змінами) (далі - Закон "Про банкрутство"). Цей закон оцінюється як такий, що в дуже невеликій мірі відповідає міжнародним стандартам, згідно Огляду галузі ЄБРР, проведеного у 2003 р.

Примітка: Крайня точка кожної осі представляє ідеальний показник, тобто відповідність міжнародним стандартам, наприклад, Принципам Світового банку та керівним принципам щодо ефективної системи банкрутства та прав кредиторів Робочої групи UNCITRAL "Юридичні керівні принципи щодо законодавства про банкрутство", та іншим. Чим більшою є "павутина", тим ближчими до цих

стандартів є закони про банкрутство країни.

Джерело: Проект ЄБРР оцінки галузі банкрутства, 2003/4

Згідно наведеної вище діаграми, цей закон має суттєві недоліки щодо практично всіх аспектів банкрутства. Зокрема, Закон "Про банкрутство" містить практично ніяких ефективних положень щодо реорганізації. Згідно небагатьох включених до нього положень, немає вимоги незалежної оцінки плану реорганізації, досить мало передбачена участь всього загалу кредиторів та відсутній моніторинг впровадження плану. З врахуванням цих обмежень, здається малоімовірною можливість здійснення ефективною, прозорою та дієвою реорганізації у відповідності до цього закону. Крім цього, Закон не забезпечує вчасну передачу майна боржника арбітражному керуючому або уникнення сумнівних угод до оголошення банкрутства.

Наведені вище недоліки можуть бути оцінені як "критичні" або "граничні" недоліки стосовно їхньої важливості для базового функціонування адекватного закону про банкрутство. На додаток до цих фундаментальних проблем, Закон "Про банкрутство" містить ще декілька важливих недоліків. Зокрема, вимоги для початку процесу банкрутства є занадто складними; неадекватними є вимоги щодо кваліфікації арбітражного керуючого; немає положень щодо заліків; та, недостатніми є санкції за недотримання закону.

Хоча Закон "Про банкрутство" має деякі позитивні елементи, наприклад, вимогу швидкого судового розгляду та прийняття рішення, малоімовірно, що ці положення добре функціонують на практиці.

Результати Огляду законодавства, проведеного ЄБРР в 2004 р., який оцінював "ефективність" (тобто як закони працюють) процедур банкрутства в країнах діяльності Банку, чітко показують, що практичне застосування Закону "Про банкрутство", ймовірно, є дорогим, досить повільним та невиправдано складним. Всі ці фактори негативно впливають на швидке прийняття судового рішення, яке передбачене буквою закону. Крім цього, результати огляду показують, що важко сподіватись на передбачуваність та компетентність суддів, які розглядають справи про банкрутство.

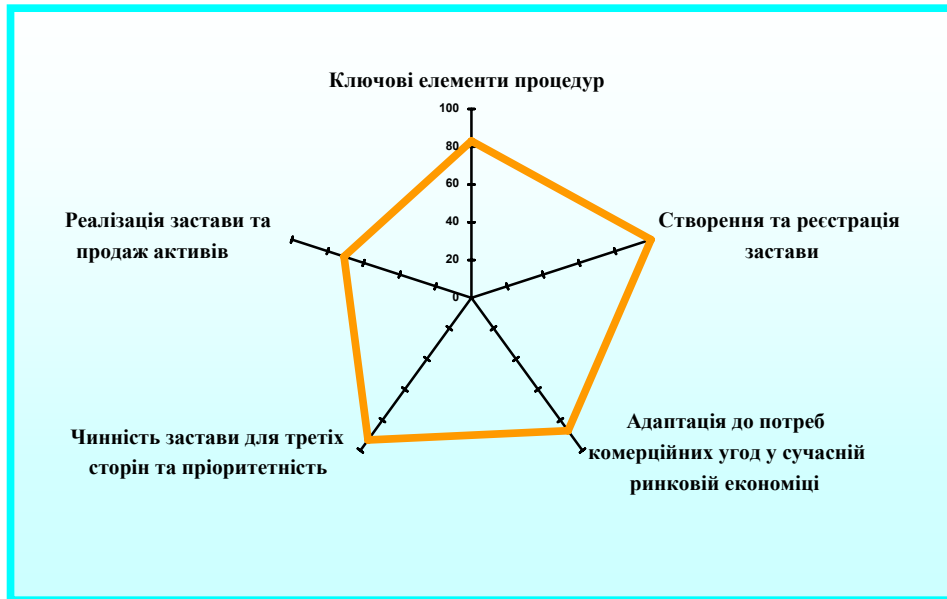
Угоди під заставу

Протягом останніх років в Україні було проведене суттєве реформування у галузі угод під заставу. Після прийняття нових Цивільного та Господарського кодексів була здійснена зміна нормативних документів щодо застави рухомого і нерухомого майна, разом з значними зусиллями з розвитку підтримки таких структур, як, наприклад, державних реєстрів. Проте, хоча ці зміни здаються позитивними, загальна законодавча база здається заплутаною та такою, що має тимчасовий характер. Відповідно, на цьому етапі важко дати визначену оцінку стану законодавства.

Права щодо застави рухомого майна в Україні зараз в основному регулюються Законом "Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень" 2003 р. (далі - Закон 2003 р. "Про забезпечення вимог кредиторів") та відповідними положеннями Цивільного кодексу 2003 р. Закон "Про заставу" 1992 р. (зі змінами) залишається чинним, проте зараз він має менше значення, і застосовується досить нечітко до питань, які не входять до сфери дії Закону 2003 р. "Про забезпечення вимог кредиторів". Щодо рухомого майна, Закон 2003 р. "Про забезпечення вимог кредиторів" розглядає всі обмеження (наприклад, заставу, лізинг) аналогічно, і вимагає реєстрації в Державному реєстрі обтяжень рухомого майна (діє з серпня 2004 р.), щоб це обтяження було чинним щодо третіх сторін. Всі обтяження, які були включені до попереднього реєстру до 1 січня 2004 р. мали бути автоматично перенесені до нового реєстру.

Основний недолік процедури - це відсутність гнучкості в описі застави та кредиту під заставу. Незважаючи на досить ліберальні положення, чинність застави щодо описаних взагалі активів, або змінюваних наборів активів, залишається невизначеною. Внаслідок цього юридичні радники звичайно виступають проти таких дій. На додаток до цього, залишається значна невизначеність щодо застави та реалізації застави банківських рахунків. Цей недолік відображений на наведеній нижче діаграмі, взятій з недавнього регіонального огляду угод під заставу, проведеного ЄБРР (2004 р.).

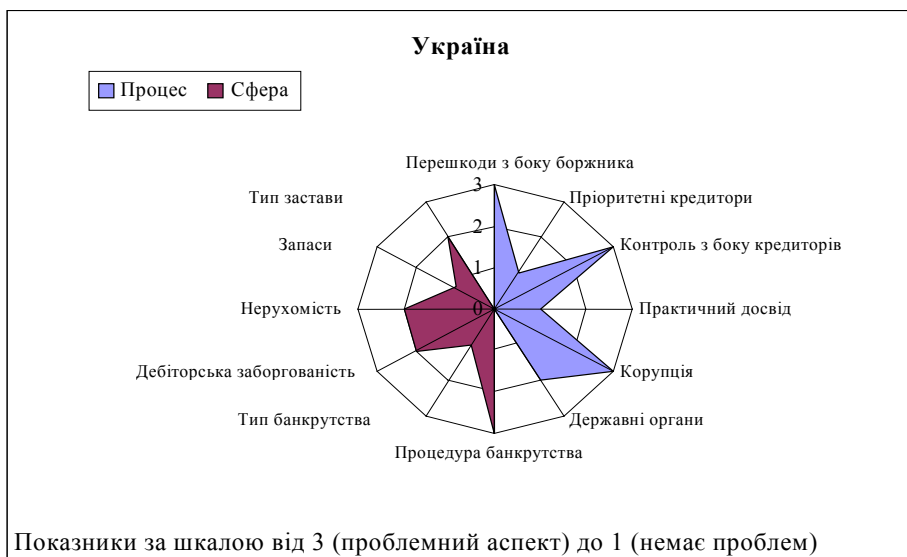
Юридичні та практичні процедури застави рухомого та нерухомого майна в Україні (2004 р.)

Примітка: бали виставлені від 1 до 100, де 100 представляє найбільш досконалу юридичну та практичну систему.

Джерело: Регіональний огляд угод під заставу, ЄБРР, 2004

Інший значний недолік - це реалізація застави. Хоча Закон 2003 р. "Про забезпечення вимог кредиторів" запровадив нові правила щодо реалізації застави (включаючи нові позасудові процедури, що дозволяють передачу власності на заставлене майно кредитору, продаж заставленого майна безпосередньо кредитором, передачу заставлених прав кредитору, або, передачу коштів, відповідно до вартості готівки чи цінних паперів, що є об'єктом застави), практики не впевнені у їхній ефективності щодо реалізації. Так, Огляд ЄБРР 2003 р. щодо реалізації права застави рухомих активів (див. діаграму нижче), показав, що проблеми реалізації застави виникають у значній мірі внаслідок неспроможності (або небажання) судів діяти швидко та справедливо, та з можливості боржника навмисно перешкоджати реалізації. Якщо не вирішити ці проблеми, ймовірно, що позасудове виконання, яке в кінці кінців базується на справедливому розгляді суперечок судами, буде мати незначний ефект.

Примітка: Чим більшою є "павутина", тим більш серйозними є проблеми у кожній з відповідних категорій. Фактори "процесу" визначають вплив конкретних випадків процедури реалізації застави. Фактори "сфери" пов'язані з спроможністю системи діяти у конкретних ситуаціях або щодо конкретних видів майна.

Джерело: Огляд ЄБРР юридичних показників, 2003 р.

Права застави нерухомості (іпотека) регулюються Законом "Про іпотеку" 2003 р., разом з відповідними положеннями Цивільного кодексу. Найбільш значна незапланована зміна процедури іпотеки стала результатом очевидної помилки законопроекту, де були пропущені положення щодо іпотеки підприємств, незважаючи на їхнє вилучення з Закону "Про заставу". Хоча новий Цивільний кодекс, який набув чинності, дозволяє іпотеку комплексу підприємства, "комплекс підприємства" зараз конкретно визначається як "нерухомість", незважаючи на те, що іпотека підприємства включає також рухоме майно та інші майнові права. Це дало поштовх до багатьох практичних питань щодо нотарізації, сертифікації та реєстрації цього типу угод. Внаслідок цього, з метою уникнення значних затримок або проблем, більшість юридичних фірм надає перевагу рекомендуванню класичної іпотеки та застави нерухомих та рухомих активів позичальника замість іпотеки підприємства. Крім цього питання важлива риса, запроваджена новим законом про іпотеку - це можливість сторін погодити угоду про іпотеку за взаємовигідною ціною заставленого майна (за умови, що ця ціна за буде нижчою за ринкову ціну на цей тип майна). На цій основі можлива позасудова реалізація, з врахуванням законодавчих обмежень.

Процедура реєстрації іпотеки була суттєво змінена протягом останніх 2 років, згідно Статті 182 Цивільного кодексу (набула чинності з 1 січня 2004 р.) необхідна обов'язкова реєстрація права власності, обмежень та інших інтересів щодо нерухомості. До цього моменту не було ні реєстру, ні законодавчої вимоги реєстрації обмежень щодо нерухомості чи землі (наприклад, іпотеки). Кредитори могли тільки вимагати реєстрації певних обмежень щодо нерухомості закладених на їхню користь у Єдиному реєстрі заборон відчуження об'єктів нерухомого майна 1999 р. Хоча відсутність реєстрації не могла вплинути на чинність іпотеки, вона могла вплинути на оскарження іпотеки третіми сторонами чи пріоритетність боргу. Тимчасово реєстрація мала здійснюватись у Єдиному реєстрі 1999 р. Закон "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень" від 1 липня 2004 р. (далі - Закон "Про державну реєстрацію") встановив вимогу створення Нового Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обмежень. Закон "Про державну реєстрацію" фактично поєднує дві окремі тимчасові системи реєстрації (тобто реєстрацію права власності та іпотеки) у комплексну систему для реєстрації прав та обмеження прав на нерухоме майно, а також односторонніх та двосторонніх угод щодо нерухомості. Цей реєстр мав почати діяти з 1 січня 2005 р., проте зараз невідомо, чи це було здійснено.

Телекомунікації

Сектор телекомунікацій в Україні зараз регулюється Законом України "Про телекомунікації" 2003 року (далі - Закон "Про телекомунікації" 2003 р.) та формально регулюється новоствореною Національною комісією регулювання зв'язку (далі - "НКРЗ"). Положення щодо створення НКРЗ було включене до Закону України 2003 р., і вона була формально створена 1 січня 2005 р. Формальна регуляторна функція НКРЗ включає відповідальність за ліцензування та реєстрацію операторів, регулювання тарифів, з'єднання між

різними операторами, управління ресурсом номерів та розв'язання суперечок операторів і споживачів. Закон України "Про телекомунікації" 2003 р. передбачає, що голова та члени НКРЗ призначаються Президентом України та підвітні йому. Політика розробляється Адміністрацією зв'язку та радіочастот України (також новоствореною), обов'язки якої включатимуть формулювання та впровадження державної політики у галузі телекомунікацій та розробку стандартів.

Введення в дію в 2003 р. Закону України "Про телекомунікації" наблизило законодавчу базу галузі до стандартів Європейського Союзу (ЄС), маючи на меті створення відкритого, недискримінаційного та прозорого процесу для доступу до ринків галузі. Закон "Про телекомунікації" 2003 р. свідчить про це, включаючи обмежений список обставин, у яких для надання послуг потрібні індивідуальні ліцензії, встановлюючи, що у всіх інших випадках достатньою буде повідомлення та реєстрація. Подальші положення, що відображають стандарти ЄС, включають положення щодо асиметричного регулювання домінуючих операторів, щодо надання прав доступу та приєднання, та вимог щодо регулювання тарифів операторів тільки у випадку операторів, що надають універсальні послуги чи є домінуючими на ринку.

Хоча український сектор телекомунікацій є формально відкритим для конкуренції, конкурентні компанії, що надають послуги фіксованих ліній зв'язку, ще не мають суттєвої присутності на ринку, домінуючим на якому є "Укртелеком" (державна компанія, яка раніше займала цей ринок). Незважаючи на бажання уряду видавати конкурентні ліцензії у недавньому майбутньому, відсутність ефективних механізмів регулювання означала, що ринок фіксованих ліній зв'язку залишається в цілому викривленим на "Укртелеком". Хоча різні уряди намагались приватизувати "Укртелеком", численні перешкоди унеможливили реалізацію цього плану. Політична опозиція приватизації, складний інвестиційний клімат, разом з глобальними умовами в телекомунікаційному секторі та економіці були основними несприятливими факторами. Новий уряд знову відклав приватизацію до 2006 р., нібито для створення можливості реструктуризації "Укртелекому" з метою збільшення його привабливості для приватних інвесторів.

Конкурентне надання послуг з лідерством приватного сектору є суттєвою умовою успішного розвитку телекомунікаційної галузі в Україні. Лібералізація та приватизація є ключовими умовами залучення необхідних приватних інвестицій. Незалежний регулюючий орган та прозорий і зорієнтований на витрати режим регулювання є суттєвими для створення реальної конкуренції. Ці заходи спроможні сприяти створенню впевненості інвесторів на українському телекомунікаційному ринку. Незважаючи на недавні зміни законодавчої бази, декілька невдалих спроб його реалізації призвели до застою у розвитку галузі. Хоча Закон "Про телекомунікації" 2003 р. включає багато стандартів ЄС та створює надійну базу, на якій можливо побудувати сучасну систему регулювання, уряд повинен забезпечити повну відповідність цього Закону всім відповідним стандартам ЄС та наявність комплексної програми реалізації цих стандартів, розробка та реалізація якої мають початись негайно. Зокрема, ключовою складовою впровадження таких стандартів є наявність незалежного регулюючого органу в галузі телекомунікацій, який повинен мати

відповідні ресурси. Хоча Закон "Про телекомунікації" 2003 р. передбачає створення нового регулюючого органу в галузі (тобто НКРЗ), він не створює необхідних гарантій незалежності цього органу. Уряд повинен усунути будь-які невизначеності з цього питання та реорганізувати НКРЗ як незалежний орган, що має підпорядковуватись Верховній Раді та відповідати за реалізацію всіх складових системи регулювання телекомунікацій. На додаток до цього, уряд має докласти зусиль до завершення створення послідовних, привабливих та прозорих процесу та графіку для залучення приватних інвестицій у "Укртелеком", що дозволить компанії одержати доступ до капіталу та знань, необхідних для розвитку її мережної інфраструктури та набору послуг, що таким чином уможливить її повну участь у конкурентному середовищі.

ДОДАТОК 4 СТАН ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Частина I

Навколишнє середовище в Україні, і особливо її ґрунт, вода, ліси, мінеральні ресурси залишаються у надзвичайному стані з часів тоталітарного економічного режиму. Ця ситуація потребує суворого дотримання національної екологічної політики з особливою увагою до відновлення природних ресурсів, реабілітації вод та законодавчого узгодження всієї економічної діяльності з національною екологічною політикою.

Україна має на меті узгодження своєї системи управління охороною довкілля з європейською законодавчою та інституційною базою, в основному шляхом гармонізації національної екологічної політики у відповідності до Плану дій, прийнятого в рамках Політики європейського сусідства. Екологічна частина Плану містить три основні розділи: екологічне управління, протидія погіршенню довкілля (законодавство та програми для конкретних галузей) та співробітництво з екологічних питань. У травні 2003 р. в Україні відбулась П'ята пан-європейська конференція міністрів з охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи", яка стала значним поштовхом для країни стосовно подальшого покращання її системи управління навколишнім середовищем та його захисту, а також для збільшення обізнаності громадськості щодо ключових екологічних проблем.

Стратегічні напрямки екологічно сталого розвитку країни викладені у Комплексній програмі національного впровадження рішень Всесвітнього самміту з сталого розвитку (Йоханесбург, 2002 р.) на 2003-2015 роки, затвердженій Національною комісією з питань сталого розвитку при Кабінеті Міністрів України. Відповідна реалізація підпрограм включає, крім іншого, Програму з екологічної реабілітації басейну р. Дніпро та покращання якості питної води (до 2005 року); Програму захисту та реабілітації навколишнього середовища Азовського моря та Чорного моря (до 2010 року), "Про ратифікацію Кіотського протоколу до Конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату" (2003 р.); програму створення національного законодавства з протидії втрати біорізноманітності (2002-2010 рр.) та Національну програму "Ліси України" (2002-2015 рр.).

Хоча в Україні продовжується розробка законодавчої бази в галузі охорони довкілля, ще не створено у відповідному вигляді комплексної системи управління охороною довкілля. Проблеми застосування екологічного законодавства, неперервного вдосконалення екологічного законодавства по мірі економічного розвитку країни, діючої системи державного екологічного регулювання, яке все ще є занадто централізованим та поділеним на окремі сфери, залишаються основними екологічними проблемами в Україні.

Інша проблема полягає у подальшому включенні екологічних аспектів у галузеві та корпоративні системи управління охороною довкілля. Прикладами кроків у цьому напрямку є програми розвитку галузей, наприклад, Національна енергетична програма до 2030 року, яка, крім іншого, передбачає подальше скорочення викидів у повітряний та водний басейни, викидів стічних вод та

виробництво електроенергії з відходів шляхом впровадження заходів для підвищення енергоефективності; Національна програма використання природних ресурсів (2002 р.), яка, крім іншого, передбачає підтримання та охорону водозбірних басейнів рік, впровадження економічних інструментів для збереження водних ресурсів.

Подальше вдосконалення системи управління охороною довкілля в Україні також розглядається в країні як посилення економічних основ національної екологічної політики шляхом створення Національного екологічного фонду та запровадження в українському законодавстві принципу "платити має той, хто забруднює". Ці кроки повинні дати можливість країні опанувати ринкові механізми управління охороною довкілля, включаючи збільшення інвестицій у розв'язання екологічних проблем в країні. Суттєвою є також розширення адміністративних можливостей та впровадження програм регіонального співробітництва, які могли б мати транскордонний екологічний вплив, наприклад, управління водними ресурсами у зв'язку з Робочою групою з питань Чорного моря та Водною ініціативою ЄС, а також реалізація заходів зі скорочення викидів (впровадження Кіотського протоколу).

Частина II

Підхід Банку до охорони довкілля в Україні продовжує відображати екологічні проблеми в країні та портфель проектів Банку.

Нещодавно підписана Програма підвищення безпеки та модернізації енергоблоків ХАЕС-2/РАЕС-4 після введення в експлуатацію фінансує складову, що реалізується після введення в експлуатацію програми підвищення безпеки та модернізації енергоблоків, яка була розроблена для другого енергоблоку Хмельницької АЕС (ХАЕС-2) та четвертого енергоблоку Рівненської АЕС (РАЕС-4). Ця програма складається з приблизно 70 заходів, спрямованих на подальше підвищення безпеки. Чорнобильський План здійснення увійшов у фазу практичної діяльності. Банк продовжує здійснювати моніторинг дотримання відповідних екологічних стандартів та стандартів охорони здоров'я та безпеки, які стосуються цього проекту.

Щодо будівництва об'єктів нерухомості, під час екологічного попереднього дослідження розглядатимуться питання охорони довкілля, здоров'я та безпеки, включаючи питання безпеки життєдіяльності та пожежної безпеки в громадських будівлях, а також дотримання національного трудового законодавства та конвенцій Міжнародної організації праці (МОП).

У галузі муніципальної та екологічної інфраструктури, Проект системи водопостачання та очищення води в м. Дніпропетровськ та Програма інвестицій та розвитку системи водопостачання та очищення води в м. Запоріжжя спрямовані на покращання водопостачання та каналізації відповідно у містах Дніпропетровськ та Запоріжжя, шляхом зменшення забруднення р. Дніпро та потім Чорного моря внаслідок викидів недостатньо очищених каналізаційних стічних вод, шляхом покращання якості питної води та надійності системи водопостачання і зменшення нераціонального використання питної води

шляхом застосування управління попитом та зменшення витоків. В результаті впровадження цих проектів будуть досягнуті не тільки національні стандарти щодо питної води та стічних вод, що скидаються у водойми, але й відповідні стандарти ЄС.

У проектах виробничих галузей Банк буде застосовувати жорсткі стандарти, а також активно сприяти розвитку добровільних та ринкових механізмів для забезпечення постачання сировини, яке відповідає екологічним стандартам та принципам сталого розвитку. Це буде особливим пріоритетом у діяльності Банку в галузях, які використовують суттєві обсяги природних ресурсів, наприклад, лісів. Низка проектів в існуючому переліку потенційних проектів Банку включає реконструкцію або створення нових на базі існуючих об'єктів. За відсутності адекватної національної регуляторної бази, Банк буде дотримуватись міжнародних стандартів та кращої практики в галузі з метою забезпечення адекватної оцінки майданчиків, реалізації коригуючих заходів або заходів з метою обмеження розповсюдження джерел забруднення.

У важкій промисловості (виробництво чавуну та сталі) в результаті виконання проекту Банку з компанією "Істіл" діяльність клієнта була приведена у відповідність зі стандартом ЄС комплексної протидії забрудненню та контролю забруднення (IPPC). Програма охорони здоров'я та безпеки працівників зараз є добре визначеною та включає комплексне навчання та процедури моніторингу та розслідування аварій. На протязі останніх трьох років загальний обсяг викидів у повітря був зменшений майже вдвічі, незважаючи на значне зростання обсягу виробництва. Другий проект з компанією "Істіл" після його завершення сприятиме подальшому покращанню енергоефективності та практики поводження з відходами.

Щодо галузі енергоефективності, компанія "УкрЕСКО" сприятиме підвищенню енергоефективності шляхом демонстраційного впливу її проектів у дуже неефективній, з точки зору використання енергії, українській промисловості. Банк продовжуватиме структурувати проекти таким чином, що вони відповідатимуть екологічним стандартам України та ЄС, та намагатиметься одержати максимальний ефект для охорони довкілля.

Щодо судноплавства, існуючі проекти з "Укррічфлотом" забезпечили дотримання у діяльності клієнта норм міжнародних організацій IMO, MARPOL та SOLAS. Банк продовжуватиме використовувати аналогічний підхід до будь-яких аналогічних клієнтів в галузі. Банк буде також співробітничати з іншими міжнародними організаціями, екологічна діяльність яких доповнює відповідну діяльність ЄБРР.

Банк буде продовжувати перевіряти реалізацію його екологічних процедур для фінансування через посередництво українських банків, щодо малих та мікрокредитів, житлового іпотечного кредитування та лізингу, а також для відповідних видів діяльності фінансових установ в Україні. На початку 2005 р. ЄБРР проводить новий цикл навчання з проведення екологічного попереднього дослідження для фінансових установ - партнерів Банку з метою забезпечення адекватного виконання екологічних вимог Банку. Банк продовжуватиме активне проведення моніторингу екологічної діяльності фінансових установ, які

є його клієнтами в Україні на основі щорічних екологічних звітів та цільових моніторингових поїздок. Наприклад, в кінці 2002 р. працівник Відділу охорони довкілля здійснив екологічну моніторингову поїздку в Україну, яка включала зустрічі з керівництвом фінансових установ - клієнтів ЄБРР в Україні, та низку поїздок на місця.

Банк має декілька проектів в агробізнесі в Україні, кожен з яких пройшов екологічну оцінку у відповідності до Екологічних процедур Банку та екологічних ризиків, пов'язаних з проектом. Проекти включають, крім іншого, пивзаводи, виробників солоду, олійні заводи та завод з виробництва скляної тари. Типове попереднє дослідження включає незалежні екологічні аудити з метою оцінки поточних проблем щодо дотримання стандартів, потенційну відповідальність, пов'язану з проблемами охорони довкілля та можливості щодо покращання стану навколишнього середовища, а також екологічний аналіз для оцінки впливу розширення виробництва або нових об'єктів. Банк продовжуватиме застосовувати цей підхід з особливою увагою до дотримання стандартів Європейського Союзу, враховуючи інтенсивні торгові зв'язки України та ЄС та очікування, які покладаються на Україну як учасника Політики європейського сусідства ЄС.

Додаток 5 Вибрані економічні показники

	1999	2000	2001	2002	2003	2004 Оцінка	2005 Прогноз
Обсяг виробництва та витрати (Відсоток зміни в реальних термінах)							
ВВП ¹	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,4	12,1	6,5
Особисте споживання	-2,2	2,3	9,0	9,0	12,1	12,5	немає даних
Споживання в невикористаній сфері	-7,9	1,0	10,4	-6,7	14,8	13,0	немає даних
Валовий приріст основних фондів	0,1	12,4	6,2	3,4	15,8	11,0	немає даних
Експорт товарів та послуг	-2,2	21,5	3,5	7,4	10,3	10,0	немає даних
Імпорт товарів та послуг	-16,7	23,8	6,0	3,3	16,4	9,5	немає даних
Валовий обсяг промислового виробництва	4,0	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	немає даних
Валовий обсяг виробництва продукції сільського господарства	-6,9	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,1	немає даних
Зайнятість (Відсоток зміни)							
Кількість працездатного населення (на кінець року)	0,2	0,3	-0,1	0,5	0,3	немає даних	немає даних
Зайнятість (на кінець року)	-2,5	-1,2	1,7	0,3	0,5	немає даних	немає даних
(У % від чисельності працездатного населення)							
Безробіття (на кінець року)	4,3	4,2	3,7	3,8	3,6	3,6	немає даних
Ціни та заробітна плата (Відсоток зміни)							
Споживчі ціни (в середньому за рік)	22,7	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	14,4
Споживчі ціни (на кінець року)	19,2	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	12,1
Ціни виробників (в середньому за рік)	31,1	20,8	8,7	3,0	7,6	20,4	немає даних
Ціни виробників (на кінець року)	15,7	20,6	0,9	5,7	11,1	24,1	немає даних
Середній рівень валового місячного прибутку в економіці (в середньому за рік)	16,3	29,2	35,2	20,9	22,9	27,7	немає даних
Державний сектор² (У % від ВВП)							
Загальний державний баланс	-2,3	-1,1	-0,9	0,1	-0,7	-3,4	-3,0
Загальні державні витрати	34,1	34,5	34,4	35,6	37,7	37,2	32,5
Загальний державний борг	51,0	45,9	36,9	33,5	29,3	25,9	24,0
Монетарний сектор (Відсоток зміни)							
Сукупна грошова маса (M2, на кінець року)	40,7	45,3	43,2	42,3	46,9	32,8	32,3
Внутрішній кредит (на кінець року)	30,5	23,1	18,7	28,9	39,6	22,8	22,3
(У % від ВВП)							
Сукупна грошова маса (M2, на кінець року)	16,6	18,5	22,1	28,5	35,8	36,3	40,3
Відсоткові ставки та курси обміну валют (У % річних, на кінець року)							
Ставка рефінансування	45,0	27,0	12,5	7,0	7,0	9,0	немає даних
Відсоткова ставка за державними облігаціями (строком на 3 місяці)	немає даних	немає даних	немає даних	немає даних	немає даних	немає даних	немає даних
Депозитний відсоток ³	20,7	13,7	11,0	7,9	7,0	7,8	немає даних
Кредитний відсоток ³	55,0	41,5	32,3	25,4	17,9	17,4	немає даних
(Гривень за долар США)							
Курс обміну валют (на кінець року)	5,2	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3
Курс обміну валют (в середньому за рік)	4,1	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3
Зовнішньоекономічні стосунки (У млн.дол. США)							
Поточний платіжний баланс	1658	1481	1402	3173	2891	6804	4100
Торговий баланс	244	779	198	710	-269	3741	1200
Товарний експорт	13189	15722	17091	18669	23739	33432	36200
Товарний імпорт	12945	14943	16893	17959	24008	29691	35000
Прямі іноземні інвестиції, нетто	489	594	769	698	1411	1700	1900
Загальна сума резервів, за винятком золота (на кінець року)	1046	1353	2955	4241	6731	9302	13300
Зовнішній борг ⁴	13532	11819	12098	12771	14578	20157	22650
(У місяцях імпорту товарів та послуг)							
Загальна сума резервів, за винятком золота (на кінець року)	0,8	0,9	1,7	2,4	2,9	3,2	4,0
(У % від експорту товарів та послуг)							
Обслуговування боргу ⁵	15,9	10,4	8,7	5,7	6,3	4,8	4,9
Показники меморандуму (Одиниці виміру вказані)							
Населення (на кінець року, млн.)	50,1	49,3	49,0	48,7	48,4	48,4	48,4
ВВП (у млн. грн.)	130442	170070	204190	225810	264165	345940	412000
ВВП на душу населення (в дол. США)	631	634	777	870	1024	1343	1605
Частка промисловості у ВВП (у %)	27,2	26,7	27,1	30,5	31,0	30,0	немає даних
Частка сільського господарства у ВВП (у %)	11,7	14,4	14,4	13,4	13,0	13,5	немає даних
Поточний платіжний баланс /ВВП (у %)	5,2	4,7	3,7	7,5	5,8	10,5	5,3
Зовнішній борг - резерви (у млн. дол. США)	12486	10466	9143	8530	7847	10855	9350
Зовнішній борг /ВВП (у %)	42,8	37,8	31,8	30,1	29,4	31,0	29,2
Зовнішній борг/експорт товарів та послуг (у %)	79,3	60,5	57,4	54,7	50,4	50,7	53,0

¹ Включає зміну обсягу запасів.

² Загальний обсяг бюджетних витрат/доходів включає показники державного та місцевих бюджетів, та, з 1994 р., позабюджетні фонди

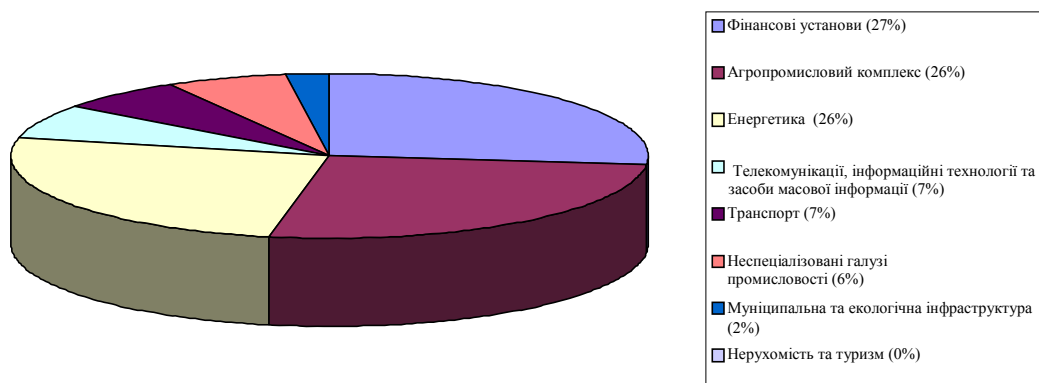
³ Середньозважена для всіх строків

⁴ Державний борг та борг під державні гарантії, та оцінюваний обсяг боргу приватного сектору (в обох випадках тільки середньостроковий та довгостроковий борг).

⁵ Стосується тільки платежів щодо державного боргу.

ДОДАТОК 6 Підписані проекти Банку та потенційні проекти

I Підписані проекти Банку на 31 березня 2005 р. – загальна вартість проектів

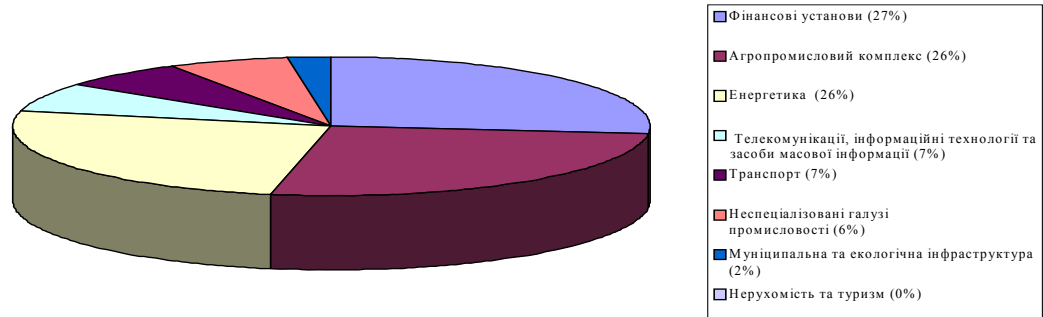
Назва проекту	Галузь	Дата підписання	Загальна вартість проекту	Фінансування ЄБРР	Кредит	Інвестиції в акціонерний капітал	Етап проекту
Білла	Агробізнес	20/03/03	70,8	15,8	15,8	0,0	Продовжується надання коштів
Каргілл Промисловий комплекс	Агробізнес	30/06/99	68,2	37,5	37,5	0,0	Виплата коштів
Каргілл Україна: Програма розвитку системи складських документів	Агробізнес	03/12/01	11,5	11,5	11,5	0,0	Завершений
Каргілл Україна: Програма розвитку системи складських документів, урожай 2003 р.	Агробізнес	06/06/03	11,5	11,5	11,5	0,0	Завершений
Каргілл Кредитна лінія на поповнення оборотного капіталу	Агробізнес	17/06/04	11,5	11,5	11,5	0,0	Підписаний
Серреалія БКЗ	Агробізнес	29/06/00	7,5	2,1	2,1	0,0	Продовжується надання коштів
Сереол Україна	Агробізнес	01/02/02	22,3	20,4	20,4	0,0	Виплата коштів
Чумак	Агробізнес	30/06/04	15,3	11,5	11,5	0,0	Продовжується надання коштів
ДООЗ (змінений)	Агробізнес	05/05/99	56,5	18,1	18,1	0,0	Завершений
Дніпропетровський олійно-екстракційний завод I (ДООЗ I)	Агробізнес	28/07/95	15,8	6,5	6,5	0,0	Завершений
Дніпропетровський олійно-екстракційний завод II (ДООЗ II)	Агробізнес	16/09/97	15,4	15,4	15,4	0,0	Завершений
ЕФЕС-ЕБІ	Агробізнес	15/04/02	1,4	0,5	0,5	0,0	Завершений
Євротек	Агробізнес	19/11/04	15,4	7,7	7,7	0,0	Підписаний
Інтегровані сільськогосподарські послуги та переробка	Агробізнес	15/05/95	23,6	8,1	5,8	2,3	Завершений
АТ Гостомельський завод склотари	Агробізнес	27/01/04	13,1	4,2	4,2	0,0	Продовжується надання коштів
Молтюрор	Агробізнес	11/07/02	43,5	18,8	18,8	0,0	Продовжується надання коштів
Нідера Україна	Агробізнес	01/04/03	3,1	3,1	3,1	0,0	Продовжується надання коштів
ВАТ Гостомельський завод склотари	Агробізнес	25/03/02	8,0	5,7	5,7	0,0	Виплата коштів
ВАТ "Пивзавод "Славутич""	Агробізнес	21/11/01	43,1	13,1	13,1	0,0	Виплата коштів
Пивзавод "Оболонь"	Агробізнес	10/12/97	48,4	23,0	23,0	0,0	Завершений

"Оболонь" Етап II	Агробізнес	08/12/04	7,7	7,7	7,7	0,0	Продовжується надання коштів
Soufflet ACL 2004 Славута	Агробізнес	07/09/04	8,6	4,3	4,3	0,0	Продовжується надання коштів
Soufflet Славута - Україна	Агробізнес	21/10/04	37,0	9,1	9,1	0,0	Підписаний
Кондитерська фабрика "Світоч"	Агробізнес	22/04/97	4,0	3,2	3,2	0,0	Завершений
Топфер: Поновлювана кредитна лінія на поповнення оборотного капіталу	Агробізнес	14/06/02	92,3	36,9	36,9	0,0	Завершений
Топфер: Поновлювана кредитна лінія на поповнення оборотного капіталу 2004 р.	Агробізнес	09/06/04	149,9	92,3	92,3	0,0	Виплата коштів
Топфер: Поновлювана кредитна лінія на поповнення оборотного капіталу /2003 р.	Агробізнес	03/06/03	139,8	61,4	61,4	0,0	Завершений
Проміжний підсумок			945,2	460,8	458,5	2,3	
Кредитна лінія компанії "Данфос" для промислових енергетичних проектів Енергетичний Альянс	Енергоефективність	20/12/02	0,3	0,1	0,1	0,0	Виплата коштів
	Енергоефективність	19/02/04	7,7	3,8	3,8	0,0	Продовжується надання коштів
Українська енергосервісна компанія - "УкрЕСКО"	Енергоефективність	09/05/98	21,4	15,4	15,4	0,0	Виплата коштів
Проміжний підсумок			29,4	19,3	19,3	0,0	
Фонд "AIG Нова Європа"	Фінансові установи	29/06/99	25,5	4,7	0,0	4,7	Виплата коштів
Фонд "Alliance ScanEast"	Фінансові установи	01/04/94	9,6	3,3	0,0	3,3	Виплата коштів
Іпотечна кредитна лінія банку "Аваль"	Фінансові установи	28/10/04	7,7	7,7	7,7	0,0	Підписаний
BNP Dresdner Україна	Фінансові установи	06/03/98	9,0	1,0	0,0	1,0	Завершений
Приватний інвестиційний фонд "Baring Vostok"	Фінансові установи	13/12/00	4,1	1,8	0,0	1,8	Виплата коштів
Приватний інвестиційний фонд "Baring Vostok" III	Фінансові установи	21/12/04	67,3	12,5	0,0	12,5	Підписаний
Чорноморський фонд	Фінансові установи	26/08/98	5,2	2,0	0,0	2,0	Виплата коштів
Кредитна лінія банку "Аваль" в рамках 3 траншу II Кредитної лінії для розвитку МСП	Фінансові установи	19/12/03	11,5	11,5	11,5	0,0	Продовжується надання коштів
	Фінансові установи	11/08/95	10,0	10,0	10,0	0,0	Завершений
Кредитна лінія ПУМБ	Фінансові установи	18/08/95	5,0	1,8	0,0	1,8	Завершений
Київський міжнародний банк	Фінансові установи	21/10/99	0,8	0,8	0,0	0,8	Завершений
Київський міжнародний банк	Фінансові установи	20/12/00	2,1	2,1	0,0	2,1	Завершений
ФППП - "Euroventures Україна" - Internatl. Distrib. System Ltd	Фінансові установи	26/06/02	2,5	2,3	0,0	2,3	Виплата коштів
ФППП - "Euroventures Україна" - Anthousa Ltd ("Фуршет")	Фінансові установи	23/11/00	2,4	2,4	0,0	2,4	Продовжується надання коштів
ФППП - "Euroventures Україна" - Hudson Asset Management	Фінансові установи	30/07/02	2,5	2,1	0,0	2,1	Продовжується надання коштів
ФППП - "Euroventures Україна" - Laona Investments (колишня "Alba")	Фінансові установи	17/07/01	3,1	3,1	0,0	3,1	Продовжується надання коштів
ФППП - "Euroventures Україна" - Orleander	Фінансові установи	15/11/00	1,1	1,1	0,0	1,1	Завершений
ФППП - "Euroventures Україна" - P5 Communications	Фінансові установи	18/03/05	1,7	1,7	0,0	1,7	Продовжується надання коштів
ФППП - "Euroventures Україна" - Abikelly Ltd	Фінансові установи	15/02/02	3,4	2,1	0,0	2,1	Продовжується надання коштів
ФППП - "Euroventures Україна" - Sodelem Dev, (колишня "Milky Land")	Фінансові установи	30/04/04	1,9	1,9	0,0	1,9	Продовжується надання коштів
ФППП - "Euroventures Україна": Statinko Ltd, (колишня "Frau Marta")	Фінансові установи	20/10/04	10,0	5,0	0,0	5,0	Продовжується надання коштів
Raiffeisen International	Фінансові установи	24/01/01	9,6	9,6	9,6	0,0	Підписаний
Регіональна ПСРТ: Банк "Аваль" (гарантії та надання готівкових коштів)	Фінансові установи	24/01/01	8,6	8,6	8,6	0,0	Продовжується надання коштів
Регіональна ПСРТ: Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ)	Фінансові установи	24/01/01	5,4	5,4	5,4	0,0	Підписаний
Регіональна ПСРТ: Банк "Форум"	Фінансові установи	19/12/01	10,9	10,9	10,9	0,0	Продовжується надання коштів
Регіональна ПСРТ: Нупovereinsbank Україна (Гарантії, передекспортне кредитування)	Фінансові установи	20/10/04	6,0	6,0	6,0	0,0	Підписаний
Регіональна ПСРТ: "Кредитпромбанк" (Гарантії, передекспортне кредитування)	Фінансові установи	01/03/02	0,3	0,3	0,3	0,0	Продовжується надання коштів
Регіональна ПСРТ: "КредитБанк Україна" (колишній ЗУКБ)	Фінансові установи	24/01/01	0,3	0,3	0,3	0,0	Підписаний
Регіональна ПСРТ: банк "Надра"	Фінансові установи	18/04/02	0,2	0,2	0,2	0,0	Підписаний
Регіональна ПСРТ: "ПроКредитБанк" (колишній МФБ)	Фінансові установи	22/10/02	2,8	2,8	2,8	0,0	Продовжується надання коштів
Регіональна ПСРТ: "Райффайзенбанк Україна"	Фінансові установи	04/12/02	1,8	1,8	1,8	0,0	Підписаний
Регіональна ПСРТ: "Укрсоцбанк"	Фінансові установи						

Райффайзенбанк Україна Субординована позика II	Фінансові установи	23/06/03	3,8	3,8	3,8	0,0	Продовжується надання коштів
Програма МСП США/ЄБРР - "ПроКредитБанк" (колишній МФБ)	Фінансові установи	02/10/00	33,7	8,9	6,9	2,0	Виплата коштів
Програма МСП США/ЄБРР - збільшення капіталу "ПроКредитБанк"	Фінансові установи	14/11/03	9,3	3,9	3,1	0,9	Продовжується надання коштів
Україна Спеціалізована кредитна лінія на розвиток підприємств - Перший Український Міжнародний банк	Фінансові установи	26/10/00	7,6	7,6	7,6	0,0	Виплата коштів
Україна Спеціалізована кредитна лінія на розвиток підприємств - Нурovereinsbank Україна	Фінансові установи	18/12/01	7,7	7,7	7,7	0,0	Виплата коштів
Україна Спеціалізована кредитна лінія на розвиток підприємств - Райффайзенбанк Україна	Фінансові установи	14/12/01	11,5	5,4	5,4	0,0	Виплата коштів
Фонд "Україна"	Фінансові установи	25/03/93	9,2	2,9	0,0	2,9	Виплата коштів
Збільшення капіталу фонду "Україна"	Фінансові установи	13/12/95	8,4	2,6	0,0	2,6	Продовжується надання коштів
Україна Мультибанковий кредит на фінансування власного капіталу - КредитБанк Україна (придбання акцій на певний строк)	Фінансові установи	17/09/99	23,6	19,8	19,8	0,0	Виплата коштів
Україна Мультибанковий кредит на фінансування власного капіталу - ПУМБ (купівля акцій)	Фінансові установи	29/12/98	4,9	4,9	0,0	4,9	Продовжується надання коштів
Україна Кредитна лінія для МСП –II	Фінансові установи	08/05/98	71,7	67,9	67,9	0,0	Виплата коштів
Україна Кредитна лінія для МСП	Фінансові установи	16/12/94	93,2	93,2	93,2	0,0	Завершений
Райффайзенбанк Україна: Субординована кредитна лінія	Фінансові установи	23/12/99	7,7	5,4	5,4	0,0	Продовжується надання коштів
Україна/Аваль/2003/Програма розвитку системи складських документів	Фінансові установи	10/09/03	12,3	10,0	10,0	0,0	Завершений
Україна/Аваль/2004/Програма розвитку системи складських документів	Фінансові установи	09/09/04	23,1	15,4	15,4	0,0	Продовжується надання коштів
Україна/Аваль/Програма розвитку системи складських документів	Фінансові установи	13/11/02	7,7	7,7	7,7	0,0	Завершений
Україна/УкрСоцбанк/2003/Програма розвитку системи складських документів	Фінансові установи	15/12/03	7,7	7,7	7,7	0,0	Завершений
Проміжний підсумок			575,4	401,4	336,6	64,8	
АД-Зоря	Неспеціалізовані галузі	05/02/98	43,1	12,8	0,0	12,8	Виплата коштів
Франчайзингова система сервісу фірми "Бош"	промисловості	06/12/01	4,7	4,7	4,7	0,0	Виплата коштів
"Консюмерс-Скло-Зоря"	Неспеціалізовані галузі	17/04/03	17,0	11,3	11,3	0,0	Виплата коштів
DIF- Украм Індастріз	промисловості	17/07/01	2,1	2,1	0,0	2,1	Продовжується надання коштів
ІСТІЛІ Україна II	Неспеціалізовані галузі	09/12/04	34,6	23,1	23,1	0,0	Продовжується надання коштів
ІСТІЛІ Україна	промисловості	15/11/01	99,8	19,2	19,2	0,0	Завершений
СП "Івеко-КРАЗ"	Неспеціалізовані галузі	08/11/95	37,5	10,6	10,6	0,0	Завершений
Івеко Україна	промисловості	26/09/00	33,4	9,2	9,2	0,0	Завершений
Корпорація Квазар Мікро BV (KKM)	Неспеціалізовані галузі	18/11/02	9,6	6,2	6,2	0,0	Виплата коштів
Розподільча мережа "Проктор енд Гембл"	промисловості	30/12/98	83,6	1,6	1,6	0,0	Завершений
Рубіжанський картонно-тарний комбінат	Неспеціалізовані галузі	26/11/03	34,1	10,8	10,8	0,0	Продовжується надання коштів
Проміжний підсумок			399,7	111,6	96,6	15,0	
Програма розвитку та інвестицій в запорізький "Водоканал"	Муніципальне господарство	21/05/99	33,5	21,5	21,5	0,0	Виплата коштів
Проміжний підсумок			33,5	21,5	21,5	0,0	
Балкан Газтранзит II	Природні ресурси	21/11/01	95,3	38,8	38,8	0,0	Виплата коштів
Проект Балкан Газтранзит	Природні ресурси	21/12/99	69,2	30,8	30,8	0,0	Виплата коштів
Полтавська нафтогазова компанія	Природні ресурси	26/04/95	32,9	6,2	6,2	0,0	Завершений
Проміжний підсумок			197,4	75,8	75,8	0,0	

ХАЕС-2/РАЕС-4 Програма підвищення рівня безпеки та модернізації після пуску	Енергетика	29/07/04	96,1	32,3	32,3	0,0	Підписаний
Реконструкція Старобешівської теплоелектростанції	Енергетика	11/12/96	111,3	96,8	96,8	0,0	Виплата коштів
Кредит на закупівлю палива на зимовий період 2000 - 2001 рр.	Енергетика	06/10/00	45,4	45,4	45,4	0,0	Завершений
Проміжний підсумок			252,8	174,4	174,4	0,0	
"Європоліс" II	Нерухомість	15/11/04	21,0	5,3	3,9	1,4	Продовжується надання коштів
"Орко Апаротель"	Нерухомість	07/03/03	16,3	1,7	0,0	1,7	Продовжується надання коштів
"Редіссон САС Київ" II	Нерухомість	01/12/98	50,5	18,1	9,8	8,3	Продовжується надання коштів
Проміжний підсумок			87,8	25,1	13,7	11,4	
Кредити для одержання ступеню MBA (гарантії)	Інвестиції в регіональні фонди	06/03/95	0,4	0,1	0,1	0,0	Виплата коштів
Кредити для одержання ступеню MBA II (гарантії)	Інвестиції в регіональні фонди	07/12/98	0,1	0,0	0,0	0,0	Завершений
Кредит для реструктуризації фонду "NIS"	Інвестиції в регіональні фонди	16/03/00	2,4	0,5	0,0	0,5	Виплата коштів
Проміжний підсумок			2,9	0,7	0,1	0,5	
Євробачення - Україна	Телекомунікації	14/12/93	0,8	0,8	0,8	0,0	Завершений
Голден Телеком	Телекомунікації	30/09/99	43,8	13,0	0,0	13,0	Продовжується надання коштів
ІТУР	Телекомунікації	30/06/94	47,8	40,8	40,8	0,0	Завершений
"Українська хвиля" (раніше - "Львівське Радіо")	Телекомунікації	10/12/97	21,4	5,4	5,4	0,0	Завершений
Проміжний підсумок			113,8	60,0	47,0	13,0	
Модернізація аеронавігаційної системи	Транспорт	26/02/98	33,2	19,5	19,5	0,0	Виплата коштів
Проект розвитку залізничного транспорту	Транспорт	06/12/99	73,1	39,9	39,9	0,0	Виплата коштів
Відновлення автомагістралі МО6 та реформа фінансування дорожнього сектору	Транспорт	11/12/00	100,0	75,0	75,0	0,0	Продовжується надання коштів
Державний міжнародний аеропорт "Бориспіль"	Транспорт	22/12/93	11,4	3,9	3,9	0,0	Завершений
Міжнародні авіалінії України	Транспорт	14/12/00	4,2	4,2	4,2	0,0	Продовжується надання коштів
Укрзалізниця: Проект впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів	Транспорт	31/08/04	111,1	61,5	61,5	0,0	Підписаний
Другий проект "Реконструкція автомобільної дороги Київ-Чоп", Україна	Транспорт	28/02/05	138,0	100,0	100,0	0,0	Підписаний
Укррічфлот	Транспорт	29/09/95	24,5	6,2	6,2	0,0	Завершений
Укррічфлот II	Транспорт	20/10/00	7,9	2,1	2,1	0,0	Завершений
Укррічфлот III	Транспорт	20/10/00	39,9	24,0	24,0	0,0	Виплата коштів
Проміжний підсумок			543,2	336,3	336,3	0,0	
			3181,0	1686,8	1579,8	107,0	

II Структура портфелю потенційних проектів на 31 березня 2005 р.

Галузь	Стадія Концепції проекту	Структурний Розгляд Проекту	Фінальний Розгляд Проекту	Ухвалення Радою Директорів	Низка проектів у стадії розробки
Неспеціалізовані галузі промисловості	49,4	0,0	0,0	7,5	56,9
Спеціалізовані галузі	166,8	0,0	0,0	138,4	305,2
Агробізнес	105,3	0,0	0,0	138,4	243,7
Нерухомість та туризм	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Телекомунікації, інформаційні технології та засоби масової інформації	61,5	0,0	0,0	0,0	61,5
Енергетика	231,4	0,0	7,7	0,0	239,1
Енергоефективність	0,0	0,0	7,7	0,0	7,7
Природні ресурси	25,4	0,0	0,0	0,0	25,4
Енергокомпанії	206,1	0,0	0,0	0,0	206,1
Фінансові установи	22,4	0,0	173,0	54,5	249,8
Участь в капіталі банків	5,4	0,0	0,0	0,0	5,4
Кредитування банків	0,0	0,0	76,9	49,3	126,2
Небанківські фінансові установи	17,0	0,0	0,0	0,0	17,0
Фінансування малого бізнесу	0,0	0,0	76,9	0,0	76,9
Інвестиційні фонди	0,0	0,0	19,2	5,2	24,4
Інфраструктура	30,8	0,0	0,0	50,8	81,5
Муніципальна та екологічна інфраструктура	0,0	0,0	0,0	20,0	20,0
Транспорт	30,8	0,0	0,0	30,8	61,5
ВСЬОГО	500,8	0,0	180,7	251,1	932,6
з цього - кредити					878,4
з цього - участь в акціонерному капіталі					54,2
з цього - приватний сектор					671,2
з цього - державний сектор					261,4
з цього - без державних гарантій					691,2
з цього - під державні гарантії					241,4

Додаток 7 Двостороння допомога

Австрія

Згідно Програми партнерства у приватному підприємництві МФК для Східної Європи та Середньої Азії, Австрія підтримала в Україні Проект розвитку мережі постачання фруктів у Вінниці в рамках програми технічної допомоги на суму 600 тис. дол. США. Австрійським стратегічним інвестиційним партнером у цьому проекті є компанія "Steirerobst". Проект впроваджується, і зараз немає інформації про подальші плани щодо майбутніх інвестицій за Програмою партнерства у приватному підприємництві. Внаслідок того, що цей проект є одним з двох пілотних проектів в рамках Програми партнерства у приватному підприємництві, Уряд Австрії хоче оцінити свій досвід співробітництва з цією програмою до розгляду інших потенційних проектів.

Канада

Ключовою метою двосторонньої програми допомоги Україні агенції CIDA є вдосконалення управління, включаючи розвиток інституційної спроможності уряду та посилення громадянського суспільства. Програма зосереджуватиметься на наступних сферах: державне адміністрування та реформування державної служби, верховенство права та сприятливе середовище для приватного сектору, CIDA надає допомогу у цих сферах шляхом допомоги у розвитку інституцій, сприяння передачі знань та технологій, багатостороннього партнерства (з компаніями, профспілками, урядом та науковими і освітніми організаціями та громадськими організаціями) а також заохочення безпосередніх зв'язків з канадськими організаціями та їхніми українськими партнерами, включаючи розвиток культурних зв'язків української спільноти в Канаді (приблизно 1,1 млн.).

Зараз діють проекти в 10 галузях, при цьому найбільші кошти витрачаються у галузях розвитку уряду та громадянського суспільства, а також приватного сектору (що включає сільське господарство). По всій території України впроваджуються приблизно 26 проектів, хоча є концентрація цих проектів у Західній Україні. Працюючи у співробітництві з ЄБРР, CIDA зосереджується на сприянні розвитку малих і середніх підприємств та покращанні банківської практики шляхом покращання доступу до кредитів для підприємців та підвищення ефективності найбільш визнаних представників української банківської системи, CIDA надала фінансову підтримку "ПроКредит Банку" та Кредитній лінії для малих і середніх підприємств.

Канада також активно підтримувала вільні та справедливі вибори в Україні, Разом з забезпеченням сильного корпусу спостерігачів на виборах, проект "Демократичні інституції та практика (1 250 000 доларів) підтримує діяльність місцевих громадських організацій, наприклад, у підвищенні поінформованості виборців та покращанні розуміння виборчого процесу; проект "Побудова демократії" (2,5 млн. дол.) спрямований на досягнення більшого розуміння та прихильності цінностям демократичного управління, верховенства права та громадянського суспільства.

Німеччина

Німеччина є третім найбільшим донором двосторонньої та багатосторонньої допомоги Україні. З початку 1990-х років Німеччина розвинула інтенсивне двостороннє співробітництво з Україною з метою підтримки посилення демократії, верховенства права та реформування економіки у напрямку ринку. З 1993 до 2004 року Федеральний Уряд надав підтримку Україні на суму приблизно 115 млн. євро в рамках програми "TRANSFORM". Після завершення програми "TRANSFORM" в 2004 році та після зміни уряду в 2005 році ця програма була замінена більш інтенсивним двостороннім співробітництвом. Деякі заходи ще плануються або узгоджуються з українськими партнерами, але співробітництво, безумовно, продовжуватиметься та включатиме декілька заходів і програм у широкому діапазоні сфер діяльності:

Уряд та безпека: консультування урядових органів, включаючи продовження роботи Німецької консультативної групи для Уряду України, та консультування українських судових органів Міжнародним фондом судового співробітництва. Крім того, заходи з безпеки та регіонального співробітництва будуть продовжуватись в 2005 році.

Співробітництво в галузі економіки та розвитку: сприяння розвитку малих та середніх підприємств (в 2005 році передбачається впровадження двох програм на суму 14 млн. євро; ще одна двостороння угода має бути підписана у 2005-2006 роках), охорона довкілля, сталий розвиток та охорона здоров'я, а також фінансове співробітництво.

Навчання та освіта: декілька навчальних програм для представників українського державного та приватного сектору, культури, освіти та науки, розвиток незалежних засобів масової інформації, політичне навчання для розвитку демократії та громадянського суспільства, особливо через німецькі політичні фонди.

Крім того, Німеччина підтримує Україну як значний донор проектів, фінансованих ЄС (частка Німеччини - приблизно 21%) та шляхом фінансових внесків до ініціатив "Великої Вісімки", наприклад, впровадження Меморандуму про взаєморозуміння щодо закриття Чорнобильської атомної електростанції.

Італія

Двостороння допомога Італії Україні почалась в 1992 р. На протязі періоду 2003-2004 років Уряд Італії надав технічну допомогу на суму 400 тис. євро. В рамках Договору Паризького клубу від 27 червня 2002 року був реструктурований борг України на суму 80 млн. євро. Станом на 31 грудня 2004 р, загальний обсяг кредитів італійської агенції кредитування експорту, SACE, досяг 195 млн. євро. Крім того, Уряд Італії надає підтримку Україні шляхом створення Фонду Російської Федерації та України (SIMEST) на суму 70 млн. євро (березень 2004 р.). Цей фонд є фондом поновлюваного фінансування, спрямованим на підтримку інвестицій італійських підприємств шляхом участі SIMEST в акціонерному капіталі. На протязі періоду 2005-2007 років пряма підтримка Уряду Італії зосереджуватиметься на сприянні внутрішній

стабільності, посиленню парламентських інституцій та збільшенню поваги до прав людини.

Японія

Двостороння допомога Японії Україні почалась в 1992 р. До початку офіційної допомоги у розвитку (ODA) в 1997 році, ця допомога охоплювала в основному такі сфери: (1) ядерна безпека (64 млн. дол. США) та допомога у подоланні наслідків катастрофи стосовно ядерної аварії на Чорнобильській АЕС (приблизно 15,8 млн. дол. США грантів та внутрішніх японських субсидій, а також надання медичних експертів); (2) співробітництво у галузі ліквідації ядерної зброї (19 млн. дол. США); та (3) кредити та експортні кредити на загальну суму 200 млн. дол. США від колишнього Ексімбанку Японії. Ці кредити доповнювались різними формами технічної допомоги. (Частина цієї допомоги була впроваджена після 1997 р.)

Щодо офіційної допомоги у розвитку, перший кредит на десять років на суму 19,1 млрд. ієн для розширення аеропорту "Бориспіль" в Києві був наданий в жовтні 2004 р. Загальна сума грантової допомоги, яка складалась з загальної, культурної допомоги та допомоги від населення, досягла приблизно 10 млн. дол. США. Технічне співробітництво було розширене за рахунок навчальних програм, що проводились в Японії та Польщі, а також шляхом направлення експертів в Україну.

В червні 2004 р. під час візиту до Японії тодішнього Міністра іноземних справ України Костянтина Грищенка була підписана двостороння угода про технічне та грантове співробітництво.

Нідерланди

Нідерланди надають підтримку Україні в рамках програми MATRA. Програма MATRA має 12 пріоритетних сфер, серед яких найбільш важливими для України є наступні: *охорона здоров'я (27%), охорона довкілля (15%), права людини/становище меншин (13%), публічність/засоби масової інформації (11%)*. В цілому дві третини бюджету присвячені цим сферам.

MATRA надає особливо значну увагу проектам, які сприяють демократизації шляхом посилення громадянського суспільства (з концентрацією на громадських організаціях), а також місцевого управління. В Україні реалізуються два типи програм MATRA:

- **MATRA - MPP** спрямована на інституційний розвиток українських організацій шляхом встановлення прямих партнерських зв'язків з голландськими організаціями. Громадські організації в Україні одержали значну підтримку в рамках програми MATRA, що значно посилило загальну мережу громадських організацій.
- **Невеликі проекти посольства в рамках програми MATRA**, які у 70% випадків стали основою для більш масштабних проектів в рамках MPP.

В цілому більше ніж 16 млн. євро були виділені для України з 1994 року, з яких 6 млн. євро були виділені протягом періоду 1994-2000 років, і 10 млн. євро після цього, всього в рамках 48 проектів.

Швеція

Загальною стратегічною метою співробітництва Швеції у галузі розвитку є сприяння зменшенню бідності у всіх її проявах. Шведська підтримка має бути добре інтегрована у адаптацію України до європейських цінностей та структур співробітництва. Під час періоду 2002 – 2004 років, в цілому 22 млн. євро технічної допомоги Швеції були розподілені для шести галузей: загальна безпека, поглиблення демократії, економічні реформи, соціальне забезпечення, охорона довкілля, та освіта і наука. Швеція надала 5,2 млн. євро для Проекту модернізації водопостачання і каналізації у Львові та Проекту підвищення енергоефективності у громадських будівлях.

Пропозиції SIDA щодо Стратегії на 2005 – 2008 роки в Україні були підготовлені під час періоду політичної нестабільності в кінці 2004 р. та завершені в січні 2005 р. Тому вони свідомо є відкритими для внесення змін та надають пріоритет підтримці структурних реформ, проведення яких обере новий уряд. Пропонована стратегія має на меті забезпечення можливості швидкого реагування на запити від української сторони, та участі у великих галузевих програмах за участю багатьох донорів. Можливо, такими галузями будуть охорона здоров'я та соціальні сектори, де підготовка реформ вже почалась. Іншою сферою, де попередній досвід Швеції може сприяти майбутній роботі, є місцеве самоуправління та адміністративна реформа. Підтримка економічних змін має сприяти розвитку ринкової економіки, інвестиціям у стале зростання та зростання, що має поліпшувати становище бідних. Тому передбачається продовження участі в проектах в сільському та лісовому господарстві, і також у боротьбі з корупцією, розвитку підприємництва та підтримці вступу України до СОТ. Обсяг співробітництва Швеції з Україною у галузі розвитку передбачається подвоїти з приблизно 9 млн. євро до 13-17 млн. євро на рік до кінця періоду Стратегії.

Швейцарія

Програма економічного співробітництва Уряду Швейцарії (SECO) діє в Україні з 1994 р. Основна частина допомоги (загальна сума якої склала приблизно 40 млн. швейцарських франків) була спрямована на фінансування модернізації базової інфраструктури у пріоритетних галузях, а саме охороні здоров'я, енергетиці, очищення стічних вод та ядерній безпеці. У якості другого пріоритету надавалась технічна допомога у фінансовому та приватному секторах. Надавались також кредитні гарантії для швейцарських компаній, які бажали здійснювати експорт в Україну.

У майбутньому, SECO зосереджуватиметься на підвищенні ролі малих та середніх підприємств; розширенні партнерства з приватним сектором (з особливою увагою до сприяння прозорості корпоративного управління); підтримці проектів або програм, які стимулюють та підтримують іновативні підходи та мають високий потенціал щодо демонстраційного ефекту;

співробітництві та наступному співфінансуванні з багатосторонніми або міжнародними партнерами (якщо необхідне вирішення загальних питань політики або умов для підприємництва); проектах, які мають значні можливості для передачі знань і досвіду та ядерної безпеки. Під час періоду 2005-2008 років Уряд Швейцарії виплатить ще 1,5 млн. швейцарських франків до ЧФУ.

Підтримка розвитку малих та середніх підприємств буде надаватись шляхом допомоги у інституційному розвитку банківського та корпоративного секторів з особливою увагою до впровадження кращої практики корпоративного управління, продовження підтримки українських фінансових установ, які фінансують МСП та залучають ресурси приватного сектору, включаючи венчурний капітал, активного сприяння входженню України до багатосторонньої системи торгівлі, покращанню ефективності та дієздатності системи постачання та зменшення витрат на одиницю продукції для промисловості, збільшенню ролі Швейцарської організації сприяння інвестиціям (SOFI), та можливої підтримки експорту у особливих ринкових нішах, наприклад, органічних продуктів харчування,

Сполучене Королівство

Департамент міжнародного розвитку Сполученого Королівства (DFID) планує надати до 6,5 млн. ф. ст. на рік протягом періоду 2005-2007 років для діяльності у галузі розвитку в Україні. Основна увага буде приділятися двом ключовим сферам: 1) побудова сильної та стабільної економіки, за сприяння наступних проектів: співробітництво з сільськими громадами; співробітництво з Львівською, Донецькою і Луганською обласними адміністраціями з метою створення кращого інвестиційного клімату; підтримка розвитку приватного сектору та малих та середніх підприємств; допомога уряду України у реалізації його планів щодо вступу до СОТ; 2) створення відкритого та прозорого суспільства з ефективним державним управлінням як на регіональному, так і на центральному рівні, за сприяння наступних проектів: підтримка програми Світового банку щодо реформування державної адміністрації; допомога Львівській, Донецькій і Луганській обласним адміністраціям у їхньому стратегічному та бюджетному плануванні; та робота з місцевими громадами у Львівській та Донецькій областях. На додаток до цього, DFID в Україні буде підтримувати Фонд соціальних інвестицій Світового банку та буде працювати в галузі боротьби з ВІЛ/СНІД.

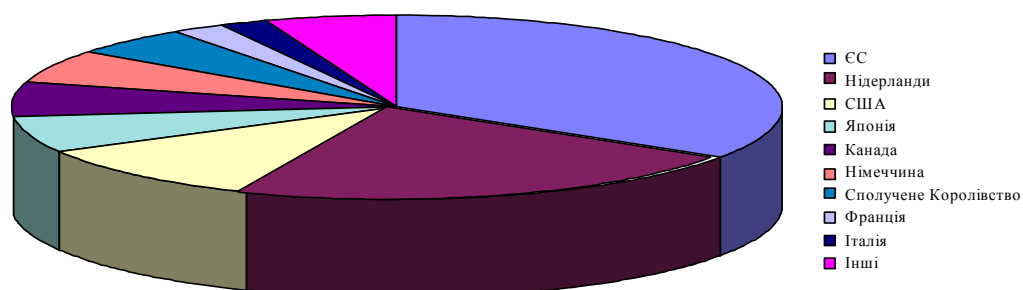
Сполучені Штати

Україна є значним одержувачем технічної допомоги з боку США, яка з часу одержання Україною незалежності склала більше ніж 3,3 млрд. дол. США. Загальна сума запланованої на 2005 рік допомоги з боку США складає приблизно 111 млн. дол. США, з яких приблизно 79 млн. дол. США буде надано в рамках Акту підтримки свободи. Допомога США Україні спрямована на підвищення регіональної безпеки та цілей нерозповсюдження ядерної зброї, підтримку ринкової економічної реформи, посилення демократичного управління, верховенства права та громадянського суспільства, та вирішення нагальних гуманітарних проблем.

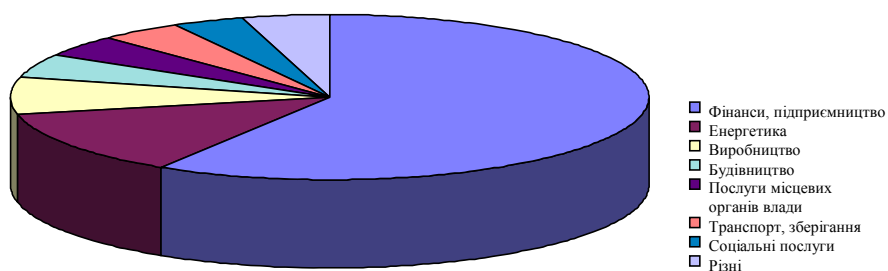
Програми, пов'язані з економічною реструктуризацією, стосуються реформування фінансового сектору, бюджетної реформи, реформування законодавства, фінансування сільського господарства, охорони довкілля та розвитку малих та середніх підприємств. Програми демократії та управління стосуються посилення виборчого процесу, підтримки незалежних засобів масової інформації, доступу до юридичної допомоги, розвитку громадянського суспільства та громадських організацій, та розвитку муніципального та місцевого управління. У галузі охорони здоров'я та соціальному секторі програми стосуються охорони здоров'я (ВІЛ/СНІД, послуги з охорони здоров'я матерів та немовлят і лікування туберкульозу), пенсійної реформи, гуманітарної допомоги та протидії торгівлі людьми.

ДОДАТОК 8 ПРОЕКТИ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ В УКРАЇНІ

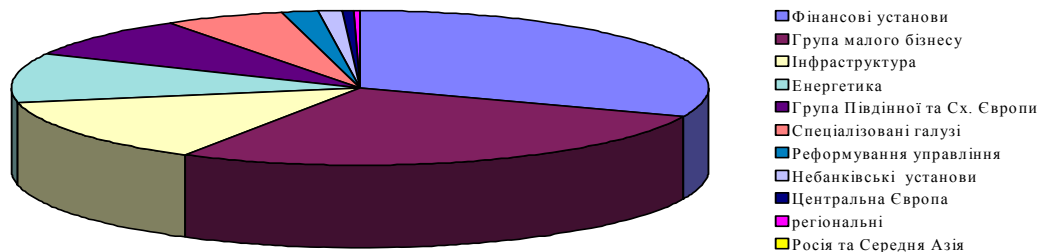
Технічна допомога в Україні від окремих донорів

Технічне співробітництво в Україні за галузями

Технічне співробітництво в Україні за групами ЄБРР

Технічне співробітництво в Україні - список проектів

Донор та дата зобов'язання щодо надання коштів	Назва проекту	Сума зобов'язання щодо надання коштів (євро)	Сума вибраних коштів (євро)	Етап проекту	Сектор
AUS-1994-09-03	Реконструкція Бориспільського аеропорту в Києві - Системи обліку витрат та управлінської інформації	39449	39449	Завершений	Транспорт, складування
AUS-1995-01-01	Реконструкція Бориспільського аеропорту в Києві - Облік витрат, Етап II	57769	57769	Завершений	Транспорт, складування
AUS-2000-01-01	Програма управління перетвореннями - "Швея"	42264	42264	Завершений	Виробництво
AUS-2001-08-04	Програма управління перетвореннями - Харківська бісквітна фабрика	70280	52595	Продовжується надання коштів	Виробництво
AUS-2001-10-06	Другий проект розвитку залізничного транспорту в Україні	48811	48811	Завершений	Транспорт, складування
AUS-2002-11-08	ТЗ для геологічних досліджень нового двоколісного Бескидського тунелю	10000	10000	Завершений	Транспорт, складування
BEL-1995-10-02	Дослідження центрів перевантаження	28826	28826	Завершений	Транспорт, складування
BEL-1995-11-03	Дослідження туризму та готельного господарства в Криму	45550	45550	Завершений	Торгівля, туризм
BEL-1997-04-01	Програма управління перетвореннями - "Кіспо"	32715	32715	Завершений	Виробництво
CA3F-2004-02-01	Аеронавігаційні послуги в Україні: Допомога у переговорах з "Eurocontrol"	11958	11958	Завершений	Транспорт, складування
CAN-1995-01-03	Прогнозування попиту на електроенергію	170543	170543	Завершений	Енергетика
CAN-1995-04-08	Міжнародний аудит для текстильної компанії "Акація"	46301	46301	Завершений	Виробництво
CAN-1995-07-09	Програма Сприяння Торгівлі	21929	21929	Завершений	Фінанси, бізнес
CAN-1996-09-03	Програма розвитку та інвестицій в муніципальне господарство	282665	282665	Завершений	Послуги місцевих органів влади
CAN-1997-05-04F	Юридичне технічне співробітництво (рамковий контракт)	36906	36906	Завершений	Громади/соціальні послуги
CAN-2000-01-02F	Український постприватизаційний фонд - консультативні послуги до та	118864	118864	Завершений	Фінанси, бізнес

	після інвестування				
CAN-2000-05-03	Проект розвитку регулювання телекомунікацій в Україні	158050	158050	Завершений	Телекомунікації
CAN-2000-10-08PS	Український банк мікрокредитування	738484	738484	Завершений	Фінанси, бізнес
CAN-2001-01-01F	II Проект технічного співробітництва у галузі МСП в Україні під керівництвом CIDA	1858571	871186	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
CEI-1993-12-01	ТЕО шосе від Києва до західного кордону	784844	784844	Завершений	Будівництво
CEI-1997-08-03	Аеронавігаційна система, система управлінської інформації	182412	182412	Завершений	Транспорт, складування
DEN-1996-04-02	Завдання з планування консалтингових послуг	38000	38000	Завершений	Енергетика
DEN-1998-04-03	Програма управління перетвореннями - швейна фабрика "Юність", Київ	39746	39746	Завершений	Виробництво
DEN-1999-04-03	Програма управління перетвореннями - АО "МарКомПрод"	68780	68780	Завершений	Виробництво
DEN-2001-05-05	Фінансові консультаційні послуги для державної компанії "Водоканал" в Запоріжжі	72175	72175	Завершений	Послуги місцевих органів влади
EC-1992-06-21	Стратегія консультування в галузі приватизації - визначення Стратегії	930000	930000	Завершений	Громади/соціальні послуги
EC-1992-06-22	Консультаційна програма в галузі приватизації - поширення процедур	885000	885000	Завершений	Громади/соціальні послуги
EC-1992-10-43	Дослідження ефективності електростанцій, що працюють на викопному паливі	469800	469800	Завершений	Енергетика
EC-1993-07-28	Проект виробництва рослинної олії - техніко-економічне обґрунтування	123209	123209	Завершений	Виробництво
EC-1993-07-29	Група підготовки проекту	734135	734135	Завершений	Сільське, лісове та рибне господарство
EC-1993-09-47	Дослідження ефективності електростанцій, що працюють на викопному паливі (продовження)	75000	75000	Завершений	Енергетика
EC-1994-08-15	Реконструкція аеропорту "Бориспіль" в Києві - нормативна база аеропорту	193886	193886	Завершений	Транспорт, складування
EC-1994-11-53	Проект модернізації аеронавігаційної системи	250000	250000	Завершений	Транспорт, складування
EC-1994-12-66	Підготовка модернізації пілотної електростанції	190354	190354	Завершений	Енергетика
EC-1994-12-67	Технічний аналіз українського вугілля	149990	149990	Завершений	Енергетика
ECT2000-2001-05-07	Відновлення автомагістралі МО6 та реформа фінансування дорожнього сектору - Детальний проект, тендерна документація та нагляд за виконанням робіт	1496009	1496009	Завершений	Будівництво
ECT2000-2001-07-09	Програма мікрокредитування в Україні - Радники з мікрокредитування	1999863	1999863	Завершений	Фінанси, бізнес
ECT2000-2003-01-01	"Укрзалізниця": впровадження фінансової системи	461300	392800	Продовжується надання коштів	Транспорт, складування
ECT2000-2003-01-02	Україна - Кредитна лінія для МСП –II: Головний кредитний радник	400000	321982	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
ECT2000-2003-08-02F	Україна - Програма підтримки приватного сектору	150000	0	Підписаний	Організації, що не входять до класифікації
ECT96-97-01-36	Проект модернізації шосе від Києва до західного кордону	293552	293552	Завершений	Будівництво
ECT96-97-05-53	Кредитна лінія для МСП - кредитний радник для банків-учасників	189074	189074	Завершений	Фінанси, бізнес
ECT96-97-05-54	Проект партнерства для "Дніпроенерго"	315738	315738	Завершений	Енергетика

ECT97-97-05-13	Кредитна лінія для МСП - підтримка програм інституційного розвитку для банків-учасників - банк "Надра"	421131	421131	Завершений	Фінанси, бізнес
ECT97-97-05-14	Кредитна лінія для МСП - підтримка програм інституційного розвитку для банків-учасників - банк "Грант"	181442	181442	Завершений	Фінанси, бізнес
ECT97-97-05-17	Проект партнерства для "Західенерго"	287182	287182	Завершений	Енергетика
ECT97-97-06-20	Кримський незалежний енергопроект	434791	434791	Завершений	Енергетика
ECT97-97-08-27	Модернізація системи централізованого теплопостачання в м. Києві	168000	168000	Завершений	Енергетика
ECT97-97-09-28	Дослідження комерціалізації системи централізованого теплопостачання в м. Львові - оцінка систем бухгалтерського обліку та фінансового контролю	147329	147329	Завершений	Енергетика
ECT97-97-10-31	Проект комерціалізації залізниць - підготовка до впровадження проекту	149500	149500	Завершений	Транспорт, складування
ECT97-97-10-32	Проект комерціалізації залізниць - розробка п'ятирічного бізнес-плану	349029	349029	Завершений	Транспорт, складування
ECT97-97-10-33	Програма розвитку та інвестицій в запорізький "Водоканал" - допомога в інституційному розвитку	488024	488024	Завершений	Послуги місцевих органів влади
ECT97-97-10-41	Кредитна лінія для МСП - підтримка програм інституційного розвитку для банків-учасників - "Енергобанк"	277848	277848	Завершений	Фінанси, бізнес
ECT97-98-08-65	Україна - Кредитна лінія для МСП (I та II)	15162	15162	Завершений	Фінанси, бізнес
ECT97-98-08-66	Україна - Кредитна лінія для МСП (I та II)	41445	41445	Завершений	Фінанси, бізнес
ECT98-98-08-23	Україна - Кредитна лінія для МСП - Головний кредитний радник	351667	351667	Завершений	Фінанси, бізнес
ECT99-2000-12-74	Програма розвитку та інвестицій в запорізький "Водоканал" - Етап II	479808	479808	Завершений	Послуги місцевих органів влади
ECT99-2001-02-80	Кредитна лінія для МСП - Технічне співробітництво	307763	307763	Завершений	Фінанси, бізнес
ECT99-99-08-06	"Укрзалізниця" - допомога у впровадженні проекту	749150	749150	Завершений	Виробництво
EIPF02-2003-08-05	Україна: Допомога у впровадженні іпотечних програм в українських банках	170000	143157	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
EIPF01-2002-11-03	Підготовка контракту на управління в Херсоні	128963	128963	Завершений	Послуги місцевих органів влади
EIPF01-2003-05-02	Кредитна лінія для МСП II: Міжнародний комерційний банк - Розробка та впровадження програми інституційного розвитку	399671	385891	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
EIPF01-2003-08-03	Програма мікрокредитування в Україні 2003-2005 EU IPF2001 продовження	1999912	1999912	Завершений	Фінанси, бізнес
EIPF01-2003-11-07	Україна - Кредитна лінія для МСП II: Програма інституційного розвитку для "КредитПромБанку"	399740	50000	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
EIPF01-2004-08-03	Україна: Програма розвитку муніципальної компанії водопостачання та каналізації - Аудит за міжнародними стандартами фінансової звітності	47100	0	Підписаний	CEALs, CoFinancing Lines & RVF's
EIPF01-2004-09-05	Програма мікрокредитування в Україні - регіональне розширення	2250000	202769	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
FIN-1999-02-01	Програма управління перетвореннями - "Дніпропетровська меблева фабрика"	54483	54483	Завершений	Виробництво

FIN-1999-07-10	Програма управління перетвореннями - ООО "Інтерфом "	12174	12174	Завершений	Виробництво
FIN-1999-08-11	Програма управління перетвореннями (ТАМ) - "Сандора"	10589	10589	Завершений	Виробництво
FIN-1999-11-14	Програма управління перетвореннями (ТАМ) - АО "Херсонський целюлозно-паперовий комбінат"	83368	83368	Завершений	Виробництво
FIN-2000-07-03	Київенерго - проект модернізації системи централізованого тепlopостачання: технічне попереднє дослідження	46597	46597	Завершений	Енергетика
FIN-2000-10-06F	Програма управління перетвореннями (ТАМ) - координатор в країні програми ТАМ (Ilkka Arvola)	76100	30451	Продовжується надання коштів	Виробництво
FIN-2001-07-06	Регіональна Програма управління перетвореннями for 35 підприємств в країнах СНД - Харківська бісквітна фабрика	15220	9207	Підписаний	Виробництво
FIN-2004-02-02	Техніко-економічне обґрунтування для Програми в Україні	25000	17903	Продовжується надання коштів	Виробництво
FRB-1993-07-08	Переробка насіння олійних культур - визначення та підготовка	69105	69105	Завершений	Виробництво
FRB-1993-10-10	Проект реструктуризації ринку овочів в Києві	31150	31150	Завершений	Виробництво
FRB-1995-04-04	"Venture Capital Fund"	36413	36413	Завершений	Фінанси, бізнес
FRB-1996-04-01	Реконструкція Старобешівської теплоелектростанції - концептуальний проект та підготовка тендерної документації	291874	291874	Завершений	Енергетика
FRB-1996-05-02	Фінансова реструктуризації банку "Україна" - програма партнерства	431005	431005	Завершений	Фінанси, бізнес
FRB-1997-03-02	Кредитна лінія для малих і середніх підприємств - банк "Ажіо"	121433	121433	Завершений	Фінанси, бізнес
FRB-1997-08-03	План здійснення заходів на об'єкті "Укриття" - перегляд стратегії участі приватного сектору	110728	110728	Завершений	Енергетика
FRB-2000-06-02	Проект розвитку регулювання телекомунікаційного сектору в Україні	122068	75635	Продовжується надання коштів	Телекомунікації
FRB-2001-04-01	Дослідження виробництва солоду в Україні	32737	32737	Завершений	Виробництво
GER-1993-08-07	Переробка насіння олійних культур - визначення та підготовка	85752	85752	Завершений	Виробництво
GER-1994-09-09	Текстильна компанія "Акація"	37232	37232	Завершений	Виробництво
GER-1994-12-13	Програма розвитку сектору енергетики за принципом найменших витрат	233001	233001	Завершений	Енергетика
GER-1995-04-03	Аналіз ринку - компанія "Акація"	11109	11109	Завершений	Виробництво
GER-1999-04-01	Програма управління перетвореннями - "Швея"	16159	16159	Завершений	Виробництво
GER-2001-09-01	Програма мікрокредитування в Україні (ПМКУ)	412994	412994	Завершений	Фінанси, бізнес
GER2-2004-03-01	Підготовка Проекту розширення високовольтної мережі в Одеській області	70000	7000	Продовжується надання коштів	Енергетика
GER2-2004-12-04	Підготовка Проекту розширення високовольтної мережі в Одеській області - наступне завдання - підготовка оцінки впливу на навколишнє середовище	45000	0	Підписаний	Енергетика
GERK-1996-01-01	Сприяння торгівлі - кредитне навчання для чотирьох банків	167448	167448	Завершений	Фінанси, бізнес

GERK-1996-07-07	Дослідження ринку для обладнання електростанцій	47965	47965	Завершений	Енергетика
GERK-1998-05-03	Бізнес-план для компанії "Чексіл"	37851	37851	Завершений	Виробництво
GERK-1999-07-04	Програма управління перетвореннями - АО "Tiso"	12843	12843	Завершений	Виробництво
GERK-2000-11-09	Головний кредитний радник для банків учасників, Україна - Кредитна лінія для МСП	190003	190003	Завершений	Фінанси, бізнес
GERK-2001-02-01	Управління твердими відходами в Харкові - Інженерна підтримка для полігону складування відходів	262107	262107	Завершений	Послуги місцевих органів влади
GERK-2001-09-08	Програма мікрокредитування в Україні (ПМКУ)	1587006	1587006	Завершений	Фінанси, бізнес
GERK-2002-01-01	Головний кредитний радник, Україна - Кредитні лінії для МСП I/II	43830	43830	Завершений	Фінанси, бізнес
GERK-2002-04-02	Головний кредитний радник, Україна - Кредитна лінія для МСП	139030	139030	Завершений	Фінанси, бізнес
GRE-1999-09-03	Програма управління перетвореннями - "Сандора"	53126	53126	Завершений	Виробництво
GRE-2002-09-02F	Програма розвитку приватного сектору в Україні	100000	32734	Продовжується надання коштів	Організації, що не входять до класифікації
HOL-1993-02-01	Проект транзиту газу через Україну - технічна підготовка	175096	175096	Завершений	Енергетика
HOL-1994-06-10	Вільні економічні зони в Одесі	158874	158874	Завершений	Фінанси, бізнес
HOL-1995-03-02	Київський міжнародний банк	298126	298126	Завершений	Фінанси, бізнес
HOL-1995-06-07	ТЕО щодо вільних економічних зон	159740	159740	Завершений	Громади/соціальні послуги
HOL-1996-03-04	Підготовка проекту міського транспорту	136469	136469	Завершений	Транспорт, складування
HOL-1996-09-13	Програма розвитку та інвестицій в муніципальне господарство	249988	249988	Завершений	Послуги місцевих органів влади
HOL-1997-06-05	Реструктуризація ОАО "Стірол" - екологічний аудит	45351	45351	Завершений	Виробництво
HOL-1998-11-03	Програма управління перетвореннями - "Аеросвіт"	38286	38286	Завершений	Виробництво
HOL-1999-09-02	Програма управління перетвореннями - ООО "Інтерфоам"	58365	58365	Завершений	Виробництво
HOL-2000-03-03F	Україна: Фонд післяприватизаційної підтримки - Інвестиційні консультаційні послуги	426350	426350	Завершений	Фінанси, бізнес
HOL-2000-05-06F	Україна ФППП: Інвестиційні консультаційні послуги I - "PricewaterhouseCoopers"	234926	234926	Завершений	Фінанси, бізнес
HOL-2000-05-07F	ФППП - Euroventures Ukraine Fund ФППП - консультаційні послуги	728643	551737	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
HOL-2001-11-10F	ФППП "Eastern Ukraine": індивідуальні контракти	131134	131134	Завершений	Фінанси, бізнес
HOL-2003-01-01F	ФППП фонд "Euroventures Україна" - консультаційні послуги	305866	67333	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
HOL-2004-01-01	Середньострокова оцінка фонду "Euroventure Україна", ФППП	20955	20955	Завершений	Фінанси, бізнес
HOL-2004-06-06F	ФППП фонд "Euroventures Україна" - консультаційні послуги	215074	0	Підписаний	Фінанси, бізнес
HOL-2004-11-08	Консультаційні послуги для українських банків щодо фінансування торгівлі	161000	0	Підписаний	Фінанси, бізнес
HOL-95-11-13PS	Техніко-економічне дослідження для київського оптового ринку	185421	185421	Завершений	Виробництво
ICE-1998-04-01	Навчальна програма для вдосконалення готельних послуг в Києві	63469	63469	Завершений	Торгівля, туризм

IRL-1995-10-06	Структура законодавства та регулювання в галузі телекомунікацій (а)	16754	16754	Завершений	Телекомунікації
IRL-1996-07-02	Програма Сприяння Торгівлі та середньострокова кредитна лінія	39129	39129	Завершений	Фінанси, бізнес
IRL-2000-06-02	Українська енергосервісна компанія - допомога у моніторингу	23550	23550	Завершений	Енергетика
ISR-1993-07-02	Переробка насіння олійних культур - визначення та підготовка	41683	41683	Завершений	Виробництво
ITA-1995-09-08	Управлінська технічна допомога для київського оптового ринку - короткострокові експерти	49584	49584	Завершений	Виробництво
ITA-1999-03-02	Програма управління перетвореннями - АО "МарКомПрод"	15197	15197	Завершений	Виробництво
ITA-1999-03-03	Програма управління перетвореннями - "Дніпропетровська меблева фабрика"	13726	13726	Завершений	Виробництво
ITA-1999-03-04	Програма управління перетвореннями - "Швея"	12901	12901	Завершений	Виробництво
ITA-1999-06-11	Програма управління перетвореннями - АО "Одесакабель"	72202	72202	Завершений	Виробництво
ITA-1999-07-10	Програма управління перетвореннями - АО "Tiso"	15220	15220	Завершений	Виробництво
ITA-2001-06-07	Програма управління перетвореннями (ТАМ) - "Полтавакондитер"	10457	10457	Завершений	Виробництво
ITA-2003-03-03	Програма розвитку приватного сектору в Україні - Екологічне попереднє дослідження	14500	14500	Завершений	Організації, що не входять до класифікації
JAP-1992-05-17	Навчальна програма для енергозбереження та фінансування проектів	192792	192792	Завершений	Енергетика
JAP-1992-12-31	Програма консультування з приватизації - пілотні приватизаційні угоди	914973	914973	Завершений	Фінанси, бізнес
JAP-1993-02-05	Проект транзиту газу через Україну - фінансова та інституційна оцінка	170000	170000	Завершений	Виробництво
JAP-1994-10-37	Міжнародні авіалінії України - пошук інвестора, аудит та проект стратегії	100504	100504	Завершений	Фінанси, бізнес
JAP-1994-10-38	Допомога щодо закупівель у галузі транспортування газу	279754	279754	Завершений	Енергетика
JAP-1995-10-29	Система фінансування енергозбереження	483096	483096	Завершений	Енергетика
JAP-1996-09-23	Програма розвитку та інвестицій в муніципальне господарство	193510	193510	Завершений	Послуги місцевих органів влади
JAP-1996-09-24	Програма розвитку та інвестицій в муніципальне господарство	120309	120309	Завершений	Послуги місцевих органів влади
JAP-1997-02-03	Миколаївський алюмінієвий завод - оцінка виробничої стратегії та визначення інвестиційного проекту	41267	41267	Завершений	Виробництво
JAP-1997-08-22	Програма розвитку та інвестицій в муніципальне господарство	195246	195246	Завершений	Послуги місцевих органів влади
JAP-1997-10-32	Програма управління перетвореннями - "Мотордеталь", Конотоп	16438	16438	Завершений	Виробництво
JAP-1997-10-34	Програма управління перетвореннями - "Норд"	49643	49643	Завершений	Виробництво
JAP-1997-11-39	Програма управління перетвореннями - "Аеросвіт"	9886	9886	Завершений	Виробництво
JAP-1998-01-04	Програма управління перетвореннями - "Корчуватський комбінат"	20500	19337	Продовжується надання коштів	Виробництво

JAP-1998-03-11	Проект партнерства компаній, "Центренерго"	315726	315726	Завершений	Енергетика
JAP-1999-08-15	Дослідження запасів шламів та вугільного пилу	453131	453131	Завершений	Енергетика
LUX-1994-10-02	SLAWEL (LUX-FWC)	28318	28318	Завершений	Виробництво
LUX-1995-05-01	Кредитна лінія для МСП (I) - Інституційний розвиток	38948	38948	Завершений	Фінанси, бізнес
LUX-2000-07-03	Програма управління перетвореннями (TAM) - АО "Tiso"	10573	10573	Завершений	Виробництво
NEUM-2004-12-01	Програма мікрокредитування в Україні, регіональне розширення - "ПроКредитБанк"	1500000	0	Підписаний	Фінанси, бізнес
NLPPF-2002-09-01	Україна: Фонд післяприватизаційної підтримки - управляючий фонду	3425000	2712277	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
NLPPF-97-02-01	Україна: Фонд післяприватизаційної підтримки - управляючий фонду	3902510	3902510	Завершений	Фінанси, бізнес
NORG-1994-02-01	Міжнародна система електропередач Італія-Туреччина-Україна-Росія (ІТУР) - консультування з закупівель	49800	49800	Завершений	Телекомунікації
NORG-1995-10-03	Законодавство та система регулювання в галузі телекомунікацій (с)	24133	24133	Завершений	Телекомунікації
SPA-1992-12-01	Київський оптовий ринок - ТЕО	199473	199473	Завершений	Виробництво
SPA-1994-01-01	Переробка насіння олійних культур - попереднє дослідження	95645	95645	Завершений	Виробництво
SPA-1996-09-01	Південна Україна (Одеса) Фонд післяприватизаційної підтримки -	17129	17129	Завершений	Фінанси, бізнес
SPA-2000-07-03	"Укрзалізниця": Розвиток діяльності для відокремлених підрозділів, що займаються неключовими видами діяльності	99150	99150	Завершений	Транспорт, складування
SWE-1995-11-05	Дослідження з планування для системи централізованого теплопостачання у м. Львові	192940	192940	Завершений	Енергетика
SWE-1996-05-02	Програма Сприяння Торгівлі - середньострокова кредитна лінія	46748	46748	Завершений	Фінанси, бізнес
SWE-1997-04-02	Техніко-економічне обґрунтування для системи централізованого теплопостачання у м. Львові	184635	184635	Завершений	Енергетика
SWI-1995-11-05	Розвиток ринку електроенергії	10908	10908	Завершений	Енергетика
SWI-2001-07-06	Програма управління перетвореннями (TAM) - "Полтавакондитер"	68412	68412	Завершений	Виробництво
SWI-2001-10-09	Україна: Фонд післяприватизаційної підтримки - "Фуршет" - дослідження сектору	13196	13196	Завершений	Фінанси, бізнес
SWI-2002-02-03	ХАЕС-2/ПАЕС-4: Трансформація фінансової звітності НАЕК "Енергоатом"	55000	55000	Завершений	Енергетика
SWI-2002-06-12	Рамкова угода ФАО - дослідження галузі соняшникової олії	28060	28060	Завершений	Виробництво
SWI-2003-06-02	Трансформація фінансової звітності НАЕК "Енергоатом" на 2002 рік та бюджет на 2003 рік	55000	55000	Завершений	Енергетика
SWI-2004-06-08	Трансформація фінансової звітності НАЕК "Енергоатом"	55000	55000	Продовжується надання коштів	Енергетика
TAI-1993-02-02	Семінар щодо взаємодії між підрозділами демократичних урядів	29399	29399	Завершений	Громади/соціальні послуги
TAI-1995-09-02	Західноукраїнський комерційний банк - попереднє дослідження	50139	50139	Завершений	Фінанси, бізнес
TAI-2001-08-04F	Гостомельський склозавод - стратегічний та фінансовий аудит	84277	84277	Завершений	Виробництво

TAI-2002-02-06	Програма управління перетвореннями (ТАМ) - ЗАТ "Запоріжжя"	64700	64700	Завершений	Виробництво
TAI-2002-07-14	Стратегічний огляд галузі авіаперевезень в Україні	29728	29728	Завершений	Транспорт, складування
TAI-2004-01-01	Варіанти політики для галузі переробки насіння соняшника в Україні - дискусії між виробниками та переробниками	75714	0	Підписаний	Виробництво
TAI-2004-05-07	Програма мікрокредитування в Україні ("ПМКУ") - попереднє дослідження прозорості "Приватбанку"	31465	31465	Завершений	Фінанси, бізнес
TCS-1997-07-05	Пивзавод "Оболонь" - екологічний аудит та аналіз	18091	18091	Завершений	Виробництво
TCS-1998-04-03	Навчальна програма покращання готельного сервісу в Києві	100000	100000	Завершений	Торгівля, туризм
TCS-1998-05-04	Бізнес-план компанії "Чексіп"	6883	6883	Завершений	Виробництво
TCS-1999-10-01	"Іста Центр" - комерційна та технічна оцінка	9096	9096	Завершений	Виробництво
TCS-2000-09-03	"Іста Центр" юридичне попереднє дослідження	79000	79000	Завершений	Виробництво
TCS-2002-09-04	Україна - II Кредитна лінія для МСП - 2 і 3 конкурси	72739	72739	Завершений	Фінанси, бізнес
UK-1994-12-17PS	Електроенергетика - фінансовий аналіз	126769	126769	Завершений	Енергетика
UK-93-11-19PS	4 блок Чорнобильської АЕС - допомога у підготовці проекту	11159	11159	Завершений	Енергетика
UKB-1994-05-02	Міжнародна система електропередач Італія-Туреччина-Україна-Росія (ITUP) - юридичні консультаційні послуги	48250	48250	Завершений	Телекомунікації
UKB-1994-06-07	Український банк розвитку експорту (UBEX)	45154	45154	Завершений	Фінанси, бізнес
UKB-1995-03-04	"Venture Capital Fund"	11643	11643	Завершений	Фінанси, бізнес
UKB-1995-04-05	Частковий екологічний аналіз та аудит компанії "Акація"	14533	14533	Завершений	Виробництво
UKB-1995-05-09	Зовнішнє юридичне консультування для компанії "Акація"	42813	42813	Завершений	Виробництво
UKB-1995-07-11	Зовнішнє юридичне консультування у зв'язку з програмою фінансування торгівлі	8376	8376	Завершений	Фінанси, бізнес
UKB-1995-10-14	Законодавство та система регулювання в галузі телекомунікацій (b)	52347	52347	Завершений	Телекомунікації
UKB-1996-04-03	Кредитна лінія для МСП - запит координатора проекту - Національного банку України	193934	193934	Завершений	Фінанси, бізнес
UKB-1996-06-05	Попереднє дослідження для Південного нафтового терміналу	105905	105905	Завершений	Транспорт, складування
UKB-1996-07-07	Інвестування в акціонерний капітал банку "Україна"	77107	77107	Завершений	Фінанси, бізнес
UKB-1996-07-08	Кондитерська фабрика "Світоч" - екологічне попереднє дослідження	29679	29679	Завершений	Виробництво
UKB-1996-07-09	Кондитерська фабрика "Світоч" - зовнішні юридичні консультації - попереднє дослідження	84248	84248	Завершений	Виробництво
UKB-1996-08-10	Проект ХАЕС-2/ПАЕС-4	366247	366247	Завершений	Енергетика
UKB-1996-11-13	Реструктуризація компанії "Світоч" в рамках підготовки до фінансування	149183	149183	Завершений	Виробництво
UKB-1997-03-09	Партнерська програма "Донбасенерго"	378223	378223	Завершений	Енергетика
UKB-1997-05-11	Реструктуризація ОАО "Стірол" - дослідження з енергоефективності	46987	46987	Завершений	Виробництво

UKB-1997-06-13	Програма управління перетвореннями - "Кіспо"	8054	8054	Завершений	Виробництво
UKB-1997-07-14	Реструктуризація ОАО "Стірол"	170226	170226	Завершений	Виробництво
UKB-1997-08-16	Проект добудови ХАЕС-2/ПАЕС-4	369271	369271	Завершений	Енергетика
UKB-1998-06-10	Бізнес-план Ukrainian USC	50276	50276	Завершений	Будівництво
UKB-1998-11-25	Програма управління перетвореннями - "Корчуватський комбінат"	29096	29096	Завершений	Виробництво
UKB-1998-11-26	Програма управління перетвореннями - "Мотордеталь", Конотоп	30017	30017	Завершений	Виробництво
UKD-1999-04-05	ХАЕС-2/ПАЕС-4 - закупівлі та укладення контрактів, допомога для проведення попереднього дослідження	89252	89252	Завершений	Енергетика
UKD-1999-11-26	Бізнес-план "Іста Центр"	33806	33806	Завершений	Виробництво
UKD-2000-07-18	"Укрзалізниці": Розвиток діяльності для відокремлених підрозділів, що займаються неключовими видами діяльності	69837	69837	Завершений	Транспорт, складування
UKD-2000-08-22	Кредит на закупівлю палива на зимовий період 2000 - 2001 рр. - Консультаційні послуги	46640	46640	Завершений	Енергетика
UKD-2000-10-24	"Іста Центр" Екологічне попереднє дослідження	8199	8199	Завершений	Виробництво
UKD-2001-03-05	Конкурс бізнес-проектів МСП	70891	70891	Завершений	Фінанси, бізнес
UKD-2001-12-19	Конкурс бізнес-проектів МСП	5861	5861	Завершений	Фінанси, бізнес
UKD-2001-12-20	Конкурс бізнес-проектів МСП	13428	13428	Завершений	Фінанси, бізнес
UKD-2002-05-01	Рамкова угода ФАО	7771	7771	Завершений	Виробництво
US06-2004-03-01PS	Програма впровадження складських документів в Україні - Допомога у впровадженні	690239	235753	Продовжується надання коштів	Сільське, лісове та рибне господарство
USA-1998-06-03	"Чексіл"	4532	4532	Завершений	Виробництво
USA-1999-06-03	Фінансова модель для "Укрзалізниці" - документація та навчання	55928	55928	Завершений	Транспорт, складування
USA-1999-12-05	Фінансове моделювання та трансформація звітності - "Іста Центр"	5615	5615	Завершений	Виробництво
USA-2000-06-05	"Екофрідж"	22549	22549	Завершений	Виробництво
USA-2002-03-01	Рамкова програма технічної допомоги для впровадження складських документів	8435	4557	Підписаний	Сільське, лісове та рибне господарство
USA-2002-07-06	Рамкова програма технічної допомоги для впровадження складських документів	14771	0	Підписаний	Сільське, лісове та рибне господарство
USA-2002-11-08	Рамкова програма технічної допомоги для впровадження складських документів	33135	24101	Продовжується надання коштів	Сільське, лісове та рибне господарство
USA-2002-11-09	Рамкова програма технічної допомоги для впровадження складських документів	32401	21554	Продовжується надання коштів	Сільське, лісове та рибне господарство
USA-2002-12-10	Кредитний радник щодо складських документів	27747	6391	Продовжується надання коштів	Сільське, лісове та рибне господарство
USAD-2000-06-01PS	Програма радників з мікрокредитування в Україні	132887	132887	Завершений	Фінанси, бізнес
USAD-2000-09-01PS	Програма радників з мікрокредитування в Україні (продовження)	646151	646151	Завершений	Фінанси, бізнес
USAD-2001-08-01PS	Програма мікрокредитування в Україні ("ПІМКУ")	813693	813693	Завершений	Фінанси, бізнес

USAD-2002-05-01PS	Програма мікрокредитування в Україні ("ПМКУ"), включаючи МФБ (С)	721536	721536	Завершений	Фінанси, бізнес
USAD-2003-02-01PS	Програма мікрокредитування в Україні - регіональне розширення 2003-2005 роки	564544	564544	Завершений	Фінанси, бізнес
USAD-2003-04-01	Програма мікрокредитування в Україні ("ПМКУ")	19658	19658	Завершений	Фінанси, бізнес
USAD-2004-09-01	Програма мікрокредитування в Україні - регіональне розширення "ПроКредитБанк"	767342	84207	Продовжується надання коштів	Фінанси, бізнес
USAD-96-10-02PS	Кредитна лінія для МСП - Група управління проектом	70879	70879	Завершений	Фінанси, бізнес
USAD-98-10-03PS	Програма радників з мікрокредитування	900445	900445	Завершений	Фінанси, бізнес
USAD-99-12-01PS	Україна - Кредитна лінія для МСП I - Програма радників з мікрокредитування	419524	419524	Завершений	Фінанси, бізнес
USTD-1994-02-01	Міжнародна система електропередач Італія-Туреччина-Україна-Росія (ІТУР) - юридична допомога	44392	44392	Завершений	Телекомунікації
USTD-1997-10-06	ХАЕС-2/РАЕС-4 - розгляд методики аналізу безпеки	127828	127828	Завершений	Енергетика
Загальна сума в країні:		57025983	48680622		
Кількість проектів:		239			

Додаток 9 КАРТА УКРАЇНИ

